

T.C.
SİNOP ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
DİSİPLİNLERARASI BİLEŞİK SANATLAR ANASANAT DALI

GÖÇ, KÜLTÜREL KİMLİK VE MÜZİKSEL TEMSİL
BAĞLAMINDA SİNOP GÜRCÜLERİ

KARDELEN KABA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
DR. ÖĞRETİM ÜYESİ ASLI GALİOĞLU

SİNOP - 2025

TEZ KABUL

KARDELEN KABA tarafından hazırlanan “**GÖÇ, KÜLTÜREL KİMLİK VE MÜZİKSEL TEMSİL BAĞLAMINDA SİNOP GÜRCÜLERİ**” başlıklı bu çalışma, 02.07.2025 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, jürimiz tarafından **YÜKSEK LİSANS tezi** olarak kabul edilmiştir.

Başkan
(Danışman) Dr. Öğretim Üyesi Aslı GALİOĞLU
Sinop Üniversitesi / Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi İmza

Üye Prof. Dr. Onur ŞENEL
Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi /
Müzik Bilimleri ve Teknolojileri Fakültesi İmza

Üye Dr. Öğretim Üyesi Ebru ŞEN
Sinop Üniversitesi / Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi İmza

Enstitü Müdürü

Prof. Dr. Hüseyin Turan ARAT

.....

ETİK BEYANI

Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Kardelen Kaba

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÖÇ, KÜLTÜREL KİMLİK VE MÜZİKSEL TEMSİL BAĞLAMINDA SİNOP GÜRCÜLERİ

KARDELEN KABA

SİNOP ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
DİSİPLİNLERARASI BİLEŞİK SANATLAR ANASANAT DALI

DANIŞMAN: DR. ÖĞRETİM ÜYESİ ASLI GALİOĞLU

Sinop Gürcüleri, Türkiye'nin Karadeniz kıyısında bulunan Sinop ilinde yaşayan bir etnik grup olarak bilinir. Kültürel mirasa sahip yaşayan etnik bir grup olarak tarihi, değerleri, dilleri, el sanatları sosyal bağları, dini ve sosyal etkinlikleri, yaşam deneyimleri ve müzikleri gibi kültürel kimliklerini şekillendiren unsurlara sahiptir ve müziksel temsiller kültürel kimliklerinin yansıtılmasında önemlidir. Düğünler, bayramlar ve diğer toplumsal etkinliklerde kendini gösteren müzik pratikleri, çalgıları, repertuarları ve müzik türleri, Sinop Gürcülerinin müzikal kimliğini şekillendiren, birlik ve dayanışmasını pekiştiren özelliكتedir. Müzik aracılığıyla nesiller arası iletişim ve kültürel aktarım gerçekleşir.

Müzik, Sinop Gürcülerinin bu kültürel kimliğinin önemli bir parçasıdır ve toplulukları arasında birlik ve dayanışma sağlamak, yaşam deneyimlerini ifade etmek için önemli bir rol oynar. Müzik, topluluk içinde bir araya gelmeyi teşvik eder ve toplumsal bağları güçlendirir. Kültürel ifade aracı olarak müziğin kullanımında mâni hikâyeleri toplulukların kolektif hafızasını yansıtır. Aile içinde veya toplum etkinliklerinde müziği öğrenen gençler, kültürel mirası sürdürme fırsatı bulurlar. Çalışma, topluluğun kültürel zenginliğini ve müziğin bu zenginliğe nasıl katkıda bulunduğunu daha iyi anlamamıza yardımcı olmaktadır. Sinop Gürcülerinin kültürel kimliklerinin müzikle nasıl şekillendiğini ve kültürel kimlik ilişkisi hakkında müziğin bu oluşumdaki rolünü ortaya çıkarmaya yöneliktir. Araştırma, Sinop Gürcülerinin müzikle şekillenen kültürel kimliği ve bu kimliğin oluşumundaki kuramsal ve kavramsal temelleri incelemeyi amaçlamaktadır. Literatür taraması, müzik etnografisi, katılımcı gözlem, yarı yapılandırılmış görüşmeler ve alan çalışması yöntemleri kullanılarak, Sinop Gürcülerinin müzikal kimliklerinin ve kültürel kimliklerinin nasıl şekillendiği ve müziğin bu süreçteki rolünün ne olduğu daha derinlemesine incelenmektedir. Sinop Gürcülerinin kültürel kimliklerinin müzikle nasıl etkilendiğini anlamak, etnik grupların kültürel miraslarını koruma ve gelecek nesillere aktarma süreçlerini anlamak için önemlidir. Bu bağlamda, çalışma akademik literatürdeki mevcut çalışmaların eksikliklerini belirleyerek, daha kapsamlı bir anlayış sağlamaya yönelik bir katkı sunmayı hedefler.

ANAHTAR KELİMELELER: Sinop Gürcüleri, Göç, Kültürel Kimlik, Müzik, Sözlü Kültür

Temmuz 2025, 84 Sayfa

ABSTRACT

MSC THESIS

MIGRATION, CULTURAL IDENTITY, AND MUSICAL REPRESENTATION: SINOP GEORGIANS

KARDELEN KABA

**SINOP UNIVERSITY INSTITUTE OF GRADUATE PROGRAM
DEPARTMENT OF INTERDISCIPLINARY COMPOUND ARTS**

SUPERVISOR: ASSIST. PROF. DR. ASLI GALİOĞLU

The Georgians of Sinop are recognized as an ethnic group residing in the province of Sinop on Turkey's Black Sea coast. As a living ethnic community with a rich cultural heritage, they possess elements that shape their cultural identity, such as history, values, language, handicrafts, social ties, religious and social practices, life experiences, and music. Musical representations play a significant role in reflecting this cultural identity. Musical practices, instruments, repertoires, and genres showcased in weddings, holidays, and other communal events shape the musical identity of the Georgians of Sinop and reinforce their sense of unity and solidarity. Music serves as a medium for intergenerational communication and cultural transmission. Music is a vital part of the cultural identity of the Georgians of Sinop. It plays an important role in expressing lived experiences, fostering unity, and bringing the community together. It strengthens social bonds and acts as a means of cultural expression. In this context, *mâni* (folk verse narratives) reflect the collective memory of the community. Young individuals who learn music within the family or during community gatherings are given the opportunity to sustain and carry forward their cultural heritage.

This study aims to offer a deeper understanding of the cultural richness of this community and how music contributes to it. It investigates how the cultural identity of the Georgians of Sinop is shaped through music and examines the theoretical and conceptual foundations of this relationship. Through methods such as literature review, music ethnography, participant observation, semi-structured interviews, and fieldwork, the study explores how musical and cultural identities are formed and maintained. Understanding how music influences the cultural identity of the Georgians of Sinop is crucial for comprehending how ethnic groups preserve and transmit their cultural heritage to future generations. In this regard, the study aims to identify gaps in the existing literature and offer a more comprehensive academic contribution.

KEYWORDS: Sinop Georgians, Migration, Cultural Identity, Music, Oral Culture

July 2025, 84 Page

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmasının ortaya çıkmasında katkı sunan tüm kişi ve kurumlara teşekkür ederim. Her aşamada yol gösterici yaklaşımı, sabrı ve akademik katkılarıyla desteğini esirgemeyen danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Aslı GALİOĞLU'na teşekkür ederim. Yüksek lisans sürecine adım atmamda teşvik edici tutumuyla yolumu açan Prof. Dr. Onur ŞENEL'e de ayrıca teşekkür ederim. Alan çalışmam sırasında kapılarını içtenlikle açan Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği'ne ve görüşmelerde katkı sunan tüm görüşme kişilerime teşekkür ederim. Yüksek lisansa birlikte başladığım, süreç boyunca dayanışma ve dostluğuyla yanımda olan sevgili sınıf arkadaşım İrem ERMİŞ KERİM'e de teşekkür ederim. Her zaman yanımda olan, sevgileri ve anlayışlarıyla beni destekleyen sevgili babam Vedat KABA'ya ve annem Günay KABA'ya teşekkür ederim. Ayrıca, bu süreçte yanımda olan, varlıklarıyla moral veren dostlarıma da teşekkür ederim.

Kardelen Kaba

İÇİNDEKİLER

Sayfa

TEZ KABUL	ii
ETİK BEYANI.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLO DİZİNİ	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	0
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM GÖÇ, KÜLTÜREL KİMLİK VE MÜZİKSEL TEMSİL.....	3
1.1. Göç ve Kültürel Kimlik İlişkisi	3
1.2. Diaspora ve Kimlik İnşası	6
1.3. Müzik ve Kimlik: Etnomüzikolojik ve Sosyolojik Perspektifler.....	8
1.4. Kültürel Bellek ve Müziksel Temsil.....	10
2. BÖLÜM TARİHSEL PERSPEKTİFTE GÜRCÜLER VE GÜRCÜLÜK.....	12
2.1. Osmanlı Döneminde Gürcü Göçleri	12
2.2. Türkiye Cumhuriyeti'nde Gürcü Diasporası ve Kimlik Politikaları	13
2.3. Sinop Gürcülerinin Yerleşimi ve Kültürel Adaptasyon Süreçleri	16
2.4. Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği	19
2.5. Gürcü Kimliğinin Korunmasında Dil ve Gelenek İlişkisi	25
3. BÖLÜM SİNOP'TA YAŞAYAN GÜRCÜLER'İN MÜZİK PRATİKLERİ ..	32
3.1. Araştırma Yöntemi	32
3.1.1. Araştırmanın deseni	32
3.1.2. Araştırmanın önemi	33
3.1.3. Araştırmanın çalışma grubu/örnekleme	34
3.1.4. Veri toplama araçları ve verilerin analizi	35
3.2. Sinop Gürcülerinin Müzik Geleneklerinde Süreklilik ve Değişim.....	36
3.3. Müzik Pratikleri Üzerine Gözlemler ve Performans Analizleri	38
3.4. Çalgı kullanımı ve yerel özellikler.....	43

3.5.	Sinop Gürcülerine özgü müzikal unsurlar	45
3.6.	Sinop Gürcü düğünleri.....	54
3.7.	Müzik Yoluyla Kimlik ve Aidiyetin İnşası	59
SONUÇ		64
KAYNAKÇA.....		73
EKLER		78
EK-1 İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Karar Belgesi		78
EK-2 Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği Kurum Onam Formu.....		79
EK-3 Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu		80
EK-4 Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu		81
ÖZGEÇMİŞ		84

TABLO DİZİNİ

Tablo 3-1 Görüşme kişilerinin demografik özellikleri.....	35
--	----

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2. 1 Türkeli Köseretaşı Cami.....	18
Şekil 2. 2 Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği kurucu üyeleri.....	20
Şekil 2. 3 Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği panel haberi ve panelde konuşma yapan dernek başkanı	20
Şekil 2. 4 Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği kültür tanıtımı	22
Şekil 2. 5 Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği kahvaltı etkinliği.....	22
Şekil 2. 6 Gürcistan'da yayın yapan Ajaratv'nin Sinop Gürcülerini ziyareti	23
Şekil 2. 7 Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği dil kursu.....	27
Şekil 2. 8 Pirosmeni, Mamuli, Çveneburi dergi kapaklarından örnekler	31
Şekil 3. 1 Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği, dernek açılışı.....	39
Şekil 3. 2 Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği Türk – Gürcü İlişkilerinin Tarihi Gelişimi panelinde horon performansı	40
Şekil 3. 3 Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği Türk – Gürcü İlişkilerinin Tarihi Gelişimi paneli	40
Şekil 3. 4 Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği Batum gezisi müzik pratikleri	41
Şekil 3. 5 Sinop Kahveci Baba mekânında asılı mızık ve akordiyon	44
Şekil 3. 6 Sinop Gürcü düğünlerinde Gürcü Horonu olarak çalınan Cilveloy Nanayda motifi	48
Şekil 3. 7 Sinop Gürcü Düğünü Magari K.B.....	49
Şekil 3. 8 Sinop Gürcü düğünlerinden görüntüler	55
Şekil 3. 9 Gürcü Halk şarkısı Gelino motifi	59
Şekil 3. 10 Çveneburi kültürel dergi 1998 kapak fotoğrafı ve Çveneburi müzik grubunda sahne alan M.K.	62

GİRİŞ

Göç, kültürel kimlik ve müziksel temsil arasındaki ilişkiler, toplumsal yapıların ve bireylerin kimliklerinin anlaşılması ve kültürel mirasın korunması açısından önem taşır. Göç olgusu, sadece bir yer değiştirme süreci değil, aynı zamanda kültürel kimliğin yeniden inşası ve aktarımı açısından da kritik bir süreçtir. Bu bağlamda, göçle birlikte gelen kültürel değerlerin ve müzikal pratiklerin korunması ve yaşatılması, toplulukların kendi kimliklerini koruyabilmesi için önemlidir. Bu çalışma, Türkiye'nin Karadeniz kıyısında yer alan Sinop ilinde yaşayan Sinop Gürcülerinin kültürel kimliğini ve bu kimliği oluşturan unsurlar arasında önemli bir yere sahip olan müzik pratiklerini incelemektedir. Sinop Gürcülerinin tarihleri, dilleri, sosyal bağları, dini ve sosyal etkinlikleri, yaşam deneyimleri ve müzikleri, topluluğun kültürel kimliğinin temel yapı taşlarını oluşturur. Özellikle müziksel temsiller, bu kimliğin ifade edilmesinde ve gelecek nesillere aktarılmasında önemli bir rol oynar.

Bu çalışmanın temel amacı, göç olgusu çerçevesinde şekillenen Sinop Gürcülerinin kültürel kimliğini, müzik pratikleri üzerinden anlamak ve bu kültürel mirasın sürdürülebilirliğine katkıda bulunmaktır. Sinop Gürcülerinin müzikal kimliği; düğünleri, bayramları ve diğer toplumsal etkinliklerde kendini gösteren müzik pratikleri, çalgıları, repertuarları ve müzik türleriyle öne çıkar. Bu müzik pratikleri, topluluğun birlik ve dayanışma ruhunu desteklerken, nesiller arası kültürel aktarımı da sağlar. Müzik, topluluk içinde bir araya gelmeyi teşvik eden, toplumsal bağları güçlendiren ve mâniler ile hikâyeler aracılığıyla kolektif hafızanın korunmasına katkıda bulunan önemli bir unsurdur. Gürcü topluluklarında müziğin sözlü kültür ile birleşerek kimlik oluşturma sürecinde nasıl etkin rol oynadığı, bu çalışmanın merkezinde yer almaktadır.

29.12.2023 tarihli ve 2023/257 sayılı Sinop Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu izniyle yürütülen bu tez kapsamında Sinop'ta yaşayan ve göç yoluyla bu bölgeye gelmiş Gürcüler arasında gerçekleştirilen alan çalışması sürecinde toplam 15 kişiyle görüşülmüş ve topluluğun müzikal kimliğinin derinlemesine incelenmesi hedeflenmiştir. Çalışma, etnografik yöntem çerçevesinde alan çalışması, katılımcı gözlem, yarı yapılandırılmış görüşmeler ve literatür taramasını kapsamaktadır. Farklı yaş gruplarından bireyler, müzisyenler ve dernek üyeleri ile yapılan görüşmeler sürecinde elde edilen veriler, sadece müzik pratiklerini değil, aynı zamanda göç sonrası kimliklerinin yeniden inşası sürecinde müziğin rolünü anlamak açısından da önemli bilgiler sunmaktadır. Araştırmada, günlük

yaşam pratiklerinde, toplumsal organizasyonlarda ve dernek faaliyetlerinde müziğin rolü ele alınmıştır. Çalışmada, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu gereğince görüşme kişilerinin ismi kodlanmıştır.

Müzik pratiklerinin özellikleri, müziksel ve müzik dışı temsillerin Gürcü kimliğini yansıtmadaki önemi, bu temsillerin etkinlikler, organizasyonlar ve dernekler aracılığıyla sürdürülebilirlik süreçleri ayrıntılı biçimde incelenmiştir. Ayrıca, Sinop'ta yaşayan Gürcü müzik kültürünün kayıt altına alınması, arşivlenmesi ve bu kültürel mirasın belgelenerek sonraki nesillere aktarılması da çalışmanın hedeflerinden biridir. Bu bağlamda, Kaplan (2019)'ın, müziği kimliğimizi oluşturan kültür, simgeler ve davranış biçimlerinin dışavurumu olarak tanımlayan görüşünden hareketle, müziğin toplumsal birliktelik ve ortak bilinç oluşumundaki etkileri değerlendirilmiş ve bu etki alanı Sinop Gürcüleri örneğinde detaylandırılmıştır.

Bu tez, yalnızca akademik alana katkı sağlamayı değil aynı zamanda Sinop Gürcü topluluğunun kültürel kimliğinin korunmasına, yaşatılmasına ve gelecek kuşaklara aktarılmasına da hizmet etmeyi amaçlamaktadır. Çalışma, bir etnik grubun müzikal kimliğini anlamaya yönelik kapsamlı bir teorik ve pratik çerçeve sunarak, kültürlerarası etkileşimlerin, kimlik oluşum süreçlerinin ve toplumsal yapıların daha geniş ve derinlikli bir perspektiften kavranmasına olanak sağlayacaktır. Bu yönüyle çalışma hem müzik alanındaki akademik literatüre hem de kültürel sürdürülebilirlik politikalarına somut katkılar sunmayı hedeflemektedir. Ayrıca bu tez, ileride benzer konularda çalışma yapacak araştırmacılar için yol gösterici olabilecek bir kaynak olma niteliği taşımaktadır.

1. BÖLÜM

GÖÇ, KÜLTÜREL KİMLİK VE MÜZİKSEL TEMSİL

Çalışmanın temel kavramsal ve kuramsal dayanakları bu bölümde ele alınmaktadır. Göç olgusu ile kültürel kimlik arasındaki ilişki, diaspora bağlamında kimlik inşası, müziğin kimlik oluşturma süreçlerindeki rolü ve müziksel temsilin kültürel bellekle olan bağlantısı disiplinlerarası bir çerçevede değerlendirilecektir. Ayrıca, müziğin kültürel mirasın korunmasındaki işlevi tartışılarak, çalışmanın ilerleyen bölümlerine teorik bir zemin oluşturulması amaçlanmaktadır.

1.1. Göç ve Kültürel Kimlik İlişkisi

Göç, bireylerin ya da toplulukların farklı nedenlerle bir yerden başka bir yere taşınma sürecidir. Topluluklar birden çok nedenden dolayı göç ederler. Beyaz (2017)'a göre göç olgusu, oldukça geniş kapsamlı ve çok boyutlu bir süreçtir. Sosyologlar, göçü tek bir kuram çerçevesinde açıklamaktansa, farklı varsayım ve kavramlar ışığında çeşitli teoriler geliştirmiştir. Göçün en belirgin sosyolojik etkilerinden biri, kültürel süreçlerin dönüşümüdür. Bu dönüşüm; kültürleşme, kültürlenme, kültür şoku, zorla kültürlenme, kültürel özümseme ve kültürel değişme gibi olgular aracılığıyla kendini gösterir. Göç, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde kültürel yapılar üzerinde derin izler bırakır. Göç eden bireylerin yeni kültürel ortamlarına adapte olmaları sürecinde yaşadıkları uyum mekanizmaları ve kültürel sentez süreçleri önemli araştırma konuları arasında yer almaktadır (Beyaz, 2017).

Göçmen topluluklar, bazen yeni toplumlara uyum sağlarken kendi kültürel değerlerini kaybetme riskiyle karşılaşır, bazen de kültürel çeşitliliği zenginleştirerek yeni kimlik biçimlerinin oluşmasına katkı sağlar. Göç süreçleri, bireylerin ve toplulukların kendi iradeleriyle özgür bir şekilde gerçekleştirdiği seçimlerin sonucu olabileceği gibi zorunlu durumların bir sonucu olarak da ortaya çıkabilir. Bireysel düzeyde gerçekleşebileceği gibi kitlesel bir hareket şeklinde de yaşanabilir. Göçün nasıl gerçekleştiğinin bilinmesi, onun toplumsal, ekonomik ve kültürel etkilerini daha iyi anlamaya yardımcı olacaktır (Ekici ve Tuncel, 2015).

Göç eden birey ve topluluklar için yeni mekâna adaptasyon süreci yalnızca ekonomik entegrasyonla sınırlı kalmaz; aynı zamanda sosyal statü, aidiyet ve kültürel bütünlük gibi birçok boyutu içerir. Göçün etkileri, göç edilen coğrafyanın kültürel yapısı, yasal statü,

sosyal destek sistemleri ve toplumsal kabul düzeyi gibi etkenlere bağılı olarak değişkenlik gösterir. Bu süreçte göçmenlerin kendi kültürel değerlerini sürdürme çabası ile yeni toplumun beklentileri arasında bir denge arayışı gelişir (Öğüt, 2019).

Tarih açısından insanlık kadar eski olan göç olgusu, bireylerin mekân değiştirme eylemleriyle şekillenir. Bu süreç, sadece fiziksel bir yer değiştirme değil, aynı zamanda bireylerin ve toplulukların kültürel formasyonlarını da yeni yerlere taşıması anlamına gelir. Göç, mekânın ve kültürün karşılıklı etkileşim içinde yeniden şekillenmesine neden olur. İnsanlık tarihi boyunca bireyler ve topluluklar, sosyal, kültürel ve psikolojik nedenlerle yer değiştirmek zorunda kalmıştır. Bu değişim, toplumların sahip oldukları alışkanlıkların, değerlerin ve sosyal yapıların yeni ortamlarda yeniden yapılanmasına yol açmıştır (Dağaşan ve Aydın, 2017). Bu bağlamda kimliğin tanımı önemli hale gelir.

Kimlik, bireyin kendini nasıl tanımladığı, nasıl gördüğü ve ait olduğı toplulukla kurduğı ilişki biçimidir. Birey bu kimlik aracılığıyla hem kendisini tanıır hem de toplum içinde bir yer edinir. Kimlik, doğuştan kazanılan unsurların (örneğin etnik köken, dil, din) yanı sıra bireyin deneyimleriyle zaman içinde şekillenen dinamik bir yapıdır (Erbaş, 2019).

Modern toplumlarda kimlik, sabit bir yapıya sahip olmaktan çok, farklı sosyal bağlamlarda değişen ve yeniden tanımlanan bir nitelik taşır. Göçmen bireyler, geçmişe ait kimliklerini sürdürmeye çalışırken, göç edilen toplumun değerleriyle etkileşim içinde yeni bir kimlik formu geliştirme eğilimindedir. Bu durum, bireyin psikolojik ve toplumsal uyumunu doğrudan etkiler (Alkar ve Atasoy, 2018).

Kimlik olgusu, göç süreciyle birlikte daha da karmaşık bir hal alır. Göç eden birey, eski toplumundaki kimlik öğelerini yeni toplumun kültürel kodlarıyla yeniden harmanlama ihtiyacı duyar. Bu nedenle kimlik, göçle birlikte sadece korunmaya çalışılan bir aidiyet biçimi değil, aynı zamanda yeniden üretilen ve dönüştürülen bir süreçtir (Poyraz ve Arık, 2013). Bu dinamik yapı karşılaşılan kültürün de içerdiklerine uyum sağlama sürecini getirir.

Güvenç (2013)'e göre kültür kelimesi dört farklı anlamda kullanılır: Bilim alanında uygarlık, beşeri alanda eğitim sürecinin ürünü, estetik alanda güzel sanatlar ve maddi-biyolojik alanda üretme anlamlarına gelir. Kültür kavramı, sosyal miras, töre ve gelenek birliği, hayat yolu veya biçimi, idealler ve davranışlar bütünü, çevreye uyum, sosyal etkileşim ve eğitim kavramlarının birleşmesiyle oluşur. Kültür, göç sürecinde önemli bir dönüşüm geçirir. Göç olgusuyla birlikte kültürel kimlik de değişime uğrar; yeni ihtiyaçlar

ortaya çıktıkça kültür değişmeye devam eder. Kültürel kimlik, bireylerin kendilerini bir topluluk içinde tanımlama biçimleriyle doğrudan ilişkilidir. Erol (2017), kültürel kimliği toplulukları birbirinden ayıran öğelerin bileşimi olarak tanımlar. Kültürel kimlik, etnik unsurları da içerebilir ancak sadece etnisiteye indirgenemez. Beyaz Özbey (2020), etnik kimliğin 21. yüzyılda kimlik çalışmalarında önemli bir kavram olarak öne çıktığını, küreselleşme ve yerelleşme süreçleriyle birlikte kimlik eksenli sosyokültürel grupların önem kazandığını vurgular. Etnik kimlik, bireylerin toplumsal yapı içindeki farklılıklarını vurgulamaları ve kültürel özelliklerini koruma çabasıyla anlam kazanır. Bu süreçte etnik kimlik unsurları da kültürel kimliğin bir parçası olarak varlığını sürdürebilir. Bu çalışmanın odağı, etnik kimlikten çok, kültürel kimlik üzerinedir.

Kültürel kimlik, bireyin kendini belirli bir kültürel topluluğun parçası olarak görmesiyle oluşur. Bu kimlik, dil, din, gelenek, yaşam tarzı gibi öğelerle şekillenir ve bireyin sosyal dünyada kendini konumlandırmasını sağlar. Kültürel kimlik, sabit bir yapı değildir; tarihsel ve toplumsal değişimlere açık, esnek ve dönüşebilir bir nitelik taşır (Güvenç, 2013).

Kültürel kimlik, bireyin sosyal kimliğiyle doğrudan ilişkilidir. Toplumsal etkileşim, kuşaklar arası aktarım ve medya gibi araçlar bu kimliğin inşasında etkili rol oynar. Göçle birlikte bireyler farklı kültürel ortamlarla karşılaştıklarında, bu karşılaşmalar kültürel kimliğin yeniden değerlendirilmesine ve şekillenmesine yol açar. Göçmen bireyler, hem ait oldukları kültürün değerlerini yaşatmaya çalışır hem de yeni kültürel kodlara uyum sağlamaya çalışırlar (Erol, 2017).

Beyaz Özbey (2020), küreselleşme çağında etnik kimliğin kültürel kimliğin bir bileşeni olarak önem kazandığını ve bireylerin bu bağlamda kendilerini daha belirgin biçimde tanımladıklarını vurgular. Ancak kültürel kimlik, etnik kimlikten daha geniş bir kapsama sahiptir. Etnik unsurlar kültürel kimliğe katkı sağlasa da, bireyin toplumsal roller, sınıfsal konumlar ve yaşam biçimleriyle de şekillenen çok boyutlu bir yapıdır (Çağırkan, 2016).

Göç ve kültürel kimlik arasındaki ilişki, dinamik ve çok katmanlı bir süreçtir. Göçmen birey, bir yandan kendi kültürel değerlerini koruma gayreti gösterirken, diğer yandan içinde bulunduğu yeni toplumun normlarına uyum sağlama çabası içindedir. Bu durum, kültürel kimliğin yeniden yapılandığı bir geçiş alanı yaratır (Şan ve Akyiğit, 2021).

Göç süreciyle birlikte bireylerin kültürel kimlikleri hem bireysel hem de kolektif düzeyde dönüşüme uğrar. Bu dönüşüm, özellikle ikinci ve üçüncü kuşak göçmenlerde daha

belirgin hale gelir. Yeni kuşaklar, köken toplumlarının kültürünü bir miras olarak algılamak, içinde yaşadıkları toplumun kültürel yapısıyla da güçlü bağlar geliştirir. Bu durum, çoğu zaman melez kimlik biçimlerinin ortaya çıkmasına neden olur (Alkar ve Atasoy, 2018).

Göç, bireylerin kimliklerini nasıl tanımladıklarını ve kültürel aidiyetlerini nasıl sürdürdüklerini doğrudan etkiler. Kültürel kimlik, göçle birlikte dönüşür, yeni çevresel koşullara uyum sağlarken kökeninden gelen unsurları da koruma çabası gösterir. Kimliğin çözümlenmesinde göç kavramının getirisi olarak hatırlanması gereken kavramlardan biri de diasporadır.

1.2. Diaspora ve Kimlik İnşası

Yaldız (2013), *diaspora* kelimesini “sağa sola dağılmış/saçılmış tohumlar” olarak tanımlar. Kavramın anlamı değişkenlik gösterebilmektedir. Başka bir ülkede azınlıkta olma, yabancı olma gibi anlamları bulunmaktadır (2013, s. 290). Bu noktada, diaspora deneyimlerinin bireylerin kimliklerini nasıl şekillendirdiği sorusu önem kazanmaktadır.

Kimlik, farklı disiplinlerde çeşitli şekillerde tanımlanmış bir kavram olmasına rağmen, net ve evrensel bir tanımla yapılmamıştır. Bu çalışma bağlamında kimlik, “birey ve grupları diğer birey ve gruplardan ayıran özelliklerin toplamı” olarak değerlendirilmektedir (Bilgin, 2007, s. 80). 1940'lara kadar yaygın olarak kullanılmayan kimlik kavramı, genellikle farklı disiplinlerde teknik bir terim olarak ele alınmıştır. Sürekli bir oluşum ve dönüşüm halinde olması, kimliğin tek bir tanımının yapılmasını zorlaştırmaktadır (Doğuş Varlı, 2021, s. 12). Güvenç (2021), kimliği “grubu birbirine benzeyen ve aynı yerde bulunan bireylerin adlandırılması” olarak tanımlar. Ancak, grup bireyleri birbirine benzemese de paylaştıkları ortak unsurlar nedeniyle topluluk, küme ya da öbek olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda, kişi ve gruplara yöneltilen “kimsiniz, kimlersiniz?” sorularına verilen yanıtların kimliğe gönderme yaptığı anlaşılabılır.

Kimliğin “bireysel yapı ile kolektif yapı arasında bir etkileşimle değiştiği ve oluştuğu” ifade edilir (Doğuş Varlı, 2021, s. 11). Kültürel yapı ve süreçlerin işleyişi, kimliğin oluşumunda önemli bir rol oynar. Kimliğin temelinde “tanınma, tanımlama ve aidiyet” gibi unsurlar bulunmaktadır (Erol, 2017). T. Baygal (2010), kimliği “tamamlanmamış, sürekli hareket halinde olan ve her zaman yeniden betimlenmenin içinde oluşan bir olgu” olarak tanımlar. Kimlik, değişime uğrayabilen ve dönüşebilen dinamik bir yapıya

sahiptir. Beyaz Özbey (2020), kimliğin “hem bir özellik hem de bir aidiyet” ifade ettiğini belirtir.

Diaspora, belirli bir topluluğun zorunlu veya gönüllü göç süreçleri sonucunda anavatanlarından uzaklaşarak farklı coğrafyalara dağılması ve yeni yaşam alanlarında kimliklerini inşa etme sürecidir. Diaspora toplulukları, göç ettikleri yerlerde kimliklerini korumak, sürdürmek ve yeniden inşa etmek için çeşitli pratikler geliştirirler. Bu süreçte dil, din, gelenek, müzik, dans ve topluluk etkinlikleri gibi kültürel unsurlar, kimlik inşasında kritik bir rol oynar. Göçmen topluluklar, geldikleri yerden taşıdıkları kültürel özellikleri yeni çevreye uyarlarken kimliklerini yeniden inşa ederler (Brubaker, 2005; Safran, 1991).

Diasporada kimlik, bağlamsal ve çoğul bir yapı sergiler. T. Baygal (2010), kimliklerin asla kaynaşık bir bütünlük olmadığını, tarihin güçleri tarafından etkilendiğini ifade eder. Antropolojik etnisite kuramları, kimliklerin bağlamsal, çoğul ve yaratıcı yanıtlarla şekillendiğini vurgular. Bu bağlamda kimlik, sadece bireyin kendini tanımlama biçimi değil, çevresel faktörler ve sosyal yapıların etkisiyle sürekli olarak yeniden üretilen bir olgudur (Brubaker, 2005).

Diaspora toplulukları için kimlik, sadece bireysel bir algı değil, aynı zamanda kolektif bir süreçtir. Göçle birlikte kimlikler değişime uğrasa da kültürel ve sosyal bağların korunması diaspora topluluklarının varlığını sürdürmesinde kritik bir rol oynar (Brubaker, 2005). Gürcü kimliği, zaman içinde dönüşüme uğrasa da, topluluğun kendi değerlerini koruma çabaları sayesinde varlığını sürdürmektedir. Bu bağlamda, Sinop’ta yaşayan Gürcülerin kimlik algıları, gelenek ve göreneklerin nasıl şekillendiği ve modern yaşam içinde bu kimliğin nasıl yeniden üretildiği, kültürel kimliğin sürdürülebilirliği açısından önemli bir örnek teşkil etmektedir. “Zira kimlik, hem bireysel hem toplumsal hem de tarihsel bağlantılarıyla insanların birbirleriyle ya da bir arada sundukları yaşam pratiklerinin önemli bir vechesini oluşturmaktadır” (Beyaz Özbey, 2020). Özellikle genç nesillerin Gürcü kültürüne ilgisini artırmak için yapılan çalışmalar, kültürel kimliğin devamlılığı açısından büyük bir öneme sahiptir. Safran’a (1991) göre, Gürcü kimliği, yalnızca bir geçmişin mirası değil, yaşayan, değişen ve kendini sürekli yeniden üreten bir olgu olarak varlığını sürdürmektedir.

Diaspora, kimlik inşasında önemli bir süreçtir. Brubaker (2005), diaspora topluluklarının, yaşadıkları yeni coğrafyalarda aidiyet hissi ile anavatanlarına olan duygusal ve kültürel bağlılık arasında denge kurmaya çalıştığını belirtmektedir. Bu bağlamda, diaspora

kimlikleri hem adaptasyon hem de kökenlerine olan bağlılık süreçleriyle şekillenmektedir. Ayrıca Safran (1991), diasporaların tarih boyunca sürekli bir dönüşüm geçirdiğini ve anavatan anlatılarının diaspora toplulukları içinde güçlü bir kimlik unsuru olarak korunduğunu vurgulamaktadır. Bu teorik çerçeveler ışığında diaspora ve kimlik ilişkisi, sadece geçmişin bir devamı değil, aynı zamanda toplulukların geleceğini inşa eden dinamik bir süreç olarak ele alınmaktadır. Bu kapsamda müzik, diaspora toplulukları için yalnızca geçmişe bir bağlılık değil, aynı zamanda yeni çevreye uyum sağlama aracı olarak işlev görmektedir (Eskicioğlu, 2022). Gürcü diasporasında halk müziği, geleneksel kimliği koruma ve nesiller arası aktarımda merkezi bir yer tutmaktadır (Beyaz Özbey, 2020).

1.3. Müzik ve Kimlik: Etnomüzikolojik ve Sosyolojik Perspektifler

Müzik, kültürel kimliğin ifade edilmesinde önemli bir araçtır. A. Baygal (2010), müziğin yalnızca eğlence amacı taşımadığını; kimliği ve kültürü yansıtan simgesel bir araç ve davranış biçimi içerdiğini vurgular. Müzik, kültürün mayalanmasına ve gelişmesine doğrudan katkı sunar; geçmiş ile gelecek arasında köprü kurarak, insanın ortak değerlerini dile getirir. Kültürün hem nedeni hem de sonucu olan bu yapı, toplumsal belleğin inşasında etkin bir rol oynar. Kimlik ise bireyin benliğini şekillendiren, onu başkalarından ayıran temel bir kavramdır. Bu çerçevede müzik, kimlik inşasında hem bireysel hem de topluluk düzeyinde belirleyici bir işleve sahiptir (Doğuş Varlı, 2021, s. 14). Kültür, kimlik ve müzik arasındaki ilişki ise çok katmanlı bir dinamiğe sahiptir; bu üç kavram birbirini karşılıklı olarak şekillendirir, besler ve yansıtır (Karahasanoğlu, 2020). Özellikle kültürlerarası etkileşimlerde müziğin, kimliklerin dönüşüm ve yeniden inşa süreçlerinde dinamik bir araç olduğu görülmektedir (Aksoy, 2015). Bu bağlamda müzik, ait olduğu toplumun kültürel değerlerini, sosyal yapısını ve normlarını taşıyan; kültürden bağımsız ele alınamayacak bir bütün olarak değerlendirilmektedir (Dağdeviren, 2022).

Her toplumun kendine özgü bir müzik kültürü ve bu kültürün şekillendiği bir tarihsel-sosyal bağlamı vardır. Söz konusu müzik kültürleri, zaman içinde birbirleriyle etkileşim hâlinde olabilir (Şen ve Delice, 2014). Toplumların sosyokültürel yaşamı, tarihsel hafızası ve gelenekleri müzik aracılığıyla dışavurum bulur. Bu çerçevede müzik, sadece bir sanat formu değil, aynı zamanda toplumsal yapının ifadesi ve kimliklerin taşıyıcısıdır (Türkan Özcan ve Paşaoğlu Yöndem, 2020, s. 96). Sağır ve Öztürk (2015)'e göre müzik,

birey ve toplulukların sosyal ağlarına dayalı bir olgudur ve toplumsal ilişkileri biçimlendiren güçlü bir sembolik sistem olarak değerlendirilebilir (s. 126).

Erkan (2016), müziğin sadece bireysel bir ifade aracı olmadığını, aynı zamanda toplumsal hafızayı besleyen ve kuşaklar arasında kültürel aktarımı sağlayan bir vasıta olduğunu belirtir. Şen ve Delice (2014) de müziğin, toplumların geleneksel değerlerini ve normlarını yansıtarak kültürel anlamların korunmasına katkı sunduğunu ifade eder. Günümüzde birçok etnik ve kolektif topluluk, müzik, dans ve dil gibi kültürel kodlar aracılığıyla kimliklerini inşa etmekte ve ifade etmektedir. Tanrıku (2021)'na göre müzik, bireylerin belirli bir kültürel ya da etnik gruba aidiyet hissetmesini sağlayarak, bu aidiyetin ritüel pratikler ve geleneksel kalıplar üzerinden pekiştirilmesine imkân tanır. Bu noktada özellikle ritüel müziklerin, kolektif hafızayı kuşaktan kuşağa aktaran güçlü araçlar oldukları ve kimliğin korunmasında kritik bir rol oynadıkları belirtilmektedir (Dağdeviren, 2022).

Etnomüzikolojik perspektiften bakıldığında, müzik toplumsal aidiyetin ve kültürel sürekliliğin önemli taşıyıcılarından biridir (Can, 2017). Müzik, yalnızca bir aktarım aracı değil; aynı zamanda bireylerin kendilerini kimlikli olarak ifade etmeleri ve topluluklarıyla bağ kurmaları açısından dönüştürücü bir araçtır. Kültürel-etnik topluluklar, kimliklerinin sürekliliğini sağlamak amacıyla geleneksel değerlerini nesiller arası aktarırken; aynı zamanda değişim süreçlerine karşı direnç de geliştirirler (Demirtaş, 2019). Müzik ile kimlik arasındaki ilişki, bu bağlamda yalnızca temsil değil; aynı zamanda yeniden üretim ve koruma süreçlerini de kapsar. Müzik, topluluk içi dayanışmayı güçlendirirken; farklı kimlik grupları arasında etkileşim ve diyalog ortamı yaratır. Türkiye özelinde değerlendirildiğinde, Karadeniz müziği, Alevi deyişleri ve Kürt dengbêj geleneği gibi formların, kültürel kimliklerin yaşatılmasında ve aktarılmasında işlevsel bir rol oynadığı görülmektedir (Erdoğan, 2014). Geleneksel halk müziği, kültürel aidiyetin sürdürülmesinde ve kimliğin pekiştirilmesinde önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda Topal (2023)'a göre, “Türk halk müziği, Anadolu kimliğini pekiştiren kültürel miras taşıyıcısıdır” (s. 89).

Alevi-Bektaşî müziği, inançla kimlik arasındaki bağı temsil ederken; Kürt müziği etnik kimliğin ve politik aidiyetin ifadesi olarak yorumlanmaktadır (Güngör, 2018). Benzer şekilde Kaya (2022), diaspora topluluklarında etnik müzik türlerinin kimlik oluşumu, aidiyet ve kültürel hafıza açısından kritik bir rol üstlendiğini vurgular. Demir (2020) de Karadeniz müziğinin, göç etmiş bireyler arasında ortak bir kimlik duygusu inşa ettiğini

ve bu bağlamda müziğin bölgesel kimliğin korunmasına katkı sunduğunu belirtir. Türkiye’de müziğin; etnik, bölgesel ve inanç temelli kimliklerin inşasında ve sürdürülmesinde oynadığı rol, akademik literatürde de geniş biçimde ele alınmıştır (Erdoğan, 2014; Güngör, 2018; Eskicioğlu, 2022). Bu nedenle müzik, yalnızca bireylerin ifade aracı değil; aynı zamanda kültürel mirasın devamlılığını sağlayan temel bir unsur olarak düşünülmelidir.

A. Baygal (2010), her topluluğun kendi müzik kültürünü tarih boyunca şekillendirdiğini; müziğin geçmiş ile gelecek arasında bağ kuran bir araç olduğunu ve kültürün hem sebebi hem sonucu olarak toplumsal değerleri yansıttığını dile getirir (s. 52). Kaplan (2019) ise, müzik yapma ve dinleme davranışlarının, bireyin içinde yer aldığı kültürel yapıya bağlı olarak biçimlendiğini ve sosyal davranışların bir sonucu olduğunu ifade eder (s. 22). Bu kapsamda Gürcü müziğinin günümüze ulaşabilmesi, tarihsel anlatıların sözlü kültür aracılığıyla kuşaktan kuşağa aktarılmasıyla mümkün olmuştur. Geleneksel Gürcü müziği, Sinop’taki gündelik yaşamın önemli bir parçası hâline gelmiştir. Bu müzik, hem tarihsel hafızayı taşır hem de topluluk içi dayanışmayı kuvvetlendirir. Topluluk üyeleri çeşitli etkinliklerde bir araya gelerek, müzik aracılığıyla kültürel aidiyetlerini ifade eder ve bu mirası gelecek nesillere aktarmanın yollarını ararlar. Bu bağlamda Gürcü müziği, yalnızca estetik bir sanat dalı değil; aynı zamanda bir yaşam pratiği olarak değerlendirilmektedir.

1.4. Kültürel Bellek ve Müziksel Temsil

Kültürel bellek, toplulukların tarihsel deneyimlerini, kimliklerini ve kolektif hafızalarını nesilden nesile aktarma süreçlerinde işlevsel bir rol oynar. Özellikle diaspora toplulukları için bu bellek, kimliğin sürekliliği ve aidiyet duygusunun korunması açısından kritik öneme sahiptir. Müzik, bu belleğin en güçlü taşıyıcılarından biri olarak bireyler ve topluluklar arasındaki kültürel sürekliliği sağlar (Kaplan, 2019). Sinop Gürcüleri özelinde müzik yalnızca bir sanat dalı değil, aynı zamanda tarihsel köklerin hatırlanması ve kimliğin yeniden üretilmesi sürecinde etkin bir temsil aracıdır.

Geleneksel ve anonim halk müzikleri, ritüeller, ağıtlar ve dini müzikler gibi formlar; toplumların tarihsel deneyimlerini, değerlerini, inançlarını ve estetik anlayışlarını kuşaktan kuşağa aktarmaktadır (Odabaşı, 2006; akt. Ünver, 2011). Akın (2018)’a göre, müzik, kültürel belleğin aktarımında merkezi bir işleve sahiptir. Özellikle sözlü kültüre dayalı toplumlarda müzik, hafızayı taşıyan temel bir araçtır. Bu bağlamda, geleneksel

Gürcü müziği de Sinop'taki Gürcü topluluğu için sözlü tarih anlatılarının sürdürülebilirliğini sağlamaktadır. Kaptan (2023), kültürel belleğin geçmişin bilgilerini geleceğe aktaran dinamik bir yapı olduğunu ve müziğin bu aktarımda en etkili araçlardan biri olduğunu vurgular.

Müzik aracılığıyla topluluklar, kolektif kimliklerini yeniden üretmekte, tarihsel bağlarını güçlendirmekte ve etnik aidiyetlerini pekiştirmektedir. Özellikle göç sürecine maruz kalmış topluluklar için bu durum daha da belirginleşmektedir. Kültürel belleğin müzik yoluyla inşa edilmesi, hem bireysel hem de toplumsal düzlemde kimlik sürekliliği açısından önemlidir. Türkiye bağlamında yapılan araştırmalar, geleneksel halk müziğinin, geçmişin kültürel mirasını koruyarak bugüne taşıma görevini üstlendiğini ortaya koymaktadır (Erkan, 2016; Türkan Özcan ve Paşaoğlu Yöndem, 2020).

Gabisonia (2013), Gürcü geleneksel müziğinin “yazarı olmayan” bir gelenek olduğunu ve binlerce halk şarkısının anonim bir biçimde kuşaktan kuşağa aktarıldığını belirtmektedir. Bu müzik geleneği, Gürcü kimliğinin temel yapı taşlarından biri olarak değerlendirilmektedir. Sinop Gürcüleri açısından bu aktarım, düğünlerde, törenlerde ve dernek etkinliklerinde hayat bulmakta; müzik aracılığıyla hem bireysel hem de kolektif hafıza tazelenmektedir.

Titon (2023), müziği sürdürülebilir bir kültürel ekosistemin parçası olarak ele alırken, Karakul ve Yıldız (2020), geleneksel müziklerin korunmasında yerel yönetimlerin ve sivil toplum kuruluşlarının önemli rol oynadığını ifade etmektedir. Sinop Gürcü Dernekleri'nin müzik temelli etkinlikleri de bu bağlamda değerlendirilebilir. Kültürel süreklilik, sadece bireylerin hafızasında değil, aynı zamanda kurumsal yapılar üzerinden de desteklenmektedir.

Bu tez kapsamında müzik; geçmişin bilgisini günümüze taşıyan, kültürel belleği canlı tutan ve kimliği görünür kılan bir araçtır. Sinop Gürcüleri örneğinde bu durum açık biçimde gözlemlenmekte; müziksel temsil, sadece bir ifade biçimi değil, aynı zamanda bir aidiyet göstereni olarak işlev görmektedir.

2. BÖLÜM

TARİHSEL PERSPEKTİFTE GÜRCÜLER VE GÜRCÜLÜK

Göç, kimlik ve temsil ilişkisini anlamak için Gürcü ve Gürcülük kavramlarının tarihsel perspektifine değinmek gerekir. Bu bölümde, Gürcü kimliğinin tarihsel bağlamda geçirdiği dönüşümler ele alınmakta ve Osmanlı döneminden başlayarak Türkiye Cumhuriyeti sürecine uzanan göç hareketleri, diaspora oluşumları ve kimlik politikaları üzerinden incelenmektedir. Sinop örneği özelinde yerleşim, adaptasyon ve kültürel süreklilik süreçleri tartışılırken; dil, gelenek ve müziğin Gürcü kimliğinin korunmasındaki rolü de değerlendirilmektedir.

2.1. Osmanlı Döneminde Gürcü Göçleri

Güney Kafkasya’da yer alan Gürcistan’ın başkenti Tiflis, resmi dili ise Gürcücedir. Ülkenin Gürcüce ismi Sakartvelo’dur. İberieli (2014), Gürcü halkının tarihine ilişkin sözlerinde “Gürcü adının Yunanca-Rumca kökenli olduğu ve *Georgia* kelimesinden türediği düşünülmektedir. Yunanca’da ‘toprak’ ya da ‘toprağı kullanan halk’ anlamına gelen bu kelime, Doğu Karadeniz’de yaşayan Gürcülerin ziraatta ileri düzeyde olmalarıyla ilişkilendirilmiştir” olarak ifade eder (s. 25). Tarihsel olarak Gürcülerin Kartlar, Megrel-Çavanlar ve Savanlar olmak üzere üç boydan oluştuğu bilinmektedir (Çiloğlu, 1993; akt. İberieli, 2014).

Türk-Gürcü ilişkileri 1060 yılında Selçukluların Kafkasya’ya girmesiyle başlamıştır. Selçuklu Sultanı Alp Arslan’ın 1064 ve 1068 yıllarında Gürcistan’ı işgal etmesi bu ilişkileri belirgin hale getirmiştir. 12 Ağustos 1121’de gerçekleşen Digori Savaşı’nda Gürcülerin Selçuklu ordusunu yenmesi, bölgedeki dengeleri değiştirmiştir (Arslan, 2018). Osmanlı-Gürcü ilişkileri ise 1461 yılında Fatih Sultan Mehmet’in Trabzon’u fethetmesiyle başlamıştır. Osmanlı Devleti, Yavuz Sultan Selim döneminde Trabzon’u ele geçirmiş ve bölgedeki Gürcü nüfus Osmanlı topraklarına dahil olmuştur. 1555 yılında Amasya Antlaşması ile Osmanlı ve Safevi Devleti arasında belirlenen sınırlar Gürcü topraklarını da kapsamıştır (Beyaz Özbey, 2020, s. 50).

1801 yılında Gürcistan’ın Çarlık Rusya’sına bağlanmasıyla birlikte Osmanlı ve Rusya doğrudan komşu olmuştur. Osmanlı ülkesinde yaşayan Müslüman Gürcülerin önemli bir kısmı 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı (93 Harbi) sırasında Batum ve çevresinden göç etmek zorunda kalmıştır. Birinci Dünya Savaşı ile beraber yeni göç dalgaları yaşanmıştır.

6 Eylül 1878'de Batum'un Rusya'ya teslim edilmesi Güney Kafkasya'daki Osmanlı egemenliğinin son bulmasına neden olmuştur (Pirosmani, 2008). 93 Harbi Gürcistan tarihinde büyük bir zafer olarak görülse de, bu savaş sonucunda Osmanlı topraklarına önemli sayıda Gürcü nüfus göç etmiştir (Bostashvili, 2020, s. 52).

Gürcü göçleri sadece savaş kaynaklı olmamış, Osmanlı topraklarında ekonomik ve sosyal nedenlerle de gerçekleşmiştir. Osmanlı Devleti, Gürcü göçmenleri özellikle tarımsal üretime katkı sağlamak için çeşitli bölgelere yerleştirmiştir. Gürcülerin yerleştiği bölgeler arasında Artvin, Ardahan, Bursa, Sakarya, Düzce ve Ordu gibi yerler bulunmaktadır. 19. yüzyılda Osmanlı topraklarına gelen Gürcüler genellikle tarım, hayvancılık ve zanaatla uğraşmış ve yerel halkla etkileşim içinde olmuştur (Çiloğlu, 1993; akt. Iberieli, 2014).

Gürcüler, Osmanlı Devleti'nde askerlik, bürokrasi ve dini yapılar içerisinde de yer almışlardır. Osmanlı sarayında Gürcü kökenli paşalar ve devlet adamları bulunmuş, bu kişiler Osmanlı yönetiminde etkili olmuştur. Özellikle Lala Mustafa Paşa ve Köprülü Mehmet Paşa gibi Gürcü kökenli devlet adamları Osmanlı tarihinde önemli roller üstlenmiştir (Beyaz Özbey, 2020). Bununla birlikte, Gürcüler Osmanlı içinde zaman zaman asimilasyon politikalarına maruz kalmış ve bu süreç içinde İslamiyet'i benimseyerek Osmanlı kültürüne entegre olmuşlardır.

Gürcü göçleri sonucunda Osmanlı'daki etnik yapının çeşitlenmesi, toplumsal dinamikler üzerinde etkili olmuştur. Gürcülerin Osmanlı'daki varlığı, sadece demografik bir değişim yaratmakla kalmamış, aynı zamanda kültürel mirasın korunması açısından da büyük bir önem taşımıştır. Gürcüler, Osmanlı yönetimi altında kendi geleneklerini ve kültürel kimliklerini korumaya çalışmış, düğün, halk oyunları ve müzik gibi kültürel pratikleriyle kendilerini ifade etmişlerdir.

2.2. Türkiye Cumhuriyeti'nde Gürcü Diasporası ve Kimlik Politikaları

Gürcistan, 26 Mayıs 1918'de bağımsızlığını ilan etmiş ancak 1921 yılında Sovyetler Birliği tarafından işgal edilerek Trans Kafkasya Sovyet Federe Cumhuriyeti'ne bağlanmıştır. 1936 Anayasası ile Gürcistan, Sovyetler Birliği'nin 15 cumhuriyeti arasında yer almıştır (Bostashvili, 2020, s. 50). Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte Gürcistan 16 Aralık 1991'de yeniden bağımsızlığını kazanmış ve 21 Mayıs 1992'de Türkiye ile diplomatik ilişkiler kurmuştur (Demirağ, 2005, s. 126).

Türkiye’de yaşayan Gürcü diasporası Osmanlı döneminden itibaren göçlerle şekillenmiştir. 1921’de Trabzon Rum Komitesi’nin verilerine göre Karadeniz bölgesinde en az 53.380 Gürcü yaşadığı bildirilmiştir. Samsun ve Tokat’takilerle birlikte bu sayı 140.000’e kadar çıkmıştır (D’Allesio, 1921/2003; Çiloğlu, 1993; akt. Iberieli, 2014). Osmanlı döneminde başlayan göç süreçleri, Cumhuriyet döneminde de devam etmiş ve Gürcü kökenli nüfus, Türkiye’nin farklı bölgelerine dağılmıştır. Özellikle Ordu, Samsun, Sinop, Tokat, Amasya, Bursa ve İstanbul, Gürcü göçmenlerin yoğunlaştığı bölgeler arasında yer almaktadır (Iberieli, 2014).

Günümüzde Türkiye’de yaşayan Gürcü kökenli bireyler, yüzyıllar içinde Türklük ve İslamiyet ile bütünleşmiş olsalar da, kültürel kimliklerini koruma konusunda önemli adımlar atmaktadırlar. 1992 yılında imzalanan *Eğitim, Bilim, Kültür ve Spor Alanlarında İş Birliği Anlaşması*’yla Türkiye ve Gürcistan arasındaki kültürel ilişkiler gelişmiş, Türkiye’de Gürcü dili eğitimi veren akademik programlar açılmıştır (Bostashvili, 2020, s. 69). Son yıllarda Türkiye-Gürcistan ilişkileri stratejik bir boyut kazanmış, kültürel ve ekonomik iş birlikleri artmıştır. Gürcistan vatandaşlarının Türkiye vatandaşlığına yönelik taleplerinin artması, Gürcistan’ın çifte vatandaşlık konusunda esneklik göstermesine neden olmuştur. Bu durum iki ülke arasındaki bağları daha da güçlendirmektedir (Demirağ, 2005, s. 126). Türk-Gürcü ilişkileri tarih boyunca dalgalanmalar yaşamış olsa da, günümüzde iki ülke önemli stratejik ortaklar olarak iş birliğini sürdürmektedirler (Bostashvili, 2020, s. 54).

Milletleri ve bireyleri birbirinden ayıran ana unsurların başında kimlik olgusu bulunur. Kimliklerin inşasında belirli unsurlar vardır. Tarihi, dini, tecrübesi, dili, edebiyatı, coğrafyası, mitolojisi gibi unsurların (Üstünyer, 2010, s. 183) yanına müzik de eklenmelidir. Gürcüler, Kafkas halklarının bir parçası olmasına rağmen, Azeri, Müslüman, Abhaz, Çerkez, Çeçen, Dağıstanlılardan oldukça farklı bir kültür yapısına sahiptir. Coğrafi konumundan kaynaklı olarak Gürcistan, tarihin farklı dönemlerinde değişik “kimlik kodları” ile tanışır. Bu kodlar Gürcü sanatında, müziğinde, resminde ve edebiyatında görülür. Gürcülerin kimliklerini oluşturmalarında coğrafi faktörleri bulunmaktadır. Türk ve Slav milletleriyle kuşatılmalarından dolayı Gürcüler kendilerini antropolojik olarak farklı algılamaktadır. Gürcülerin kimlik süreçleri hakkında farklı bulgular, yorumlar bulunmaktadır. Gürcülerin günlük yaşantısı özgün olmasından kaynaklı kültürleri de kimliklerini tanımlayabilmek açısından gözlemlemek gerekir. Kimlik oluşumunda önemli olan bir diğer unsur dildir. Gürcüler açısından dil, kimlik

politikaları açısından oldukça önem taşır. Gürcülerin kendilerine özgü yaşantı stilleri vardır. Bu yüzden kültürlerini tanımlayabilmek için Gürcüleri gözlemlemek gerekir.

D'allesio'nun 1921 yılındaki verilerine göre Gürcülerin Osmanlı ülkesinin her kesiminde iyi yerlere yerleştiklerini belirtir. Bunun sebebinde ise Osmanlı ülkesinde yerleşmeye uygun boş yerlerin olduğunu ifade eder. Diğer yandan ise Gürcüler'in bir ulus olarak zihniyet ve kültürel açıdan gelişmiş olduklarını belirtir. Gürcüler yaşamlarını idame ettirebilmek adına büyük bir çabayla çalışmaya başlamışlardır. Yerleştikleri yerlerin verimli olması da başarılı olmalarında önemli rol oynadığı gözükür (D'Allesio, 1921/2003; Çiloğlu, 1993; akt. Iberieli, 2014). Yaşamlarını sürdürebilmek adına büyük gruplar halinde bulundukları alanlarda, ekonomik açıdan mücadelelerini birlikte çözmüşlerdir. D'allesio, ekonomik açıdan Gürcüler'in ilerlemelerinin sebebini geleneklerini ve aile adetlerini korumuş olmalarına bağlar. Kendilerini "Gürcü" olarak tanımladıklarını ve bununla övündüklerinin altını çizer. Gürcülerin, Gürcüce bilenlere karşı hep saygılarını sergilemekte oldukları görülür. Türkiye'deki Gürcülerin, Gürcüce yazısından haberdar oldukları ancak hiçbirisinin kendi dillerinin yazısı hakkında bilgilerinin olmadığı bilinmektedir (D'Allesio, 1921/2003; Çiloğlu, 1993; akt. Iberieli, 2014). Müslüman Gürcülerde genel olarak ulusal kimliğin gelişmediği vurgulanır (İsmetade, 2002). Ancak Sinop özelinde yapılan görüşmeler, bu tespitin her durumda geçerli olmadığını göstermektedir. Sinop'ta yaşayan Gürcüler arasında etnik kökenin yalnızca kültürel değil, aynı zamanda Gürcülüğe dair bir ulusal bilinç ve aidiyetle de ilişkilendirildiği görülmektedir. Görüşme kişilerinin Gürcü diline, geleneklerine ve Gürcistan'a yönelik sahiplenici tutumları, ulusal kimliğin bu toplulukta anlamlı bir yer tuttuğunu ortaya koymaktadır. Türkiye'de yaşayan Gürcülerin, kimliklerini yeterli düzeyde koruyamadıkları görülür. Sebepleri arasında dinsel tutuculuktan kaynaklı engellendiği dile getirilir. Çolakoğlu (2000), yerli ve göçle gelen Gürcülerin tamamının Müslüman olduğunu dile getirir. Iberieli ise, Türkiye'de yaşayan Gürcülerin genellikle Sünni Müslüman olduğunu çok az bir bölümünün de Ortodoks Hristiyan'ı olduğunu dile getirir (Burhan vd., 1993; akt. Iberieli, 2014). Görüşme kişilerinden H.Ö., bu dini bağlılığın taşıdığını şu sözlerle ifade etmiştir:

Fakat bizim Gürcüler zaten Müslüman olarak şey yapmışlar. Artvin'de mesela... Artvin'de şey olarak devlete hiçbir zaman mesela devlete başını kaldırmayan bir millet. Dinine saygılı... 5 vakit namazını kılan bir, yani %80'i beş vakit namazını bırakmaz (sözlü görüşme, 27 Mart 2024).

Sinop Gürcüleri örneğinde din, yalnızca bireysel bir inanç sistemi değil, aynı zamanda topluluğun tarihsel aidiyetinin, kültürel sürekliliğinin ve kolektif dayanışmasının bir parçası olarak işlev görmektedir. Topluluk içinde hem Müslüman hem de Hristiyan bireylerin bulunduğu ifade edilmekte, bu çeşitliliğe rağmen inanç farklılıklarının bir çatışma unsuru haline gelmediği gözlemlenmektedir. Dini kimlikler bireysel alanlarda yaşanmakta, kimse kimsenin inancına müdahale etmemektedir. Bu durum, dinin toplumsal yapıyı destekleyen ve kültürel kimliği pekiştiren bir unsur olarak varlığını sürdürmesinin yanı sıra, topluluk içinde hoşgörü ve karşılıklı saygının önemli bir değer olarak benimsendiğini de ortaya koymaktadır.

2.3. Sinop Gürcülerinin Yerleşimi ve Kültürel Adaptasyon Süreçleri

Karadeniz bölgesinde sahile yakınlığından dolayı Batum muhacirlerinin iskân edildiği şehirlerden biri Sinop'tur (Kasap, 2018, s. 346). 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sonrasında Acara yöresinden birçok Gürcü'nün Sinop'a göç ettiği bilinmektedir (Ibereli, 2014). Nüfus hareketlerinin detaylarına bakıldığında, Sinop'a göç eden Gürcülerin %90'lık kısmının Acara bölgesinden, geri kalanının ise Artvin'den geldiği tespit edilmektedir (Şahin, 2019, s. 67). Bu göç dalgası, hem savaşın zorunlu kıldığı politik gelişmelerin bir sonucu olarak hem de Karadeniz'in kıyısal yapısının Acara bölgesiyle olan doğal benzerliğinin etkisiyle şekillenmiştir.

Sinop'a yerleşen Gürcüler, 19. yüzyıl sonlarında Gürcistan'ın Artvin ve Borçka bölgelerinden göç ettikleri anlaşılmaktadır. Göçün temel nedenleri arasında savaş, inanç baskısı ve zorunlu yer değişimi öne çıkmaktadır. Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği başkanı C.A., bu süreci şu sözlerle aktarmıştır: “Herhâlde yani 1877 Osmanlı harbinde Osmanlıların yenilmesi nedeniyle. Artvin Borçka o yöre Rusların eline geçiyor. Rusların eline geçince Müslüman olan Türkler, yani dinlerini devam ettirebilmek için o dönemde Osmanlı topraklarına göç etmek zorunda kalıyor” (sözlü görüşme, 20 Mart 2024). Benzer şekilde görüşme kişilerinden H.Ö., dedelerinin doğum yerinin resmî belgelerde Batum olarak geçse de aslında Artvin Borçka olduğunu, baskılar nedeniyle Sinop'a göç ettiklerini ifade etmiştir: “Göç edenlerin başta nedenleri savaş. Bizimkiler Batum deniyor fakat bizimkiler Batum değil. [...] Rus baskısı olunca Müslümanlar Türkiye'ye geçmiş” (sözlü görüşme, 27 Mart 2024). Görüşme kişilerinden Z.Ç., göç sonrasında yaşanan yerleşim sorunlarını şöyle dile getirmiştir: “Gürcistan'dan kaçınca gücü yeten kimini

orman dibine kovmuşlar kimini Hamidiye'ye göndermişler. Dedem buraya yerleşmiş. Ev sahibi dedemi kovmuş, Hamidiye'ye gitmiş" (sözlü görüşme, 24 Nisan 2024).

Bu görüşmeleri destekler biçimde, C.K. ise göç eden Gürcülerin geldikleri yerler ve yerleştikleri coğrafyalara dair şu bilgileri vermiştir:

Sinop'a gelen Gürcüler Sinop Gürcüleri değil de daha ziyade geldikleri yerle anılırlar. Artvin Gürcüleri, Hopa Gürcüleri veyahut da soy adlarıyla, damlarıyla oradaki alınmış damlarıyla anılırlar. Abdülhamid'in devrinde, ilk Rus-Osmanlı barışı olunca bizim Gürcüler Ruslara karşı gayet başarılılar. Ama anlaşma olunca da mağdur olmamaları için Abdülhamid Gürcüleri Türkiye'nin çok kıymetli yerlerine yerleştirmiştir. Bu nedenle de Gürcü köylerinin çoğunun adı Hamidiye'dir. [...] Kimisi Trabzon'a kadar Ruslar işgal edince göç edenler var. Din amaçlı göç edenler, kimisi daha iyi imkânlar için göç edenler. Ama nihayetinde coğrafyaya gelip yerleşmişiz, olmuşuz: Sinoplu Gürcüler (sözlü görüşme, 1 Kasım 2024).

M.K. ise ailesinin yerleşim sürecini şu ifadelerle anlatmıştır: "Artvin'in Borçka Murgul taraflarından göç edip sahil boyu Sinop'a kadar gelmişler. Şimdi Erfelek'teki Değirmencili köyünde kendi sülalemi buldum" (sözlü görüşme, 21 Mayıs 2024).

Kasap (2018), Sinop'un iklimsel özellikleri ve topografyasının, göç edilen yerlere benzemesi nedeniyle Gürcü köylerinin özellikle dağlık arazilerde yoğunlaştığını ifade etmektedir. Deniz yoluyla başlayan bu uzun ve zorlu göç yolculuğu, Sinop'ta son bulmuş ancak yerleşim süreci birçok zorlukla karşı karşıya kalmıştır. Göçün gerçekleştiği dönemde Sinop'taki en büyük sorunlardan biri iskândır. Nitekim, 27 Kasım 1880 tarihinde Batum muhacirleri için 85 hane adına ev temellerinin atıldığı, resmi kaynaklarda yer almaktadır (Kasap, 2018, s. 346). Bu tarihî gelişme, göçün yalnızca bir yer değiştirme süreci olmadığını, aynı zamanda yeni bir yaşam alanının fiziksel olarak inşasını da içerdiğini göstermektedir. Göç sonrası yerleşim desenine bakıldığında, Gürcülerin Sinop kırsalında toplamda 23 köyde yoğunlaştıkları görülmektedir. Sinop'un sekiz ilçesi bulunmasına rağmen, Gürcü muhacirlerin Boyabat, Durağan, Saraydüzü ve Dikmen gibi bölgelerde yerleşmemeyi tercih ettikleri; bunun temel nedeninin coğrafi yapının uygun olmaması ve o dönemde yaygın hastalıklardan korunma çabası olduğu anlaşılmaktadır. Buna karşın, Gürcüler, iklim koşulları, tarıma uygunluk ve sosyal örgütlenmeye elverişlilik gibi faktörleri göz önünde bulundurarak, Sinop'un merkez köyleri ile Gerze, Erfelek, Ayancık ve Türkeli ilçelerinin köy ve mahallelerine yerleşmişlerdir (Şahin, 2019, s. 67). Bu bölgelerdeki yerleşim hem topluluk aidiyetinin devamı hem de geleneksel yaşam biçiminin sürdürülebilirliği açısından elverişli bir zemin oluşturmuştur.

Bu tezde kullanılan alan araştırması verileri de bu tarihsel göç ve yerleşim desenini dikkate alarak yapılandırılmıştır. Alan araştırması, Sinop merkez ve Erfelek ile Türkeli ilçelerinde gerçekleştirilmiş, bu bölgelerdeki Gürcü topluluğunun kültürel pratikleri, kimlik algıları ve müzikal temsilleri üzerine veriler toplanmıştır. Böylece tarihsel göçün izleriyle güncel kültürel yaşantılar arasında kurulan bağlantı, etnografik gözlemlerle desteklenmiştir.

Sinop ilçelerine yerleşen Gürcüler bulundukları yerlere katkıda bulunmuşlardır. Bunun bir örneği Sinop'un Türkeli ilçesinde Hacı Köyünde bulunan Köseretaşı Camidir (Şekil 2.1). Bu cami 1874 yılında Türkeli ilçesine göç eden Gürcüler tarafından inşa edilmiştir. Hacı Köyü'nde gerçekleştirilen görüşmelerde, köye ilk yerleştiklerinde caminin bulunmadığı, köyde yaşayan Türklerin ise Gürcülerin bu bölgeye yerleşmesini başlangıçta kabul etmekte zorlandıkları ifade edilmiştir.

Şekil 2. 1 Türkeli Köseretaşı Cami (Orijinal, 2024)

Görseldeki cami hâlâ faaliyet göstermektedir. Cami ile ilgilenen kişi de Gürcü'dür. Köyde yaşayan Gürcüler tarafından cami muhafaza edilmektedir. Aynı zamanda derneğin kurucu üyelerinden Hristiyan T.Y.'nin cenaze töreninde dernek başkanı ve üyeleri acı günlerinde yanlarında olmuşlardır. Bu durum, Sinop Gürcü topluluğunda dinî farklılıklar olmasına rağmen, kültürel aidiyet ve toplumsal dayanışmanın ön planda tutulduğunu göstermektedir. Sinop ve ilçelerinde yaşayan Gürcüler, günümüzde hâlâ kültürel, etnik kimliklerini muhafaza etmeye çalışırlar. Yerleştikleri coğrafyada kurdukları sosyal

ilişkiler ve ortak yaşam pratikleri, geleneksel kültür öğelerini yeni kuşaklara aktarma süreçlerinde önemli bir zemin oluşturmuştur.

Sinop Gürcüleri kimliklerini, dil, müzik, dans ve kolektif hafıza aracılığıyla yeniden üreten bu topluluk, göç eden kimliklerin nasıl yeniden inşa edildiğinin somut bir örneğini oluşturur. Görüşme kişilerinden C.K., Gürcülerin yaşam felsefesine dair gözlemlerini şu sözlerle aktarmıştır:

Yani tabii okumuş insanlarız ya az çok... Puşkin'in 'Bir Gürcü Bey' diye bir kitabı vardır. Gürcüler hep böyle bohem yaşamaya alışmış. Hayatı iyi yaşamak için iyi kazanmak zorunda olduklarını bilen insanlar. Kazanma hırsı, kazanç hep iyi bir yaşam için... Biriktirmek için değil, yaşamak için çalışırlar. Gürcistan'da da gördüğüm böyle, hiç öyle zengin-fakir ayrımı yok. Bir masaya oturduklarında bir usul vardır, herkesin söz hakkı eşittir. Yemek yerken bile bir yönetim var gibidir. Özellikle şarap içilirken asla tek başına içilmez. Şarabı elinize aldığınızda bir konuşma yapmak zorundasınız, bir şey söylemek zorundasınız. Çünkü bu onunla içilir; öyle sadece alkol diye değil, bir söz üzerine içilir (sözlü görüşme, 1 Kasım 2024).

Bu anlatım, diaspora kimliğinin yalnızca sembollerle değil, aynı zamanda gündelik yaşam pratikleri ve topluluk içi etkileşimlerde nasıl sürdürüldüğünü gözler önüne sermektedir. Gürcü sofra kültüründe görülen bu eşitlikçi yapı, kültürel kimliğin hem topluluk içi iletişimde hem de aidiyet duygusunun pekiştirilmesinde ne kadar merkezi bir rol oynadığını ortaya koymaktadır.

Gürcü kültürünün yaşatılmasında ve aktarılmasında kurumsal kimlik inşasında Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği, kültürel adaptasyon sürecinin önemli parçalarından biri haline gelmiştir. Bu dernek organizasyonlar aracılığıyla, genç nesillere Gürcü kültürü ve dili öğretilmekte, topluluk içindeki aidiyet hissi güçlendirilmektedir.

2.4. Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği

Sinop Gürcüleri, kültürel kimliklerini koruyarak gelecek nesillere aktarma konusunda kurumsal bir yapı oluşturmuşlardır. Bu kapsamda Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği, Gürcü kimliğini yaşatmak için önemli bir merkez olarak işlev görmektedir. Dernek bünyesinde dil kursları, halk oyunları eğitimleri, müzik çalışmaları ve aidiyet bilinci oluşturma faaliyetleri düzenlenmektedir. Ayrıca, kültürel aidiyeti desteklemek amacıyla sosyal etkinlikler gerçekleştirilerek Sinop Gürcüleri arasında bağlar güçlendirilmektedir.

Aşağıdaki görselde Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneğinin kurucu üyelerinin fotoğrafları yer almaktadır (Şekil 2.2). Kurucu üyeler 12 kişiden oluşmaktadır.

Şekil 2. 2 Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği kurucu üyeleri (Fotoğraf: C.A., 2024)

2024 yılı verilerine göre derneğin 335 üyesi bulunmaktadır. Üyelerin 71'i kadın 266'sı erkektir. Dernek Gürcü kültürünü yaşatmaya yönelik birçok etkinlik gerçekleştirmektedir. Aşağıda 22 Şubat 2024 tarihinde yapılan Sinop Üniversitesi ve Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği ortaklığında "Türk-Gürcü İlişkilerinin Tarihi Gelişimi" konulu panelinin haberi ve panelden bir görsel bulunmaktadır (Şekil 2.3).

Şekil 2. 3 Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği panel haberi (sol; URL-1, 2024) ve panelde konuşma yapan dernek başkanı (sağ; Orijinal, 2024)

“Türk-Gürcü İlişkilerinin Tarihi Gelişimi” panelinde Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk derneği başkanı C.A. konuşmasını gerçekleştirmiştir (Şekil 2.3-sağ). Panel sırasında Gürcistan’dan gelen akademisyenler Türk-Gürcü ilişkisine dair tarihsel bilgi paylaşımında bulunmuştur. Panelin devamında Sinop Üniversitesi akademisyenleri tarafından iki kültürün ilişkileri yine tarihsel perspektifle ele alınarak sunulmuştur.

Haberin yerel basında duyurusu (Şekil 2.3-sol) yanında Sinop’un yerel haber kanallarının gündeminde yer alması da önemlidir. Yerel basına örnek @vitrinhaber ve @ajanssinop gibi Instagram hesaplarında, ayrıca sosyal medya hesapları üzerinden Facebook sayfalarında habere yer verilmiştir. Yerel basının dernek ile olan haberleri sadece panelle sınırlı kalmamakta, derneğin organizasyonları da çoğunlukla haber akışlarında yerini almaktadır. Örneğin 18 Mayıs 2025’te gerçekleşen derneğin kahvaltı organizasyonuna, dernek üyelerinin dışında vali yardımcısının da teşrif etmesi, yerel basının bunu yayınlaması ve yine yerel haber ajanslarının duyurusu ve etkinliğin reels video paylaşımları derneğin kamusal alandaki saygın etkisinin ve meşruiyetinin bir göstergesidir. Gerek üniversite ve gerekse protokol derneğin etkinliklerine davet edilmektedir. Protokolün davetlere katılımı da derneğin yerel basındaki görünürlüğünü arttırmaktadır. Sinop Üniversitesi ile iş birliği içinde düzenlenen akademik paneller ve Gürcistan’dan gelen akademisyenlerin katkıları, Gürcü kültürel kimliğinin korunmasına ve daha iyi anlaşılmasına katkı sunmaktadır.

Panelin sonunda ise dernek üyeleri ikramlarda bulunmuştur. Bu ikramlar Gürcü yemekleridir. Sonrasında müzik eşliğinde Gürcü Horonu oynanmıştır. Panelin ana odağı böylelikle tarih-yemek-müzik ve dans ayağında tamamlanmıştır. Kültüre ait önemli temsillerin bir panel içinde harmanlanmış prototipi böylelikle sembolik olarak rahatlıkla derneğin aidiyet ve bellek tezahürleri olarak okunabilir.

Dernek; panel, gezi, piknik gibi etkinlikler dışında, yöresel yemeklerini tanıtmak adına kültürel etkinlikler de gerçekleştirmektedir. Kimliğin taşıyıcı unsurlarından biri yemek kültürüdür. Dernek başkanı C.A., geleneksel Gürcü yemeklerine dair şunları ifade etmiştir: “Şimdi eskiden Gürcü yemekleri olarak *Pali* deriz *pali* lahana. Özel yapımıdır... Mısır unlu lahana yemeğimiz vardır özel. *Memelika* deriz... fukaralığın verdiği yemektir o yani... böyle değişik yemekleri olur” (sözlü görüşme, 20 Mart 2024). Elde edilen bulgulara göre, Sinop’ta yaşayan Gürcü topluluğu, geleneksel Gürcü mutfağına ait yemekleri yapmaya ve yaşatmaya devam etmektedir. Özellikle Sinop Gürcü Kültür ve

Dostluk Derneği tarafından düzenlenen etkinliklerde, Gürcü mutfağına özgü yemekler hazırlanmakta ve bu yemekler aracılığıyla kültürel belleğin korunması ve kuşaklar arası aktarımı sağlanmaktadır. Şekil 2.4'te 21 Mayıs 2024 yılında gerçekleşen yemek kültürü tanıtımından bir fotoğraftır.

Şekil 2. 4 Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği kültür tanıtımı (Orijinal, 2024)

Bu pratik, topluluğun kültürel kimliğini sürdürmesinde önemli bir araç olarak işlev görmektedir.

Şekil 2.5'te, Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği üyelerinin topluluk içi dayanışmayı pekiştirmek amacıyla düzenledikleri kahvaltı benzeri sosyal etkinliklere katıldıkları gözlemlenmiştir.

Şekil 2. 5 Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği kahvaltı etkinliği (Fotoğraf: C.A., 2024)

Dans, müzik, bayrak, giyim, yemek ve yaşam tarzları kültürel kimliğin unsurları arasındadır.

Aşağıdaki görselde grldği gibi gçle coğrafı mekân değişimi yapan ikinci nesil Sinop Gürcüleri, Gürcistan'la ilişkilerini ve etkileşimlerini devam ettirmektedir. şekil 2.6'da Gürcistan'da yayın yapan Ajaratv'nin, 2023 yılında Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneğini ziyaretine ilişkin bir fotoğraf bulunmaktadır.

şekil 2. 6 Gürcistan'da yayın yapan Ajaratv'nin Sinop Gürcülerini ziyareti (URL-2, 2023)

Ziyaret sonrasında iki grup birbirlerine bayraklarını takdim etmişlerdir. Bayrak, kültürel kimliklerinin temsili açısından önemlidir.

Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği, topluluk yelerinin Gürcü kimliğini güçlendirmeye yönelik çeşitli faaliyetlerde bulunmaktadır. Bu kapsamda, Gürcistan'a düzenlenen geziler, yalnızca kültürel etkileşim açısından değil, aynı zamanda aidiyet duygusunun pekiştirilmesi ve tarihsel köklerle temas kurulması açısından da önemli bir yere sahiptir. Dernek başkanı C.A., bu gezilerin topluluğun kimlik bilincini güçlendirdiğini şu sözlerle ifade etmiştir:

Mesela Tiflis'e gidiyoruz, buradaki üyelerimizin ata toprağını görmesi, oradaki insanlarla kaynaşması bizim için çok önemli. 25 Nisan'da vatandaşlık almak için randevu aldım. Olur olmaz ama en azından ne lazım olduğunu ğreneceğiz. Gelecek kuşaklardan isteyen olursa, onların yolu açık olsun (sözlü görüşme, 20 Mart 2024).

Gürcistan'a yapılan bu ziyaretler, kültürel mirasla kurulan duygusal bağların yanı sıra, çifte vatandaşlık gibi hukuki olanakların da gündeme gelmesine neden olmaktadır. Dernek üyeleri arasında Gürcü vatandaşlığı alma konusuna yönelik bireysel çabalar da söz konusudur. Bu bağlamda görüşme yapılan kişilerden M.K., geçmişteki fırsatlara atıfla bu sürece dair düşüncelerini şöyle aktarmıştır:

Özellikle işte dernek üzerinde şu anda çalışmalarımız devam ediyor. Gürcü vatandaşlığı alma konusunda bundan 10 yıl öncesinde bildiğiniz ekmek dağıtır gibi vatandaşlık dağıttılar. O dönemde ben Orduda çalışıyordum. İşte biz polis olduğumuz için bu olumsuz olabilir, hazır fırsatı tepmişim ama şimdi tekrar çalışmalarımız var (sözlü görüşme, 21 Mayıs 2024).

Dernek organizasyonları çerçevesinde Batum ve Tiflis gibi önemli Gürcü şehirlerine yapılan geziler sırasında kültürel merkezlerde müzik ve dans etkinliklerine katılım sağlanmakta, böylece topluluk üyeleri yalnızca mekânsal değil, kültürel olarak da kökleriyle bağ kurmaktadır. Gürcü kimliğine yönelik bu çok katmanlı temaslar hem bireysel düzeyde hem de kurumsal çerçevede kültürel sürekliliğin sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Dernek üyesi olan İ.B., “Dernek içindeki gezilerimizde Batum’u, Tiflis’i görmek istiyoruz. İnsanların dedelerimizin nereden geldiğini öğrenmesi önemli. Mesela dedem beş kardeşmiş, üçü buraya gelmiş, ikisinin nerede olduğu bilinmiyor. Bu tür geziler sayesinde akrabalık bağlarımızı yeniden keşfetme fırsatımız oluyor” (sözlü görüşme, 27 Mart 2024) ifadesinde bulunmuştur. Derneğin düzenlediği gezilerin aidiyeti güçlendiği görülmektedir.

Dernek başkanı C.A., “Gezilerimizi Batum, Tiflis gibi oralara yapıyoruz. Ama sadece ata toprağını görmek yetmiyor, geçmişimizi de öğrenmek istiyoruz. Bunun için bir de Çanakkale yapacağız. Gürcüler olarak tarihimize sahip çıkmak istiyoruz” (sözlü görüşme, 20 Mart 2024) yorumunda bulunmuştur. Sinop Gürcüleri, yalnızca Gürcistan’a değil, Türkiye içindeki tarihi ve kültürel öneme sahip mekanlara da geziler düzenlemektedir. Çanakkale, GAP Turu gibi gezilerle tarih bilinci artırılmakta ve birliktelikler pekiştirilmektedir. Görüşmenin ardından Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği üyeleri Çanakkale gezisini gerçekleştirmiştir.

Dernek üyelerinin sosyalleşmesi kadar, iletişimlerini sağlarken günümüzün dijital ortamından nasıl yararlandıkları da önemlidir. Gelişen teknoloji ile birlikte dijital iletişim, kültürel kimliğin korunmasında önemli bir araç haline gelmiştir. Sinop Gürcüleri de WhatsApp, Facebook ve Instagram gibi platformlar üzerinden kültürel kimliklerini aktarmakta ve topluluk içinde iletişimi sürdürmektedirler. Dernek etkinlikleri, sosyal

medya aracılığıyla duyurulmakta ve Gürcü müziği ile danslarına dair paylaşımlar yapılmaktadır. WhatsApp üzerinden oluşturdukları “Sinop Gürcü Derneği” grubunda, günlük sohbetler edilmektedir. Ayrıca etkinlikler bu grup üzerinden paylaşılmaktadır. Dernek başkanı C.A., “Günümüz şartlarını WhatsApp gruplarımız ve dernekteki bir araya gelip toplanmamız sağlıyor. Facebook grubumuz var, WhatsApp grubumuz var hem de Instagram grubu” (sözlü görüşme, 20 Mart 2024) diyerek aktarmıştır. Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneğinin çoğu dijital platformda bulundukları görülmektedir.

Özellikle gençler için bu platformlar, Gürcü kültürüne bağlı kalmaları açısından büyük önem taşımaktadır. Sosyal medya aracılığıyla kültürel içeriklerin paylaşılması ve etkinliklerin duyurulması, Gürcü kimliğinin canlı tutulmasına katkı sağlamaktadır. Görüşme kişilerinden İ.B. iletişimlerin nasıl kurulduğu sorusuna: “Normal telefonla. Yani Sinop küçük yer olduğu için Gürcüler tamamen birbirini tanıyor burada. Üniversite gelmeden önce herkes iç içeydi. Ancak sosyal medya ile birlikte yeni bir bağ oluştu. Artık insanlar dernek etkinliklerini daha hızlı öğrenebiliyor” yanıtını vermiştir (sözlü görüşme, 27 Mart 2024). İ.B.’nin bu yorumundan yola çıkarak sosyal medyanın aralarındaki etkileşimi olumlu etkilediği görülmektedir.

Bunun yanı sıra, YouTube gibi platformlarda Gürcü müziği ile ilgili içerikleri izleyip WhatsApp’ta paylaşarak, Sinop Gürcülerinin kültürel mirası daha geniş kitlelere duyurulmaktadır. Müzisyen K.B.’nin YouTube üzerinde Gürcü Horonu ile ilgili kayıtları bulunmaktadır (Aksu, 2023). Müzikal mirasın dijital ortamda kayıt altına alınması, kültürel öğelerin korunması adına önemli bir adımdır.

2.5. Gürcü Kimliğinin Korunmasında Dil ve Gelenek İlişkisi

Dernek faaliyetleri içerisinde Gürcüce dil kursları önemli bir yer tutmaktadır. Gürcü kimliğinin korunabilmesi için dil ve gelenek ilişkisi iç içe geçmiş iki temel unsur olarak öne çıkmaktadır. Gürcü dili, bu kimliğin en önemli taşıyıcılarından biri olup, Kafkas dillerinin *Kartveli* ailesine aittir ve dünyada 14 alfabe arasında yer alan Gürcü Alfabesi ile yazılmaktadır (Altun ve Khvedeliani, 2018, s. 2). Tarih boyunca Gürcüler, dillerini kimliklerinin ve birlikteliklerinin sembolü olarak görmüş, dilin kaybını kimliğin kaybı ile eş değer tutmuşlardır (Beyaz Özbey, 2020, s. 930).

Gürcü alfabesi M.Ö. 3-2. yüzyılda Kral Parnavaz tarafından oluşturulmuş olup üç farklı yazı sistemi (Asomtavruli, Nuskhuri, Mkhedruli) geliştirilmiştir. Günümüzde Gürcistan

Cumhuriyeti’nde *Mkhedruli* alfabesi kullanılmaktadır. Bu alfabenin karakteristik özelliklerinden biri, köşeli biçimlerden uzak, tamamen yuvarlak hatlara sahip olmasıdır. Görüşme kişilerinden C.K. bu durumu şu şekilde yorumlamaktadır: “Gürcü önce en eski yazılı alfabesi olan bir millet. Alfabede de hiç köşeli yer yoktur... hepsi yuvarlaktır. Bu da gösteriyor ki bu insanlar uyum sağlayabilen, iyi bir diplomat kişiliğe sahip. Akıllı insanlar. Ayrıca fiziken de güçlü insanlar... Gürcü olmadan dünyanın birliği olmuyor” (sözlü görüşme, 1 Kasım 2024). Bu ifadeler, yalnızca alfabenin estetik yapısına değil, aynı zamanda yazının kültürel kimlik, tarihsel süreklilik ve bilgi aktarımı açısından taşıdığı sembolik öneme de işaret etmektedir. C.K.’nın vurguladığı gibi, Gürcü alfabesi özgün karakterini korumuş, böylece hem sözlü kültürün yazıya geçirilmesinde hem de toplumsal hafızanın korunmasında önemli bir rol üstlenmiştir. Gürcü toplulukları, tarih boyunca bu yazılı kültür sayesinde destanlarını, diplomatik belgelerini ve kolektif belleğe dair birçok unsuru kayıt altına alarak kültürel miraslarını kuşaklar boyunca aktarmayı başarmışlardır. Gürcüce, köklü bir dil olmasına rağmen tarih boyunca çeşitli tehditlere maruz kalmış ve özellikle Sovyetler döneminde baskı altına alınmıştır. 1978’de Sovyetler Birliği’nin Gürcü dilini yasaklama girişimine karşı geniş çaplı halk ayaklanmaları gerçekleşmiş ve bu mücadelenin sonucunda Gürcüce resmi devlet dili olarak korunmuştur (Altun ve Khvedeliani, 2018).

Gürcü dilinin yeni nesillere öğretilmesi, geleneksel ritüellerin yaşatılması ve Gürcü müziğinin diaspora içinde sürdürülmesi, Gürcü kimliğinin devamlılığı açısından öneme sahiptir. Türkiye’de yaşayan Gürcüler, kökenlerinden kopmamak adına çeşitli kültürel organizasyonlarla kimliklerini canlı tutmaya çalışmakta, ancak küreselleşme ve kentleşme süreçleri bu kültürel mirası giderek tehdit etmektedir. Türkiye’de yaşayan Gürcü toplulukları açısından dilin korunması büyük önem taşımaktadır. Sinop Gürcüleri arasında Gürcücenin kullanımı giderek azalmaktadır. Geleneksel olarak köylerde aile içinde konuşulan Gürcüce, eğitim sisteminde Türkçenin baskın hale gelmesiyle birlikte yeni nesiller arasında unutulmaya yüz tutmuştur (Gül, 2009). Bu süreçte bazı Gürcü köylerinde yaşlı nesiller Gürcüceyi korumakta direnç gösterirken, genç kuşaklar Türkçeyi daha baskın bir dil olarak kullanmaktadır. Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Dernek başkanı C.A., bu durumu şu sözlerle ifade etmektedir: “Aileden öğrendim. Çok bildiğimi söyleyemem ama Batum’daki Gürcülerle %40 civarında anlaşabiliyorum ama Tiflis’teki Gürcülerle çok az. Babaannem hiç Türkçe bilmeden öldü ama çocuklarımıza Gürcüceyi öğretmedik. O dönemde dil sürçmesi olmasın diye

düşündük, halbuki yanlış yapmışız” (sözlü görüşme, 20 Mart 2024). Bu ifade, dilin kuşaklar arası aktarımında yaşanan kırılmaya ve bunun toplumsal bellekte yarattığı pişmanlığa işaret etmektedir. Nitekim Beyaz Özbey (2020), Artvin örneği üzerinden yaptığı çalışmasında göçün kimlik oluşumu ve dönüşümünü belirginleştirdiğini ifade etmektedir. Bu bağlamda Sinop Gürcüleri, kültürel kimliğin sürekliliği ile dönüşümü arasındaki gerilim hattında anlamlı bir örnek teşkil eder. Dernek üyelerinden M.K., bu sürece olumlu bir perspektiften yaklaşarak Gürcü kültürünü yaşatmanın önemine dikkat çekmiş ve “Gürcü olmayı bir zenginlik olarak görüyorum. Bir anadil olarak Gürcüceyi konuşmak, müziğini icra etmek ve kültürel etkinliklerde bulunmak bizim kimliğimizin bir parçasıdır” (sözlü görüşme, 21 Mayıs 2024) sözleriyle kimliksel aidiyetin çok boyutluluğunu vurgulamıştır.

Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği kapsamında Gürcü dili eğitimi verilmektedir. Aşağıdaki görselde, derneğin dil kursu faaliyetlerine sistemli olarak katılan dernek üyelerinin fotoğrafları yer almaktadır (Şekil 2.7).

Şekil 2. 7 Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği dil kursu (Fotoğraf: C.A., 2024)

Görselde haftanın belirli günlerinde dernek üyelerinin bir araya gelerek pratik yaptıkları görülmektedir. Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği Gürcü dilinin sürekliliği için faaliyetlerde bulunurken Şekil 2.7 sağdaki fotoğrafta, soldakinden farklı olarak çocukların da dil kurslarına katılımı dikkat çekicidir.

Bu kurslarla, özellikle genç neslin anadil konusunda bilinçlenmesi ve Gürcü alfabesini öğrenmesi amaçlanmaktadır. Dernek başkanı C.A., bu konudaki çabalarını şu sözlerle ifade etmiştir:

Dil öğretmeye çalışıyoruz. Bu yaştan sonra başladık. Yani en azından 3-5 de olsa... Şimdi geçen cumartesi günü gelirsene görürsün, 8-10 kişi oldu artık, bayağı çoğaldılar. Çocuklar da var. Okuma yazma... Geçen 5 kişiyi okuma yazma öğrettik. Bayağı öyle bir çalışma yapıyoruz Gürcü diliyle ilgili (sözlü görüşme, 20 Mart 2024).

Bu kapsamda yürütülen çalışmalar, Gürcü kültürel kimliğinin diaspora koşullarında sürdürülebilirliğini sağlamaya yönelik bilinçli bir çabanın göstergesi olarak değerlendirilebilir. Dernek faaliyetleri, yalnızca bireylerin anadil becerilerini geliştirmekle sınırlı kalmamakta; aynı zamanda topluluğun kolektif kimliğini güçlendirmekte ve kültürel sürekliliğe katkı sunmaktadır. Gürcüce'nin sözlü ve yazılı biçimlerinin korunması, tarihsel belleğin canlı tutulması açısından önemli bir araç işlevi görmektedir. Bu doğrultuda, Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği'nin girişimleri, hem mevcut kuşakların kültürel aidiyetini pekiştirmekte hem de gelecek nesillere aktarılacak bir kültürel mirasın inşasına zemin hazırlamaktadır.

Gürcücenin yalnızca konuşma düzeyinde değil, yazılı olarak da öğrenilmesi için çalışmalar yürütülmektedir. Derneğin üyelerinden İ.B. kurs faaliyetlerinin önemine değinmiştir:

Valla şu an dernek olarak, daha önce bir şey yapmıyorduk, şimdi dernek olarak en azından kurslar açıyoruz burada. Büyüklere, küçüklere dil konuşmayı öğretebiliyoruz. Bir şeyler yapıyoruz şu an dernek olarak ama yani köyde düşünlerimizde o yöreye ait kendi oyunlarımız var (sözlü görüşme, 27 Mart 2024).

Dernek üyeleri, sadece yetişkinlerin değil genç kuşakların da dilsel birliği yaşatmasını önemsemektedir. Üyeler ayrıca günlük yaşantılarında da dillerini kullanmaya gayret gösterirler.

Dil, kültürel kimliğin oluşumunda belirleyici unsurlardan biridir. Sinop'ta yaşayan Gürcüler'in Gürcüce konuşmaya devam etmeleri, etnik ve kültürel kimliklerini koruma çabalarının bir örneğidir. Görüşme kişilerinden Z.Ç., ise dilin kimlik açısından önemini vurgulayarak "Bir dil bir insan. Dilini bilmezsen kimliğini de kaybedersin" şeklinde görüş bildirmiştir (sözlü görüşme, 24 Mart 2024). Gürcü köylerinde yaşayan topluluklar geleneklerini devam ettirmeye çalışırken, şehirleşen Gürcüler arasında dil ve kültürel farkındalık giderek azalmaktadır (Çiloğlu, 1993; akt. Iberieli, 2014). Kent yaşantısı içinde büyüyen Gürcüler, sadece ailelerinin Gürcü kökenli olduğunu bilmekte ancak bunu bir farklılık olarak görmemektedirler. Bunun sonucu olarak asimilasyonun kendiliğinden

gerçekleştiği ve Gürcü kültürüne dair bilgilerin giderek silikleştiği görülmektedir (Gül, 2009, s. 100).

Gürcü kimliğinin unsurlarından biri de geleneklerdir. Gelenekler, nesilden nesile aktarılan toplumsal ritüeller, bayramlar, düğünler ve cenaze törenleri gibi uygulamaları kapsar (Türkan Özcan ve Paşaoğlu Yöndem, 2020, s. 93). Bireylerin içine doğdukları kültüre ait önceden var olan uygulamalardır. Bu uygulamalar, bireyler tarafından formel ya da informal yöntemlerle öğrenilerek benimsenir. Geleneklerin, toplum içindeki etkisi zaman zaman zayıf olsa da yaptırım gücüne sahiptir. Toplumdan topluma farklılıklar gösteren gelenekler, kültürel mirasın bir parçası olarak süreklilik arz eder. Bu miras; jest, mimik gibi sözlü olmayan öğelerin yanı sıra, yazılı ya da sözlü alışkanlıkları da kapsar (Günay, 2021, s. 169).

Gürcülerin kültürünü daha iyi tanıyabilmek adına evlilik mertebesine ve düğün geleneklerine bakıldığında, soy içi evliliklerin kabul edilmediği yani “Egzogami”¹ ilkesinin geçerli olduğu görülmektedir. Aynı soydan kişiler arasında evlilik yapılmaz. İsmetzae (2002)’ye göre ise, Türkiye’ye göç eden Müslüman Gürcüler arasında genellikle akraba evliliği tercih edilmekte ve Gürcü olmayanlara kız verilmemektedir. Ancak nadiren Gürcü olmayanlardan kız alındığına da rastlanmaktadır. Buna karşılık Gül (2009), Türkiye’de yaşayan Gürcülerin evlilikte Gürcü olma şartını zorunlu tutmadıklarını, zamanla bu konuda daha esnek yaklaşımlar geliştirdiklerini belirtmektedir. Geleneksel yapının etkili olduğu dönemlerde, Gürcü toplumunda beşik kertmesi gibi evlilik öncesi düzenlemeler yaygın biçimde görülmektedir. Görüşme kişilerinden M.K., bu geleneğin kendi hayatında da karşılık bulunduğunu şu sözlerle ifade etmiştir: “Mesela benim eşim de beşik kertmem benim, yani hâlen bizde beşik kertmesi olayı devam ediyor” (sözlü görüşme, 21 Mayıs 2024). Ancak günümüzde bu tür uygulamalar büyük ölçüde terk edilmiştir. Bireysel tercihlerin ön plana çıktığı modern yaşam koşullarında, geçmişteki düzenlemeler yerini daha özgür seçimlere bırakmış, geleneksel evlilik pratikleri dönüşüm geçirmiştir.

Diğer kültürel unsurların günümüzde nasıl sürdürüldüğüne dair elde edilen veriler de bu aidiyetin çeşitli düzeylerde yaşatıldığını göstermektedir. Örneğin, görüşme kişilerinden Z.Ç. geleneksel düğün giyimine dair şunları aktarmıştır: “Gürcülere bak benim Çatalzeytin’de çok meşhurdur. Türkeli’de pek kalmadı. Bizde genç kızların düğünde

¹ Egzogami, kişinin kendi sosyal çevresi dışından herhangi biriyle evlenmesi.

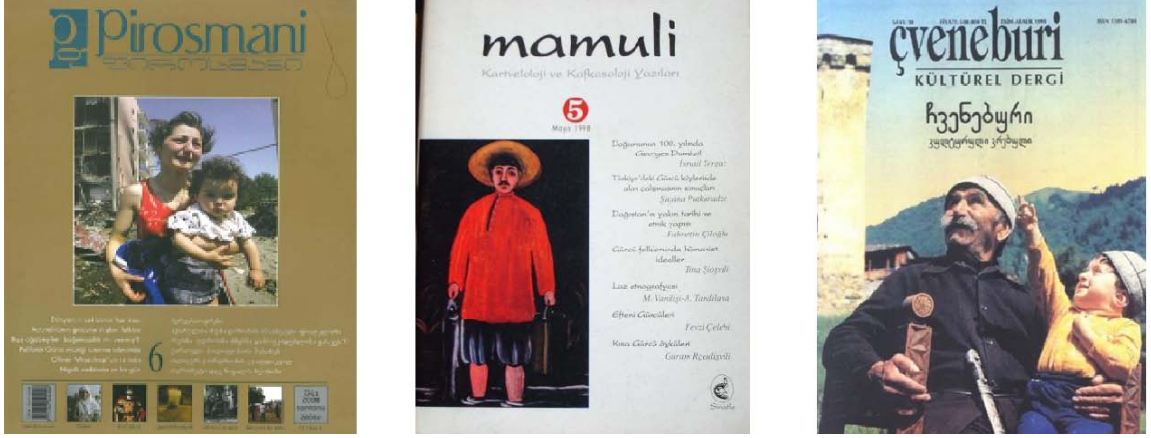
ipekli peştamelleri vardı. Böyle çizgili onu sarardık arka arkaya gelen arkaya gelen o ince beller böyle sarardı” (sözlü görüşme, 24 Nisan 2024). Benzer şekilde M.K. Gürcü kıyafetlerinin farklılığını şu şekilde dile getirmiştir: “Tabii ki *coka* dediğimiz bizim Gürcü kıyafetlerimiz var kendimize has işte Kafkas kıyafetler dediğimiz tarzımız var... Burada Türkiye’de yaşam zamanla normalleşmiş ve uyum sağlanmış vaziyette” (sözlü görüşme, 21 Mayıs 2024). Görüşmelerden ve alan gözlemlerinden elde edilen bulgulara göre, günümüzde geleneksel Gürcü kıyafetlerinin günlük yaşamda kullanılmadığı, bunun yerine modern giyim tarzlarının benimsendiği görülmektedir. Gürcü kültürüne ait olan ve geçmişte düğün, bayram gibi ritüel ve özel günlerde sıklıkla tercih edilen geleneksel kıyafetlerin yerini, evrensel moda anlayışına uygun giyim biçimleri almıştır.

İmece usulü olarak bilinen *Noderi* uygulaması, Gürcü toplumunda önemli bir gelenek olarak varlığını sürdürmektedir. Gürcü dağ köylerinde bu uygulama, komşuların birbirlerine yardımlaşması ve toplu işlerin dayanışma içinde gerçekleştirilmesini sağlamaktadır (Aksamaz, 1995). Bu dayanışma, kimlik inşasında sosyal birlikteliği pekiştiren bir unsurdur. Sinop’ta yaşayan Gürcüler imece usulünü olabildiğince devam ettirmektedirler. Köylerde yaşayan Gürcüler birbirleriyle yardım ve dayanışma içerisinde günlerini geçirmektedirler.

Bunun yanı sıra, Türkiye’de yaşayan Gürcüler kültürel miraslarını yalnızca sözlü ya da sahne temelli pratiklerle değil, aynı zamanda yazılı kültür yoluyla da yaşatma çabasını sürdürmüşlerdir. Bu doğrultuda yayımlanan *Çveneburi* (Bizden), *Mamuli* ve *Pirosmani* gibi dergiler; Gürcü topluluklarının tarihsel anlatılarını, edebi üretimlerini, sanatsal ifadelerini ve gündelik yaşam kültürünü yazılı biçimde belgelemiş, böylece kültürel belleğin sürekliliğine katkı sağlamıştır (Arslan, 2018). Özellikle *Pirosmani* dergisinin içeriğinde yer alan Gürcü kimliği, müzik, dil ve geleneklere dair yazılar; diaspora topluluklarının kültürel özlemlerini ve aidiyet duygularını yazılı bir zeminde görünür kılmıştır. Bu dergiler günümüzde artık yayımlanmamaktadır; ancak geçmişte üstlendikleri işlev, kültürel sürekliliğin sağlanmasında ne denli etkili olduklarını ortaya koymaktadır. Sözlü kültürle yazılı kültürün birlikte var olduğu bu üretimler, hem bireysel kimlik anlatılarına alan açmakta hem de diaspora hafızasının kolektif düzeyde inşa edilmesine olanak tanımaktadır.

Şekil 2.8’de *Pirosmani*, *Mamuli* ve *Çveneburi* dergilerinin kapaklarından örnekler görülmektedir. Dergiler, Gürcü kimliğini edebi ve sanatsal yollarla görünür kılmayı amaçlamış; dil, müzik ve gelenek gibi temalar etrafında diaspora kimliğinin sürekliliğine

katkı sunmuştur. Günümüzde yayım hayatları sona ermiş olsa da bu tür yayınlar Gürcü kültürel belleğinin aktarımında önemli birer kaynak niteliği taşımaktadır.

Şekil 2. 8 Pirosmani, Mamuli, Çveneburi dergi kapaklarından örnekler (sol ve orta; URL-3, 2025, sağ; URL-5, 2025)

Araştırma süreci boyunca Gürcülerin dergiler yerine dijital ortamı tercih ettiği gözlemlenmiştir. Sinop'ta yaşayan Gürcüler sosyal medyayı kullanarak kültürel hafızayı canlı tutmaktadır.

Bununla birlikte, küreselleşme ve modernleşme gibi faktörler Gürcü kültürünün korunmasını zorlaştırmaktadır. Sinop Gürcüleri, günlük hayatlarında hâlâ Gürcüce konuşmayı sürdürse de yeni nesiller arasında dilin kullanımının azaldığı gözlemlenmektedir.

3. BÖLÜM

SİNOP'TA YAŞAYAN GÜRCÜLER'İN MÜZİK PRATİKLERİ

3.1. Araştırma Yöntemi

Sinop Gürcüleri'nin kültürel kimliklerini ve müziğin bu kimliklere olan etkisini derinlemesine anlamak amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden etnografi kullanılmıştır. Kaplan (2019), etnografinin topluluğun veya kültürün paylaştıkları sisteme “etkin ya da pasif olarak, uzun süreli katılımla, incelenen grup üyelerinin söylemlerinden elde edilen derin ve ayrıntılı bilgisini” derlediğini vurgular.

3.1.1. Araştırmanın deseni

Yalnızca müziğin ses kayıtlarına odaklanmak, onun kültürel bağlamını anlamada yetersiz kalabilir. Bir topluluğun müziksel ve sosyal yaşamını anlamlandırabilmek için, icra süreçleri ile bu süreçlerin gerçekleştiği çevresel ve kültürel bağlam arasındaki etkileşimin çözümlenmesi gerekir. Bu doğrultuda, gözlem ve görüşme gibi alan araştırması teknikleriyle elde edilen veriler, müziğin toplumsal işlevini, o toplumun yaşamındaki yerini ve kültürel yapılarla olan ilişkisini daha kapsamlı biçimde ortaya koyar. Dolayısıyla müzik, yalnızca estetik bir ifade biçimi değil, aynı zamanda toplumsal değişimin ve kültürel sürekliliğin analizinde kullanılabilecek değerli bir araç hâline gelir (Kaplan, 2019, s. 124). Araştırma, deneyim, tutum ve davranışları anlamaya yönelik olup, doğal ortama duyarlı bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Katılımcı gözlem, alan çalışması ve yarı yapılandırılmış görüşmeler, araştırmanın temel veri toplama yöntemlerini oluşturmaktadır. Sinop Gürcülerinin yaşam biçimi, kültürün içine katılarak ve doğal ortamında analiz edilerek değerlendirilmiştir. Kültürel kimliklerin nasıl şekillendiği ve müziğin toplumsal ve kültürel bağlamdaki rolü, yerinde yapılan gözlemlerle desteklenerek anlaşılmaya çalışılmıştır. Bu tez çalışması Sinop Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan alınan 29.12.2023 tarihli 2023/257 sayılı izinle yürütülmüştür. Bu karar gereğince Etik kurul Karar Belgesi (Ek-1)'de, Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği Kurum Onam Formu (Ek-2)'de, Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu (Ek-3)'de ve Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu (Ek-4)'de bulunmaktadır.

3.1.2. Araştırmanın önemi

Araştırmanın temel hedefi, Sinop'ta yaşayan Gürcü topluluğunun kültürel kimliği ile müzik pratikleri arasındaki ilişkiyi incelemek ve müzik temsillerinin göç olgusunun bir unsuru olarak kimlik kavramıyla nasıl bağlantılı olduğunu ortaya koymaktır. Sinop Gürcülerinin müzikal deneyimleri hem bireysel hem de kolektif düzeyde kimliğin ifadesi, sürdürülmesi ve yeniden üretilmesi açısından önemli bir zemin sunmaktadır. Bu bağlamda müzik, yalnızca estetik bir ifade biçimi değil, aynı zamanda tarihsel belleğin taşıyıcısı ve kültürel aidiyetin pekiştirici bir araçtır. Göç sonrası yeni bir coğrafyada yaşarken kültürel kimliğin nasıl şekillendiğini anlamak için müziksel temsil biçimlerine odaklanmak, topluluğun iç dinamiklerini daha iyi kavramaya olanak tanımaktadır.

Araştırma, şu temel konulara odaklanmaktadır:

1. Göç, kimlik ve müziksel temsil arasındaki çok katmanlı ilişki.
2. Müziğin sosyal ve kültürel kimlik oluşumundaki rolü ve taşıdığı sembolik anlamlar.
3. Gürcü müzik pratiklerinin yapısal ve işlevsel özellikleri ile bu pratiklerin kültürel kimlik üzerindeki etkisi.

Bu kapsamda, müziğin topluluğun değerlerini, inanç sistemini, geleneklerini ve tarihsel belleğini nasıl ifade ettiğini incelemek, araştırmanın ana odak noktalarından birini oluşturmaktadır. Müzik, kültürel mirasın yalnızca korunmasında değil, aynı zamanda yeniden üretilmesinde ve genç kuşaklara aktarılmasında da kritik bir rol üstlenmektedir. Bu yönüyle Sinop Gürcülerinin müziği hem geçmişle bağ kurma hem de topluluğun bugünkü kimliğini anlamlandırmayı amaçlamaktadır.

Kültürel kimliğin sürekliliğini sağlamada müziğin taşıyıcı gücü hem literatürdeki kuramsal yaklaşımlar hem de alandan elde edilen nitel verilerle birlikte değerlendirilmiştir. Alan çalışmasında gerçekleştirilen görüşmeler, gözlemler ve müzik performanslarına dair analizler, müziğin nasıl bir kimlik kurucu öge olarak işlev gördüğünü somut örneklerle ortaya koymuştur. Bu yönüyle araştırma, yalnızca bir tanıklık ya da betimleme çabası değil, aynı zamanda müziğin kültürel süreçlerdeki dönüştürücü etkisini anlamaya yönelik analitik bir sorgulamadır.

Bu bağlamda, müziğin kimlik inşasında nasıl bir araç olduğu, geleneklerin sürekliliğinin nasıl sağlandığı ve Gürcü müziğinin Türkiye'deki Gürcü diasporası için bir aidiyet ve temsil unsuru olup olmadığı, araştırmanın temel sorularını oluşturmaktadır. Sinop Gürcüleri üzerine yapılan bu çalışma, diaspora bağlamında kültürel kimliğin korunmasında müziğin üstlendiği rolü anlamak açısından önemli bir örnek teşkil etmektedir. Müzik, sadece kültürel hafızayı korumakla kalmayıp, aynı zamanda topluluğun kendini ifade etme biçimlerini de şekillendiren çok katmanlı bir araçtır. Bu nedenle, Sinop Gürcüleri özelinde yürütülen bu araştırma, müziğin kimlik ile olan ilişkisini hem kuramsal hem de alan temelli bir yaklaşımla ele alarak, kültürel sürekliliğe dair yeni bir okuma sunmayı amaçlamaktadır.

3.1.3. Araştırmanın çalışma grubu/örnekleme

Araştırma, Sinop ilinde yaşayan Gürcü kökenli bireyler üzerine odaklanmıştır. Çalışma grubunu oluşturan bireyler, aşağıdaki kriterlere göre belirlenmiştir:

1. Farklı yaş gruplarından katılımcılar (gençler, yetişkinler, yaşlılar).
2. Farklı müzikal yeteneklere sahip bireyler (profesyonel müzisyenler, amatörler).
3. Farklı deneyim seviyelerine sahip bireyler (müziğin içinde uzun süreli deneyimi olanlar ve daha az deneyime sahip olanlar).
4. Toplumsal etkinliklere katılan bireyler (düğünler, bayramlar, topluluk etkinlikleri gibi).
5. Gürcü derneklerine üye olanlar ve Gürcü kültürünü yaşatmaya yönelik etkinliklerde bulunan bireyler.

Bu örneklem, Gürcü kültürel kimliğinin müzik yoluyla nasıl inşa edildiğini ve sürdürüldüğünü daha iyi anlamaya olanak sağlamıştır.

Görüşme kişilerinin 3'ü kadın 12'si erkek olmak üzere 15 kişidir. Demografik özelliklerine bakıldığında yaş ortalaması 66.8'dir. 6'sı üniversite mezunu geriye kalan 9 kişi ise ilköğretim ve ortaöğretim olmak üzere hepsi okur yazardır. Tez çalışması süreci boyunca kendileriyle yüz yüze, telefonla, mail ve WhatsApp grupları kanallarıyla birden fazla kez iletişimde bulunulmuştur. Tez metni içerisinde Kişisel verileri Koruma Kanunu uyarınca isimleri kodlanmıştır. Tablo 3-1 görüşme kişilerinin demografik özellikleri, cinsiyeti, doğum yeri, doğum yılı, yaşı, eğitim düzeyi parametreleriyle listelenmektedir.

Tablo 3-1 Görüşme kişilerinin demografik özellikleri

	Rumuz	Cinsiyeti	Doğum Yeri	Doğum Yılı	Yaş	Eğitim Durumu	Görüşme Tarihi
1	C.K.	Erkek	Sinop	1954	71	Üniversite	01.11.2024
2	İ.B.	Erkek	Sinop	1954	71	Lise	27.03.2024
3	C.A.	Erkek	Sinop	1949	76	Üniversite	20.03.2024
4	O.Ç.	Erkek	Türkeli	1949	76	İlkokul	24.04.2024
5	Z.Ç.	Kadın	Kastamonu	1956	69	İlkokul	24.04.2024
6	H.Ö.	Erkek	Erfelek	1937	88	İlkokul	27.03.2024
7	K.B.	Erkek	Sinop	1965	60	İlkokul	03.04.2024
8	M.K.	Erkek	Artvin/ Borçka	1981	44	Üniversite	21.05.2024
9	S.A.	Erkek	Sinop	1939	86	Üniversite	22.10.2021
10	N.K.	Erkek	Sinop	1951 (vefat etti)	71	Üniversite	24.02.2022
11	R.B.	Erkek	Sinop	1949	76	Lise	22.10.2021
12	E.Y.	Erkek	Türkeli	1965	60	Lise	24.04.2024
13	A.A.	Kadın	Ankara	1966	59	İlkokul	24.03.2025
14	C.A.	Erkek	Sinop	1959	66	Lise	24.03.2025
15	C.G	Kadın	Sinop	1997	28	Üniversite	24.03.2025

3.1.4. Veri toplama araçları ve verilerin analizi

Araştırmada nitel veri toplama teknikleri kullanılmıştır. Veriler, gözlem ve yarı yapılandırılmış bireysel görüşmeler yoluyla elde edilmiştir. Çalışma sırasında veri toplamak için aşağıdaki araçlardan yararlanılmıştır.

Sinop'ta yaşayan Gürcülerin düşünlerine, cenazelerine, dernek açılışı, piknik ve panel organizasyonlarına gidilerek gözlem yapılmıştır. 15 kişi ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler Sinop merkez ile birlikte Erfelek ve Türkeli ilçelerinde gerçekleşmiştir. Elde edilen 345 dakikalık ses kayıtları Microsoft Word programına transkript edilerek yazıya

dökülmüştür. Her bir transkript baştan sona okunarak genel bir değerlendirme yapılmış, belirlenen temalar doğrultusunda analiz gerçekleştirilmiştir. Gürcülerin etkinliklerinde çoğunlukla yer verdiği müziklerin motifleri Sibelius 7.5 programında notasyona dökülmüştür. Elde edilen veriler, literatürde yer alan çalışmalarla karşılaştırılarak desteklenmiştir. Bireysel görüşmeler gerçekleştirilerek katılımcıların deneyimleri, görüşleri ve kültürel kimlik algıları derinlemesine incelenmiştir. Yaklaşık 50 dakikalık toplam 8 adet video çekimleri, ses kayıtları ve fotoğraflar yardımıyla geleneksel müzikleri onamları alınarak kayıt altına alınmıştır.

3.2. Sinop Gürcülerinin Müzik Geleneklerinde Süreklilik ve Değişim

Müzik, kimliğin korunması ve yeniden üretilmesi açısından önemli bir kültürel araçtır (Bohlman, 1988). Gabisonia (2018)'ya göre Gürcü halk müziği ve çok sesli koro geleneği, Gürcü kültürünün en önemli unsurlarından biridir. Gabisonia, Gürcü müziğinin temel özellikleri olarak çokseslilik ve ansambl geleneğine vurgu yapar. Bireysel performanstan çok topluluk içinde icra edildiğinin altını çizer. Alan araştırmalarından toplanan gözlem verileri Gabisonia'nın görüşünü desteklemektedir. Gürcü müziğinin, diasporadaki Gürcüler için bir kimlik aracı olarak işlev gördüğü bilinmektedir. Özellikle Sinop'taki Gürcü Kültür ve Dostluk Derneğinde düzenlenen müzik etkinlikleri, topluluk üyelerinin bir araya gelmesini sağlamakta, kültürel kimliklerini tazelemekte ve kuşaklar arası bağların güçlenmesine katkıda bulunmaktadır. Bu buluşmalar, yalnızca müzik performanslarının sunulduğu ortamlar değil, aynı zamanda kültürel hafızanın aktarıldığı, topluluk içinde aidiyet hissinin pekiştirildiği ve geleneksel repertuarın canlı tutulduğu sosyal alanlar olarak önem kazanmaktadır. Gürcü müziğine özgü çalgıların (tulum, akordiyon, mızık vb.) icrası, geçmişle kurulan duygusal bağı yeniden harekete geçirirken, kimliğin gündelik yaşamdaki temsiline de olanak sunmaktadır. Bu noktada Bayar Şahin gibi sanatçılar, yalnızca müzik üretimleriyle değil, aynı zamanda kültürel taşıyıcılık rolleriyle de Gürcü müziğinin Türkiye'de tanınmasında ve yaşatılmasında önemli bir yer tutmaktadır. Görüşme kişilerinden O.Ç., bu konuda şu sözlerle bilgi vermiştir:

Tulum, sonra davul zurna, tulum oyunu... Senede bir Hamidiye'de yapıliyordu yani bu. Senede bir. Gürcü o Bayar Şahin var ya, dinledin mi bilmiyorum, o Gürcüdür sanatçı. Onu getiriyorlardı. Oraya çok bayanlar geliyordu. Oyun oynuyorlardı. Çok güzel, hep Gürcü şeyi yani (sözlü görüşme, 24 Nisan 2024).

Bu anlatı, yalnızca bir etkinliğin betimlemesi değil; aynı zamanda Gürcü kimliğinin mekân, müzik ve toplumsallık üzerinden nasıl yeniden kurulduğunu da gözler önüne sermektedir.

Gürcü “müziğin de insan sesi ve geleneksel enstrümanların yanı sıra, sonradan dahil edilmiş, mızıka akordiyon gibi çalgılar da kullanılmaktadır” (Türkan Özcan ve Paşaoğlu Yöndem, 2020, s. 96). Katılımcı gözlemler ve görüşme kişilerinden alınan sözlü ifadeler, müziğin geçmişle kurulan derin bağın sürekliliğini nasıl sağladığını ve modern uygulamalarla birlikte yaşanan dönüşümü net bir şekilde ortaya koymaktadır.

Benzer şekilde, Gürcü kültürüne özgü müzik aletlerinin özellikle akordiyon, mızıka ve tulumun geçmişteki kullanımına duyulan özlem, müzisyen K.B. tarafından “Tulum ve mızıka ile düğünler geçiştirilirdi. O düğün şeyi o şekilde hareket edilirdi. Onun zevki şu anda hiçbir yerde yok zaten” (sözlü görüşme, 3 Nisan 2024) ifadesiyle dile getirilmiştir.

Bu noktada, toplumsal kimlik ve kültürel aidiyetin inşası konusunda farklı perspektifler ortaya çıkmaktadır. Örneğin, müzisyen K.B.:

Yaygınlaşsın isterim Gürcülük yaygınlaşsın daha modern olsun güzel bir şey ya böyle birlik beraberlik Gürcülükleri olsun sadece Gürcülük’le değil Gürcülük, Çerkezlik, Türklük, Kürtlük lazım hepsinde böyle bir bağ olsun diye isterim. İsterim yani kardeşim ne de olsa Türk inşallah Hz. Havva, Hz. Adem’in çocuklarıyız onun için kardeşlik yürümesini isteriz yani (sözlü görüşme, 3 Nisan 2024)

ifadesiyle, çok kültürlülük ve kardeşlik çağrısında bulunarak, farklı etnik kimliklerin bir arada var olmasının önemine işaret etmektedir.

Buna karşılık katılımcılardan M.K. ise, yerel yaşam koşullarının ve modern Türkiye şartlarının geleneksel pratikler üzerindeki etkisine dikkat çekmiştir:

Günümüzde benim gördüğüm şu Türkiye’deki şartlara uyum sağlamak yani bizim geleneklerimiz artık Türkleşmiş vaziyette Türkiye’deki yaşam koşullarına göre şekilleniyor tamamen ne gelenekleri yaşayamıyoruz diye düşünüyorum o konuda ama yaşayabilmek için de bunu işte etkinliklerle pikniklerle gecelerle yapıldıkça sağlanabilir ama şu anda bence tamamen Türkleşiyoruz Türkiye’deki geleneklere yöneliyoruz diyeyim (sözlü görüşme, 21 Mayıs 2024).

M.K., geleneklerin modern yaşamla bütünleşme sürecinde kaybolan unsurların olduğunu dile getirmektedir. Bu gözlemler ve ifadeler, yerel müzik pratiğinde süreklilik ile değişimin iç içe geçtiği dinamik bir yapıyı gözler önüne sermektedir. Sinop’ta yaşayan Gürcü topluluğu, düğünler ve kına geceleri gibi ritüeller aracılığıyla kültürel miraslarını yaşatmaya çalışırken, modern etkilerle şekillenen bir dönüşüm sürecine de tanıklık

etmektedir. Geleneksel müzik aletlerinin ve ritüellerin korunması, topluluğun geçmişle kurduğu derin bağın sürdürülmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Öte yandan, modern yaşam koşullarının etkisiyle bu pratiklerin değişime uğraması, kültürel kimliğin evrimine dair önemli ipuçları sunmaktadır. Günümüzde Sinop Gürcülerinin düğün pratikleri incelendiğinde, bu törenlerin büyük oranda genel Türk d ğ nleriyle benze tiği görülmektedir. Geleneksel öğelerden yalnızca Gürcü Horonunun s rd r ld ği gözlemlenmiştir. Ancak bu horonun icrasında da önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Eğer akordiyon çalan bir kişi bulunabilirse düğüne davet edilmekte, aksi takdirde müzik internet üzerinden  alınarak horon icra edilmektedir. Bu durum, kültürel mirasın yaşatılması noktasında ciddi sınırlılıkların olduğunu ve geleneksel müzikal pratiklerin günümüzde sürdürülebilirliğinin zayıfladığını göstermektedir.

Bu bağlamda, Sinop Gürcülerinin müzikal geleneklerinde süreklilik ve değişim, toplumsal kimlik inşası ve kültürel hafızanın aktarımı açısından temel bir role sahiptir. Geleneksel ritüeller ve enstrümanları hem geçmişle kurulan bağın korunmasını hem de modern yaşamla bütünleşerek kültürel mirasın yeni nesillere aktarılmasını desteklemektedir.

3.3. Müzik Pratikleri  zerine Gözlemler ve Performans Analizleri

Sinop Gürcülerinin kültürel etkinliklerinde müziğin önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Müzik pratikleri günlük yaşamlarında önemli bir yer tutarak, düğünlerden bayramlara kadar her etkinlikte kendine yer bulmuştur. Dernek başkanı C.A.'nın belirttiği gibi, müzik icrası belirli kişiler tarafından üretildiği kadar organize bir yapıya sahiptir: “Müzikle ilgili de bir Murat diye bir arkadaşımız var. O sorun onun, o ne çalar ne söylerse onun” (sözlü görüşme, 20 Mart 2024) sözleriyle vurgulamıştır. Bu, müzik üretiminin belli bireyler tarafından sahiplenildiğini ve topluluk için önemini göstermektedir. Gürcüler için düğünlerin vazgeçilmez bir parçası olan Gürcü Horonu,  zel bir ciddiyetle icra edilmektedir. Akordiyon çalan kişinin etrafında hemen toplanılmakta ve belirli bir disiplinle oyun yönlendirilmektedir. Bu geleneksel dans, sadece Gürcü düğünlerinde değil, Sinop'un yerli düğünlerinde de kendine yer bulmakta, böylece topluluklar arası kültürel etkileşim güçlenmektedir.

Gözlemler ve görüşmeler, müzikal etkinliklerin yalnızca özel günlerle sınırlı kalmadığını, günlük yaşamda da karşılıklı etkileşimle s rd r ld ğini göstermektedir. Özellikle düğün, dernek a ılı ı, kutlama ve anma gibi toplu organizasyonlarda müzik, topluluğun

bir araya gelmesini sağlayan temel bir unsur haline gelmiştir. Akordiyon eşliğinde söylenen şarkılar, horonlar ve mâniler hem geçmişin hatırlanmasını hem de toplumsal aidiyetin canlı tutulmasını sağlar. Gürcü kimliğinin sahne üzerindeki görünürlüğü yalnızca geleneksel danslarla sınırlı değildir, kısmen kullanılan geleneksel enstrümanlar, sahne düzeni ve müzik repertuarı da önemlidir.

Geleneksel müzik pratiklerinin önemli bir parçası olan mâniler, akordiyonla birlikte icra edilmekte, müzik ile söz arasında karşılıklı bir uyum gözetilmektedir. Görüşme kişilerinden N.K., bu etkileşimi şu sözlerle aktarmıştır: “Şimdi işte o akordiyon mızıkayı çalarken bu mânilerden söylediğimiz zaman bu mızıkayı sustururuz, mânimizi söyleriz, sonra tekrar başlarız” (sözlü görüşme, 24 Şubat 2022). Bu durum, müziğin sadece dinlenen değil, karşılıklı katılım ve ritüelleşmiş davranışlarla sürdürülen bir aktarım biçimi olduğunu göstermektedir.

Aşağıdaki Şekil 3.1’de Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk derneğinin açılışından iki fotoğraf bulunmaktadır. Kültürel kimliklerinde müzik temsili boyutunda akordiyonun önemli bir yeri vardır. Açılıшта mâniler eşliğinde Gürcü Horonu oynanmıştır.

Şekil 3. 1 Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği, dernek açılışı (Orijinal, 2023)

Bu faaliyetler, Sinop’taki Gürcü kimliğinin korunmasına ve topluluk içinde birlikteliğin pekiştirilmesine yardımcı olmaktadır. Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneğinin açılışında soldaki görüntüde dernek üyelerinin Gürcü Horonu oynarken çekilmiş bir fotoğrafı bulunmaktadır. Gürcü Horonu akordiyon eşliğinde gerçekleştirilmiştir.

Şekil 3.2 ve Şekil 3.3'te Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği Türk – Gürcü İlişkilerinin Tarihi Gelişimi panelinden fotoğraflar yer almaktadır. Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği'nin düzenlemiş olduğu panel sonunda, derneğin müzisyenlerinden C.A.'nın çaldığı akordiyon eşliği ile Gürcü Horonu oynanmıştır. C.A'nın akordiyon performansı sırasında çekilmiş fotoğrafı ve panele katılan dernek üyelerinin yine Horon performansları Şekil 3.2'de yer almaktadır.

Şekil 3. 2 Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği Türk – Gürcü İlişkilerinin Tarihi Gelişimi panelinde horon performansı (Orijinal, 2024)

Şekil 3. 3 Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği Türk – Gürcü İlişkilerinin Tarihi Gelişimi paneli (Orijinal, 2024)

Şekil 3.3'te ise panel bitişinde sadece akordiyona yer verilmediği görülmektedir. Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneğinin, Sinop Üniversitesi ile birlikte düzenlemiş oldukları panelde Gürcü müzisyenler hem akordiyon hem de gitar ve dilsiz kavalı yer vermiştir. Gürcü müziğini gitar ve dilsiz kaval ile icra etmişlerdir.

Sinop Gürcülerinin müzik pratikleri hem topluluk içindeki sosyal bağları güçlendiren hem de kültürel kimliği koruyan önemli bir unsurdur. Geleneksel unsurlar zamanla dönüşüme uğramış olsa da hâlâ topluluk içinde canlılığını koruyan bir müziksel miras mevcuttur.

Eski dernek başkanı S.A., müzik geleneğini sürdürme adına topluluğun içindeki müzisyenlerden bahsederek; “Derneğimizin özel müzisyeni yok ama derneğimiz içerisinde mızıkacı çalan, tulum çalanlar var. Tulum daha az ama dışardan birilerini getiriyoruz” (sözlü görüşme, 22 Ekim 2021) sözlerini ifade etmiştir. Bu ifadeler, müziğin bireysel çabalara ve topluluğun ortak gayretine dayandığını gösterir. Sinop'ta yaşayan Gürcü topluluğu için müzik, sadece eğlence değil, aynı zamanda kimlik ve kültürel değerlerin nesilden nesile aktarıldığı bir araçtır.

Aşağıdaki Şekil 3.4'te, 24 Mayıs 2024 tarihinde gerçekleştirilen Batum gezisinde çekilmiş iki fotoğraf bulunmaktadır. Bu etkinlikte de yine Gürcü Horonuna yer verildiği görülmektedir.

Şekil 3. 4 Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği Batum gezisi müzik pratikleri (Fotoğraf: C.A., 2024)

Şekil 3.4’te Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk derneğinin Batum gezisinde kimliği yansıtan temsillerin devamlılığı fotoğraflanmıştır. Dernek üyeleri Batum için yola çıktıklarında, derneğin müzisyen üyeleri tarafından icra edilen akordiyon eşliğinde Gürcüce şarkılar söylemişlerdir.

Gürcistan gezilerinde kültürel alışveriş sağlanmakta, geleneksel Gürcü müziği ve dansları incelenmekte ve bu mirasın korunmasına yönelik çalışmalara katkıda bulunmaktadır. Bu hususta S.A., “Batum’da bizi karşılayan bir ekip vardı. Milletvekili ve belediye başkanı düzeyinde bize bir de salon açtılar. Kendi gösterilerini sundular; müzik, şan gösterisi yapıldı. Bayraklarımızı değiş tokuş ettik, kültürel bağlarımızı pekiştirdik” (sözlü görüşme, 22 Ekim 2021) şeklindeki ifadesiyle kültürel bağlarını semboller ile pekiştirdiklerinin altını çizmektedir.

Sinop’taki Gürcü topluluğunda müzik pratikleri, yalnızca geçmişe dair bir aktarım değil, aynı zamanda bugünkü aidiyet duygusunun da bir göstergesidir. Görüşme kişilerinden K.B., bu hissiyatı şu sözlerle dile getirmiştir: “Gürcüce söylerken... Böyle iyi oynayan Gürcüler gördüm mü gurur duyuyorum, coşku vermek istiyorum hatta... Oyun akşamı falan” (sözlü görüşme, 24 Nisan 2024). Bu ifade, müzikle kurulan bağın yalnızca işitsel değil, aynı zamanda kimlik ve aidiyet duygusu taşıdığını göstermektedir. K.B.’nin vurguladığı “gurur” ve “coşku” gibi duygular, müziğin pasif bir dinleme pratiğinden çok, aktif bir katılım ve kimlik beyanı alanı olduğunu ortaya koymaktadır. Müzik aracılığıyla ifade edilen bu duygular, kolektif belleğin yeniden inşasına katkı sağlarken, bireyin topluluğa aidiyetini de yeniden üretmektedir. Dolayısıyla müzik hem bireysel kimlik anlatılarının hem de toplumsal dayanışma pratiklerinin taşıyıcısı konumundadır.

Sinop Gürcülerinin müzik geleneklerinde sürekliliğin sağlanabilmesi için kurumsallaşma, dijital iletişim ve kültürel geziler temel unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Bu unsurlar, kültürel kimliğin korunmasına katkı sağlamakla birlikte, Gürcü müzik mirasının da nesilden nesile aktarılmasına yardımcı olmaktadır. Sinop Gürcüleri, geçmişten gelen miraslarını canlı tutarak ve sürekli yenileyerek, kültürel kimliklerini sürdürmek adına çeşitli faaliyetler yürütmeye devam etmektedirler.

Sinop Gürcüleri için müzik, aynı zamanda dilin ve kültürün yaşatıldığı bir alan olduğu gözlemlenmiştir. Görüşme kişilerinden M.K. bu durumu şöyle özetler: “Her anımda ben... müzikli yani çünkü müzik çok başka. Etkinliklerde ikisini de [Türkçe ve Gürcüce söyleriz] öyle bir ayrım yok ama sonuçta Gürcü müziğinin olması, yaşaması için elimizden geleni yapıyoruz” (sözlü görüşme, 21 Mayıs 2024) sözlerini dile getirmiştir.

Bu yorum etkinliklerde hem Türkçe'nin hem Gürcücenin birlikte kullanıldığını aktarmaktadır. Diğer görüşme kişilerinden N.K. müziğin içerisinde dilin kullanımı hakkında:

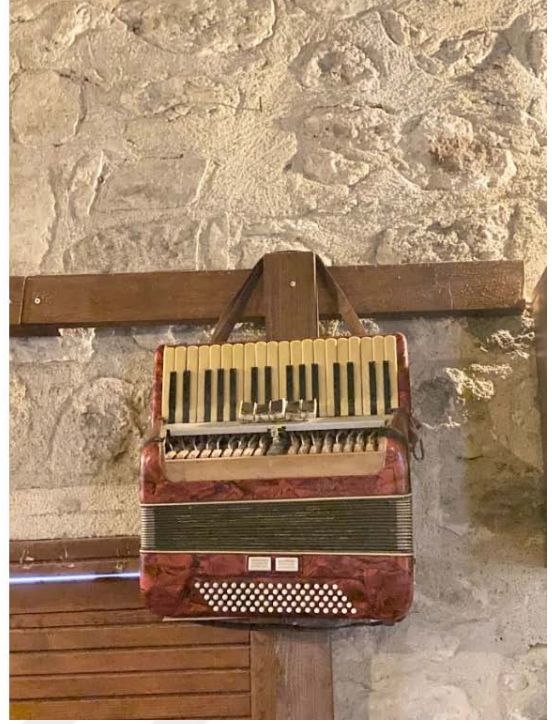
Genelde Gürcücesi olmayanların çoğu Türkçeyi tercih eder. Ama Gürcüceyi söylediğin zamanda o Gürcüce ile söyleneni yine mâni gibi söylediğimiz için o esnada mâniyi Türkçesini anlasa da anlamasa da o özellik ona verildiği için orda pek sorun çıkmıyor. Anlayan anlıyor anlamayan anlamıyor öyle diyelim. Mesela ben sana şimdi bir tanesini söylesem sen ne anladın desem anlamazsın bilmediğin için ama söyledikten sonra ama onun Türkçesini söylediğimde aa iki mâni de benzermiş dersin (sözlü görüşme, 24 Şubat 2022) sözlerini ifade etmiştir.

Müzik, dilin ve kültürel kimliğin korunmasında bir köprü görevi görürken, aynı zamanda toplumsal birlikteliği de sağlamaktadır.

3.4. Çalgı kullanımı ve yerel özellikler

Gürcü müzik kültürü yalnızca repertuarıyla değil, kullanılan çalgılar aracılığıyla da somutlaşmaktadır. Geleneksel Gürcü müzik çalgılarından bazıları arasında *panduri*, *chonguri*, *salamuri* ve *duduk* yer almaktadır (Gabisonia, 2018, s. 112). Bu enstrümanlara ek olarak akordiyon ve tulum da Gürcü müzik pratiklerinde sıklıkla kullanılmaktadır. Söz konusu çalgılar, Gürcü halk müziğinin çok sesli yapısını ve bölgesel çeşitliliğini yansıtan önemli kültürel araçlar arasında yer almaktadır. Günümüzde Gürcistan dışında yaşayan Gürcü toplulukları da bu çalgıları kültürel bir aidiyet unsuru olarak kullanmaya devam etmektedir. Sinop Gürcüleri örneğinde ise, geleneksel Gürcü çalgılarından akordiyon, tulum, bu çalgılar dışında gitar, bağlama, org gibi enstrümanlar kullanılmaktadır. Bununla birlikte, akordiyonun küçüğünün “*mızika*” adıyla anıldığı ve etkinliklerde önemli bir rol oynadığı gözlemlenmiştir. Bu durum, müzik aracılığıyla kültürel dönüşüm ve adaptasyon süreçlerinin nasıl yaşandığını da göstermektedir. Müziğin kültürel mirasın taşıyıcısı olarak işlevi, sadece geleneksel formların korunmasıyla sınırlı değildir. Aynı zamanda yeniden üretim ve yorumlama süreçleriyle kuşaklar arası aktarımın sağlanmasına da katkı sunar. Mâniler ve akordiyon eşliğinde Gürcü Horonlarının oynanması ve tekrarlanması bu sürecin bir örneğidir. Dernek açılışı, yemek davetleri, piknikler, gezi ve panel gibi etkinliklerde müziğe yer verdikleri görülmektedir.

Şekil 3.5'teki *mızika* (Gürcülerin akordiyonun küçüğüne verdikleri isim) görüşme kişilerinden N.K.'e aittir. İki çalgı da N.K.'nın ailesine ait olan Kahveci Baba isimli kafelerinin duvarında asılıdır.

Şekil 3. 5 Sinop Kahveci Baba mekânında asılı mızıka (solda) ve akordiyon (Orijinal, 2022)

Görüşme kişilerinden O.Ç., ise horonlarda kullanılan enstrümanlara dair şunları dile getirmiştir: “Tulumla oyunu oynarlardı. Kendi aralarında şarkı söylerlerdi. Eskiden davul zurna yoktu zaten, Gürcülerin geleneğinde tulum var. Tulum sonra davul zurna geldi” (sözlü görüşme, 24 Nisan 2024). O.Ç.’nin sözleri, Gürcü Horonlarında tulumun geçmişten günümüze en önemli çalgı olduğunu ve bu geleneğin zamanla diğer enstrümanlarla çeşitlendiğini belirtir.

Görüşme kişileri, Gürcü müziğinde kullanılan enstrümanların kültürel hafızada ve etkinliklerde nasıl bir yer tuttuğunu dile getirmişlerdir. Dernek başkanı C.A., Gürcü müziğinde yaygın olarak kullanılan çalgıları için: “Bizde, mızıka, akordiyon var, tulum var genelde. Enstrümanlarımız bunlar” (sözlü görüşme, 20 Mart 2024) sözlerini dile getirmiştir. Bu cümle, Gürcü müziğinde özellikle tulum, mızıka ve akordiyon çalgılarının geleneksel olarak önemini vurgulamaktadır.

Görüşme kişilerinden S.A., bu geleneksel çalgıların etkinliklerde hâlâ önemli bir yer tutup tutmadığı sorulduğunda: “Olmaz mı, Ankara’dan ekip getirdik hem tulum hem akordiyon. Tulum olmazsa olmazımız demeyelim ama önde gelen çalgılarımızdan” (sözlü görüşme, 22 Ekim 2021) yanıtını vermiştir. Bu ifadede, Gürcü kültüründe tulumun köklü bir yere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Ancak günümüzde dışarıdan getirilen ekiplerin etkinliklerde rol aldığı bilinmektedir. Böylece kültürel devamlılık hem yerel hem de dışarıdan destekle sürdürülmektedir. Z.Ç. ise enstrümanların olmadığı

durumlarda bile müzikten kopmamak için farklı bir pratikten bahseder ayrıca Z.Ç.'ye herhangi bir çalgı çalıp çalmadığı sorulduğunda ise: “Yok... Ama ağzımla türkü çağırırım” (sözlü görüşme, 24 Nisan 2024) ifadesinde bulunmuştur.

Görüşme kişilerinden N.K., enstrüman çalma pratiğini kişisel yaşamının bir parçası haline getirmiştir. Gürcü müziğine olan bağlılığını şu sözleriyle ifade eder: “Çalarım da her zaman, arabamda da taşıyım. Arabamla giderken yol üstüme aklıma gelirse, çekerim arabamı sağa. Kimse olsun ya da olmasın, durup çalarım” (sözlü görüşme, 24 Şubat 2022). Görüşmelerden, çalgı olmadığında da müzik yapılabildiği tespit edilmiştir. Bu ifadede, müziğin bireysel bir tutkuya dönüştüğünü ve günlük yaşamda spontane şekilde var olabildiğini görürüz. Ayrıca, N.K. etkinliklere katılma konusundaki istek ve aktif tutumunu dile getirerek, topluluk içinde müziğin nasıl birleştirici bir güç olduğunu vurgular: “Alırım, her nereye olursa. Bugün beni çağırırsınlar, her yere giderim” (sözlü görüşme, 24 Şubat 2022) sözlerini dile getirerek müziğin kendisi için önemli olduğunu vurguladığı görülmektedir.

Sinop'ta yaşayan Gürcüler için müziğin önemi açıkça ortadadır. Sinop Gürcülerinin kullanmakta olduğu müzikal unsurlar, yerel halkın müzik pratikleri ile ayrılmaktadır.

3.5. Sinop Gürcülerine özgü müzikal unsurlar

Gürcü halk şarkılarında vatanseverlik ve aşk temaları öne çıkmakta; bu temalar, şarkıların sanatsal ve toplumsal boyutlarını yansıtarak kültürel değeri artırmaktadır (Gabisonia, 2019). Görüşme kişilerinin çoğunun halk şarkıları üzerine yorumları da bu yönde olmuştur. Sinop Kültür ve Dostluk Derneği Başkanı C.A. ise, Gürcü müziğinde sadece vatanseverlik ve aşk temalarının bulunmadığını şu sözleriyle desteklemiştir:

Gürcü müziği, çoğunlukla Gürcüler her toplum tarafından; İranlısı, Osmanlısı, Rus'u, İngiliz'i, Arap'ı bunlara saldırmış, Gürcü müziği de ez ezgidir. Daha çok savaşa karşı direnen insanların müziğidir. Müziğine dikkatle izlerseniz, bıçakla oyunları vardır. Niye savaş oyunlarıdır? Hep kendim herkesi aldırıldığın içindeki herkese karşı korumaya. Şimdi içgüdüyle insanlar, ona müziği de ona göre gelişmiş (sözlü görüşme, 20 Mart 2024).

Bu görüşme, Gürcü müziğinin savaşa ve direnişle olan ilişkisini vurgulamaktadır. Gürcü müziği, yalnızca kültürel bir ifade biçimi değil, aynı zamanda tarihsel bir mücadele ve direnişin yansıması olarak da anlaşılabilir. Müziğin, toplumsal ve kültürel kimlik üzerinde derin etkiler bıraktığı, bu açıklamalarda ortaya konmaktadır.

Sinop Gürcü topluluğunun müzik repertuarında hem geleneksel Gürcü halk ezgileri hem de diaspora bağlamında yeniden şekillenmiş parçalar yer almaktadır. Dernek müzisyeni M.K.’nin sahne repertuarında sıklıkla yer verdiği eserler arasında “Chemo Gogov”, “Gandagana”, “Cilveloy” ve “Gelino” öne çıkmaktadır. Bu eserler hem müzikal biçimleri hem de tematik içerikleri bakımından topluluğun kültürel belleğini yansıtan örneklerdir.

“Chemo Gogov” (ჩემო გოგოვ), Türkçesi “Canım Kızım” ya da “Sevgili Kızım” anlamına gelir. Geleneksel bir Gürcü halk ezgisi olan bu eser, özellikle kız çocuklarına duyulan sevgi, özlem ve koruma duygusunu yansıtır. 6/8’lik ölçü kalıbıyla icra edilen eser, duygusal yapısı sayesinde diaspora ortamında aidiyet hissini pekiştirir. Parça genellikle kadın vokallerle seslendirilir ve bireysel hafızalarda anne-kız ilişkisini yansıtan bir hatıra olarak yer eder.

“Gandagana” (განდაგანა), Gürcistan’ın farklı bölgelerinde bilinen ve ritmik yapısıyla öne çıkan bir halk oyunudur. Özellikle Svaneti bölgesine ait olduğu düşünülür. Parça hızlı temposu, çok sesli vokal eşlikleri ve aksak ritmiyle düğünlerde, dernek gecelerinde ve halk danslarında kolektif coşkuyu artıran müzikal bir unsur olarak karşımıza çıkar. 2/4’lük ve 6/8’lik ritimlerin iç içe geçtiği yapısıyla horon benzeri halk danslarına eşlik eder. Bu eser, müzik ile dansın bir araya gelerek kültürel dayanışmayı güçlendirir.

“Cilveloy”, Sinop Gürcü repertuarında önemli bir yere sahiptir. Özellikle düğünlerde karşılıklı mânilerle süslenerek icra edilmektedir. “Cilveloy” ifadesi, hem bir hitap biçimi hem de melodik bir çağrı niteliği taşır. Parçanın sözlerinde yer alan “Cilveloy, gelin olamam / Anamdan izin alamam” gibi dizeler, genç kadınların evlilik sürecine dair duygularını, çekincelerini ve toplumsal baskıları mizahi bir üslupla yansıtır. Anonim halk ezgisi niteliğinde olan bu parça, sözlü kültür içinde kuşaktan kuşağa aktararak farklı biçimlerde söylenmektedir.

“Gelino” Türkçe sözlü bir halk şarkısıdır. Düğün repertuarının sevilen parçalarındandır. “Gelino” parçası, adından da anlaşılacağı üzere gelin temalıdır ve evlilik ritüelleri sırasında, özellikle kadınlar arasında icra edilir. Şarkının sözlerinde “Nazlı gelino, seni istemeyen ölsün gelino” ifadeleri yer alır. Bu sözler hem geleneksel aşk temalarını işler hem de topluluğun mizahi ve duygusal yönlerini ortaya koyar. Parça, anonimdir ve farklı bölgelerde farklı söz varyantlarına rastlanmaktadır. Sinop Gürcüleri arasında bu eser, Gürcü-Türk kültürel etkileşiminin bir göstergesi olarak canlı biçimde yaşatılmaktadır. Bu

repertuvar, yalnızca bireysel sanat pratiğinin değil, aynı zamanda topluluk belleğinin ve kültürel sürekliliğin de bir yansımasıdır. Gürcüce icraların yanı sıra bazı parçaların Türkçe sözlerle yeniden yorumlanması, diasporadaki kültürel adaptasyon sürecinin müzikal bir izdüşümünü sunar. Bu şarkılar aracılığıyla ritmik çeşitlilik korunmakta; 2/4'lük düz horon ritimleri ile 6/8'lik “*Deli Horon*” formları, repertuvar içinde iç içe geçmiş biçimde yaşatılmaktadır. Böylece hem geleneksel köklere bağlılık hem de yaşanan yerin kültürel etkileri bir arada varlık göstermektedir.

Müzikal yapı olarak, Gürcü müziği hareketli ve canlı ritimlere sahiptir. Görüşme kişilerinden R.B.'in belirttiği gibi, “Hareketli ve canlıdır bizim müziklerimiz” (sözlü görüşme, 22 Ekim 2021) yorumu bu durumu destekler. Ritmik yapısında 2/4'lük ve 6/8'lik ölçüler yaygın olarak kullanılır. N.K. “6/8'lik deli horon 2/4'lük tarzında bu düz horonda 2/4'lük tarzında çok var” (sözlü görüşme, 24 Şubat 2022) diyerek bu ritmik çeşitliliği vurgulamaktadır.

Melodik yapısı itibarıyla, Gürcü müziği çok seslilik açısından zengindir. Ancak, bu konuda yaygın bir bilgi eksikliği bulunmaktadır. Katılımcılardan M.K., “Gürcistan'da 6 ses mi 7 sese kadar muhteşem bir zenginlik var” (sözlü görüşme, 21 Mayıs 2024) diyerek bu çok sesli yapının Gürcü müziğinin temel özelliklerinden biri olduğuna işaret etmektedir. Ancak, bu çok seslilik yapısının tarihsel gelişimi, icra teknikleri ve toplumsal yansımaları konularında daha fazla akademik ve yerel araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Sözlü gelenek ise müzik pratiklerinin önemli bir parçası olarak öne çıkmaktadır. Mâniler, halk oyunları ve atışmalar müzik pratiklerinde yaygın şekilde kullanılmaktadır. Görüşme kişilerinden Z.Ç. “Ama eski dedelerimizin şeyini hatırlatıyor. Onur duyuyoruz” (sözlü görüşme, 24 Nisan 2024) sözleri, müziğin nostaljik ve kimliksel bir değer taşıdığını ortaya koymaktadır.

Müzik pratiklerinin yüz yüze aktarılmasının yerini sosyal medya platformlarının alması söz konusudur. Görüşme kişilerinden N.K. müzik pratiğini sosyal medya platformundan nasıl gerçekleştirdiğini şu sözler ile aktarmıştır:

Tulum ile bilgisayardan giriyorum şimdi diyorlar ki mesela diyor ki orada dersler var o dersler üzerinde çalışma yapıyorum şu anda. Dersleri takip ediyorum, tulum nasıl çalınır diye girdiğiniz zaman orda zaten görünüyor şu

şekilde şu şekilde yapacaksınız diye bu şekilde çalışmaya devam ediyorum. Ama tabi nefes yetmiyor şimdi o gençlikte yapılacak iş bu yaşta yapılacak iş değil aslında yetenek gerekiyor benim çağımdaki bir insanın böyle bir şeyi yapması biraz zor, güç (sözlü görüşme, 24 Şubat 2022)

ifadesi geleneksel müzikal pratiklerin yeni kuşaklara aktarılması konusunda değişim yaşadığını gösterir. Müzik pratiklerinin yüz yüze aktarılmasının yerini sosyal medya platformlarının alması söz konusudur. Sinop Gürcüleri arasında horonlar hem toplumsal eğlencelerin hem de kültürel kimliğin önemli bir parçasıdır. Bu danslarda kullanılan müzik ve ritim, Gürcü kültürünün zenginliğini yansıtır. Görüşme kişileri, horonlar ve eşlik eden müzikler üzerine dikkat çekici bilgiler paylaşmıştır. *Deli Horon* öncelikli bir öneme sahiptir.

Şekil 3.6’da Sinop Gürcü düğünlerinde oynanan horonun motifi bulunmaktadır.

Şekil 3. 6 Sinop Gürcü düğünlerinde Gürcü Horonu olarak çalınan Cilveloy Nanayda motifi

Motiften görüldüğü üzere 2/4’lük basit bir yapısı bulunmaktadır. Görüşme kişilerinden H.Ö, *Deli Horonun* coşkusu ve kültürel önemini şu şekilde dile getirir. “Deli horon diye bir horon var. Deli horon, halk halinde yapılır. O evin tahtalarını kırmadıktan sonra bir şey sayılmaz. Tahtalar kırarlar diye bir şey var, türküsü de var. Onun tahtaları kırılacak, o vaziyette” (sözlü görüşme, 27 Mart 2024) ifadesinde bulunmuştur. Bu ifade, Deli Horon’un enerjik yapısını ve toplumsal katılımı teşvik eden bir etkinlik olduğunu gösterir. Ayrıca, dansın etkileyici fiziksel yönüne dikkat çekmektedir.

Magari K.B., horonların müzikal zenginliği hakkında bilgiler paylaşır ve kendi müzikal yolculuğunu anlatır: “Notaları vardır, 2/4’lük tarzda çalışıyorum, 6/8’lik Deli Horon da var. ‘Haydi Naylani’ gibi şarkılar bu ritimle çalınır. Ayrıca eski Gürcü mânilerini toparlayıp sazla birleştirdim. Gürcüce söyleyince daha etkili oluyor. Türkçesi uymuyor, eksik kalıyor” (sözlü görüşme 03 Nisan 2024) sözleriyle aktarmıştır.

Aşağıdaki fotoğraf Magari K.B.’nın bir Gürcü düğünündeki performansı esnasında çekilmiştir (Şekil 3.7).

Şekil 3. 7 Sinop Gürcü Düğünü Magari K.B. (Fotoğraf: K.B., 2024)

Şekil 3.7’de Magari K.B. org ve bağlama eşliğinde Gürcü Horonu çalmaktadır. Gürcü kültüründe, akordiyon ile çalınan horonun bağlama ve org ile çalınması müzik kültürünün dönüşüme uğrayabildiğini göstermektedir. K.B.’nın sözleri, horonların geleneksel müzikal yapısını ve Gürcüce sözlerin dansla olan güçlü bağını vurgular. Ayrıca, kendi adının Magari K.B. olarak anılmasının, kültürel mirasın müzikal performansla yeniden yorumlanmasının bir sonucu olduğunu belirtmiştir. “Gürcüce ‘*Magari*’ hızlı, canlı anlamına gelir. Horon oynarken coşkulu bir şekilde ‘*Magari Magari*’ dedim, tuttu. Şimdi beni Magari Kemal olarak tanıyorlar” (sözlü görüşme 03 Nisan 2024) şeklinde ifade etmiştir.

Görüşmelerin, Gürcü Horonlarının sadece bir dans formu değil, aynı zamanda topluluk kimliğini pekiştiren, müzikle birleşen ve nesilden nesile aktarılan bir kültürel miras olduğu bilgisini desteklemesi açısından önemlidir. Gürcü tulumu, akordiyonu ve mânilerle birleşen bu dinamik danslar, katılımcılar arasında güçlü bir bağ oluştururken, coşku ve eğlenceyi de barındırır.

Sinop Gürcüleri arasında müzik sadece enstrümanlar ve melodilerle değil, aynı zamanda sözlü doğaçlama şiirlerle de önemli bir kültürel öge olarak yaşatılmaktadır. Gürcü düğünlerinde ve sosyal etkinliklerde, mâni benzeri doğaçlama şiirler, toplumsal iletişim ve eğlencenin bir parçası olarak önemli bir yer tutar. N.K., bu geleneği şöyle aktarmıştır:

“Ama söylenenleri bugün ezberlemişimdir ama bu evvelden kız erkek birbirlerine mâni atışarak birbirlerini tanırlarmış. Gürcü düğünleri şu anda diğer düğünlerden farkı kalktı gibi bir şey ama önceden bu farklılık vardı” (sözlü görüşme, 24 Şubat 2022). Bu ifadelerle bakıldığında, geçmişte Gürcü düğünlerinde mâni benzeri şiirlerle sözlü atışmalar yapıldığını, bu şiirlerle gençlerin birbirlerini tanımları için bir iletişim aracı olarak kullanıldığı bilgisinin sözlü kültür olarak yaşatıldığını görürüz. Bu gelenek zamanla kaybolmaya yüz tutmuş olsa da, eski bir toplumsal ritüelin kültürel değerini korumaktadır.

Mâniler ve müzik, Gürcü kültüründe bir araya gelerek doğaçlama şiirlerle ritüelleri zenginleştirdiği vurgulanır. N.K., bu bağlantıyı şu sözlerle ifade etmiştir: “Mesela ben sana şimdi bir tanesini söylesem sen ne anladın desem anlamazsın bilmediğin için ama söyledikten sonra onun Türkçesini söylediğimde ‘aa iki mâni de benzermiş’ gibi görürsün” (sözlü görüşme, 24 Şubat 2022). Burada görüşme kişilerinden N.K., Gürcü doğaçlama mânilerinin, Türkçe mânilere yapısal olarak benzediğini ancak dil farklılığı sebebiyle ilk etapta anlaşılmasının zor olduğunu vurgulamaktadır. Bu durum, sözlü kültürün iki dil ve kültür arasında bir köprü oluşturduğunu göstermektedir.

Görüşme kişilerinden C.A. da bu tür sözlü şiirlerin, Gürcülerin yaşantısını ve duygu dünyasını ifade ettiğini belirtmiştir: “İnsan yaşlanınca çok unutuyor. O Gürcülerin yaşamlarını, çektiklerini, güzelliklerini ifade ediyor” (sözlü görüşme, 20 Mart 2024). Bu sözler, doğaçlama mânilerin yalnızca eğlence aracı olmadığını, aynı zamanda topluluğun yaşadığı zorlukları ve güzellikleri dile getirdiğini ortaya koyar.

Gürcü müziğinde mâniler, genellikle enstrümanların susturulduğu anlarda devreye girer ve kültürel hafızanın yeniden canlandırılmasını sağlar. N.K., bu anları şöyle aktarmıştır: “Şimdi işte o akordiyon, mızıkayı çalarken bu mânilerden söylediğimiz zaman bu mızıkayı sustururuz, mânimizi söyleriz sonra tekrar başlarız” (sözlü görüşme, 24 Şubat 2022). Bu sözler, doğaçlama şiirlerin müzikle iç içe geçtiğini ve ritüel anlarını bölerek onlara derinlik kattığını gösterir.

Gürcü müziğinde doğaçlama mâniler, geçmişten bugüne topluluğun kültürel mirasının önemli bir parçası olmuştur. Bu şiirler, sözlü atışmalar ve geleneksel müzikle bir arada toplumsal bir ritüele dönüşmüş ve topluluğun ortak hafızasını güçlendirmiştir. N.K. ve C.A.’nın ifadeleri, bu geleneğin yalnızca eğlenceden ibaret olmadığını, aynı zamanda kültürel değerlerin ve yaşam deneyimlerinin aktarımında bir araç olduğunu

göstermektedir. Bu mâniler, müziğin bir anda susup kelimelere yer vermesiyle dinleyenleri kültürel kimliğin yeniden hatırlanmasını sağlar.

Gürcü halk müziği, sözlü kültürle iç içe geçmiş, tarihsel ve toplumsal anlatıları yansıtan bir yapıya sahiptir. Kuzmich (2010), geleneksel Gürcü şarkılarının kırsal yaşamla derin bağları olduğunu ve bu şarkıların çeşitli bağlamlarda seyahat, çalışma, dans, ninni ve polifonik formlarda köklü bir geçmişe dayandığını vurgulamaktadır. Bu bağlamda Gürcü mânileri, müziğin sözlü boyutunu oluşturarak geleneksel kültürün taşıyıcısı olarak görülür. Görüşmelerde, mânilerin temalarının sıklıkla savaş, sevgi ve doğayla ilişkilendirildiği ifade edilir. Mâniler, köylü yaşamının birer yansıması olarak tarla işlerinde, düğünlerde ve gündelik buluşmalarda söylenerek toplumsal hafızayı diri tutar. Görüşmecilerin ifadeleri, bu kültürel mirasın derinliğini ve anlamını ortaya koymaktadır.

Birçok görüşme kişisi, mânilerin içerik bakımından tarihsel ve duygusal yüklü olduğunu ifade etmiştir. Z.Ç., mânilerin temel temalarını şu sözlerle özetlemiştir: “Mânilerde hep savaş işleniyor, hep kılıç üzerinedir, sevgi üzerinedir, aşk üzerinedir. Yani mutlaka ya savaş vardır ya bir sevgili bir aşk üzerine söylenmiş sözlerdir” (sözlü görüşme, 24 Nisan 2024). Bu ifade, dernek başkanı C.A.’nın “bıçak oyunları, savaş oyunları” sözlerini ve Gabisonia’nın “sevgi ve aşk” mânilerin temalarını destekler niteliktedir. Gürcü mânilerinin tarihsel zorlukları ve duygusal deneyimleri dile getirdiğini gösterir. Mâniler, toplumsal bir hafıza oluştururken bireylerin duygularını ve kimliklerini ifade etmelerine de olanak tanır.

S.A., mânilerin çalışma ortamlarında kullanıldığını belirtmiştir: “Taneleri tarlalarda orak biçerken, tarla biçerken, buğday biçerken bayanlar mâni şeklinde türkü söylerdi” (sözlü görüşme, 22 Ekim 2021). Burada mânilerin, sadece bir eğlence aracı olmaktan çıkıp çalışma ritmini düzenleyen ve sosyal birlikteliği pekiştiren bir unsur haline geldiği görülür.

Görüşme kişileri, mânilerin Gürcüce söylendiğinde ahenkli ve doğal bir yapı kazandığını, ancak Türkçeye çevrildiğinde bu uyumun bozulduğunu dile getirmişlerdir. K.B., bu durumu şöyle ifade etmiştir: “Gürcüce söylenenleri Türkçeye döndü mü uymuyor mesela... Türkçesi nedir? Evin başında kızlar, yukarı çıkmış kızlar, ben kızlara baktım gözlerini çıkardı bana kızlar. Türkçesi hiç uymuyor, şunu tutmuyor” (sözlü görüşme, 03 Nisan 2024). Bu dilsel uyumsuzluk, Gürcü mânilerinin kültürel özgünlüğünün ve estetik değerinin bir göstergesidir. Gürcüce, mânilerin melodik yapısıyla bütünleşirken, anlamını koruyan bir ritmik yapı oluşturur. K.B. bu durumu, “Gürcü sözleri çok kullanırım...

algılarını alarak geçiren Gürcü kökenli müzisyen K.B. Şu cmleri kullanmaktadır: “Günlük yaŐantımı ben boş zamanlarım olduğu zaman eve gittiğim zaman bağlamalarım var bir tane mızıkâ Gürcü mızıkası aldım arada onu çalarım bağlama çalarım genelde” (sözlü görüşme, 03 Nisan 2024). Gürcü kökenli müzisyen olan N.K. ise algısını daima yanında tuttuğunu dile getirmiŐ, “Şimdi bunun için de Şimdi yanımda mızıkam olsaydı peŐinden getirirdik mızıkayı getirmedi. Ben onu çalarım evde işte dediğim gibi elimin altından eksik değildir” (sözlü görüşme, 24 Şubat 2022) açıklamasını yapmıştır.

Kendi abalarıyla Gürcü müziğini öğrenen dernek yesi N.K., müzikle ilişkisini samimi bir Şekilde ifade etmiştir: “Köylerde  gün üç gece düğün yaptığımızı bilirim. Mızıkayı almayı hiçbir yerden kurs alarak öğrenmedim. algıyı hep merak ederek, alanlardan isteyip ellerinden alarak öğrendim. Bugün tulum olsun, akordiyon olsun, bunlar Gürcü kültürünün bir parçasıdır” (sözlü görüşme, 24 Şubat 2022).

N.K., ayrıca 70 yaŐından sonra tulum almayı öğrenmeye çalıştığını belirterek müziğe duyduğu sevginin yaşı olmadığını gösterir. K.B., müzikle bağını çobanlık yıllarında geliŐtirdiėini tanımlamıŐtır: “Koyun obanlığında süpürge saplarından kendi sazımı yaptım. Elime gerçek bir saz geçtiğinde, bu farklı bir Şey dedim. İlk öğrendiğim türkü ‘Emmioğlu Ele Benzer’ oldu. O yıllarda müzik, benim için her Őeydi. Koyun güderken bile elimden dŐrmezdim” (sözlü görüşme, 03 Nisan 2024).

Görüşme kişilerinden K.B., müziği sadece bir hobi olarak değil, hayatının bir parçası olarak gördüğünü vurgular. Saz almaya baŐladıėında kendi hikyelerini müziğe yansıtmıŐ ve bu süreçte büyük bir ilgi gördüğünü belirtmiştir. Bu müzisyenlerin hikâyeleri, Sinop’ta Gürcü müziğinin bireysel tutkular, kültürel miras ve sosyal bağlarla nasıl harmanlandığını göstermektedir. Gürcü müziği, geçmişten bugüne taşınan bir kimlik, bir hikye ve bir bağlılık biçimi olarak dikkat çeker.

Bu kültürel aktarımda etkili fiğrlerden biri olan Bayar Şahin, Türkiye’de Gürcü müziğinin önemli temsilcilerindendir. TRT gibi ulusal kanallarda yayımlanan müzik programları aracılığıyla Gürcü kültürünü tanıtmıŐ, geleneksel müziğin Türkiye genelinde duyulmasına öncülük etmiştir. Bayar Şahin’in kızları tarafından kurulan *Samida* müzik grubu ise Gürcü müziğinin kuşaklar arası aktarımında özgün bir örnektir. Gürcüce’de “ kız kardeş” anlamına gelen bu grup adı, kültürel kimliğin hem aile içinde hem de kamusal alanda taŐınmasının bir simgesidir. Samida grubu, Gürcü çok sesliliğini temel alan repertuarlarıyla hem geleneksel Gürcü ezgilerini hem de Türkçe halk Őarkılarını icra etmektedir. “*Ederlezi*”, “*Adjaruli*” gibi Gürcüce Şarkılar repertuvarlarında

bulunmaktadır. Bunun yanı sıra “Mağusa Limanı”, “Ekmelidir Koca Konak” gibi Türkiye’de bilinen eserleri Gürcü yorumlarıyla seslendirmeleri, iki kültür arasında müzikal bir köprü kurduklarını göstermektedir.

Bu bağlamda müzisyen M.K, Bayar Şahin ve kızlarının müzikal etkisini şu sözlerle aktarmıştır:

Bizim Türkiye’de Bayar Şahin diye bir abimiz var. Bayar Şahin bizim Gürcü müziğini Türkiye’deki en iyi yaptık. TRT Müzik’te 'Ne Rüzgârı' programlar falan da yaptı. 3 kızı var bunun. 3 kızı şimdi bizim Gürcüce’de 3 demek 'sami' demek. Kız kardeşler için de 'da'... Samida. Bu Bayar Şahin’in kızları, 3 kız kardeş çok güzel müzik yapıyorlar. Gürcü müziği de yapıyorlar, Türkçe müzik de... Bayağı Türkiye’de programlara, televizyon programlarına falan da çıktılar. Mesela Mağusalımanı’nı falan çok güzel okuyordu. Bunların hepsi Gürcistan’da eğitim aldılar. Hepsi müzik ile ilgili eğitimlerini tamamladılar, bayağı şeyler tabi Gürcistan’da aldılar (sözlü görüşme, 21 Mayıs 2024).

Samida örneği, Gürcü müziğinin yalnızca geçmişten taşınan bir miras olmadığını, aynı zamanda günümüzde farklı kuşaklar tarafından sahiplenilen bir kimlik göstergesidir.

Gürcü müziği, sadece geleneksel repertuvarların icrası ya da ritüel pratiklerin devamı değil, aynı zamanda bireylerin ve toplulukların kendilerini tanımlama biçimlerinin bir parçasıdır. Müzik, hem geçmişle bağ kurma hem de aidiyet duygusunu yeniden üretme aracı olarak işlev görür. Bu doğrultuda, Sinop Gürcüleri örneğinde müziğin yalnızca kültürel bir ifade biçimi değil, kimlik ve aidiyetin inşasında aktif bir rol oynadığı görülmektedir.

3.6. Sinop Gürcü düğünleri

Toplumda bireylerin, atalarından miras aldıkları gelenek ve görenekler, bir sonraki nesle aktararak devam eder. Görenekler, toplumda bırakılan izlerden ve bireylerin diğer topluluklardaki yaşam biçimlerini taklit ederek kendi kültürlerine uyarlamasıyla oluşur. Bir davranışın görenek haline gelmesi, alışlagelmişin dışında ortaya çıkıp zamanla benimsenmesi ile gerçekleşir. Geleneklerden farklı olarak, görenekler bireylerin gözlem ve uyarlama yeteneklerine dayanır. Gürcü düğünlerinde ve özel günlerinde *horoni* (horon) olarak adlandırılan bir oyun oynanmaktadır. Çevik ve çabuk hareketlerden oluşur. Düğünlerde erkek evinde horon oynanır ve silah atılır. İsmetzae (2002), genellikle üç kişiyle oynandığını ifade eder. Gürcüler, Sinop’a kendi kültürlerinin temsili olan düğün pratiklerinde önemli bir yere sahip *Gürcü Horonunu* da taşırlar. Örneğin, Sinop’ta

yaşayan bazı bireyler, Gürcü olmamalarına rağmen düğünlerinde veya eğlencelerinde *Gürcü Horonunu* benimsemiştir. Bu dansı ne kadar doğru yaptıklarının farkında olmasalar da sadece taklit yoluyla bunu kendilerine uyarlamışlardır (Günay, 2021, s. 167).

Gürcü kültüründe düğünler kolektif kimliği güçlendiren önemli sosyal olaylardır. Günümüzde Sinop Gürcüleri arasında düğün pratiklerinin büyük ölçüde asimile olduğu gözlemlenmektedir. Görüşmelerde, Gürcü Horonunun kültürel bir miras olarak hâlen yaşatıldığı ancak bu pratiklerin farklı topluluklar tarafından da benimsenerek dönüştüğü ifade edilmiştir. Bu durum, kültürel geleneklerin toplumlar arası etkileşimle biçimlenerek ortak bir sembole dönüşebileceğini göstermektedir.

Görüşme kişilerinden K.B., Sinop'taki kültürel etkileşim sonucu farklı etnik kökenlerden insanların Gürcü Horonuna aşına hâle geldiğini şu sözlerle belirtmiştir: “Yani hakikaten Gürcü biraz ağırlıklı Abhazalar, Gürcüler, Çerkezler oradan gelme çoğunluk da olduğu için artık oyunlar da nasıl diyeyim, dejenere demeyeyim de asimile oldu, böyle birbirine karışık yani. Burada normal Türkler de çıkar. Biraz Gürcü varsa hemen herkes Gürcü Horonu oynar” (sözlü görüşme, 11 Nisan 2024).

Aşağıdaki Şekil 3.8’de Gürcü Horonu oynandığı görülmektedir. Her ne kadar Gürcü düğünü olsa da düğün içerisinde davul zurna da kullanılmıştır.

Şekil 3. 8 Sinop Gürcü düğünlerinden görüntüler (Orijinal, 2023)

Şekil 3.8’de, Gürcü Horonuna, Gürcü olmayanların da katıldıkları görülmektedir. Alan çekimleri sırasında çekilen fotoğraftaki kişiler arasında Gürcü olmayanların da bulunduğu buna rağmen yerel halkın da Gürcülerle birlikte hatasız horona katıldıkları gözlemlenmiştir. Yerel halk, Gürcüleri özümsemişlerdir ve Gürcü topluluğunun bazı öğelerini benimsemişlerdir.

Görüşme kişilerinden Z.Ç.’nin yorumlarına dayanarak, kına gecelerinde söylenen ilahiler ve düğünlerde gerçekleştirilen ritüeller, geleneksel ve modern unsurlar arasındaki geçişin nasıl yaşandığını göstermektedir. Z.Ç.’ye göre, günümüzde kına gecelerinin doğasında meydana gelen değişim dile getirilirken, temel ritüelin ve duygusal bağın korunmaya devam ettiği vurgulanır.

Düğün müzikleri bağlamında ise, geleneksel müzik aletlerine olan bağlılık daha belirgin hale gelmektedir. Z.Ç., “Ama ben şimdi torunlarımın düğününü yapsam, valla ben Sinop davul zurnalarını götürmeden evlendirmem. Götüreceğim” (sözlü görüşme, 24 Mart 2024) ifadesinde bulunmuştur. Bu ifade, davul zurnanın modern Sinop düğünlerinde hâlâ önemli bir müzik öğesi olduğunu gösterirken, aynı zamanda geleneksel unsurların korunduğunu gösterir.

Benzer şekilde, İ.B. de geçmişteki düğün pratikleriyle günümüz arasındaki farklılığa işaret ederek kültürel dönüşümü vurgulamıştır:

Köylerdeki düğünlerde oluyor bu. Biri evleniyor, sonra düğünde oluyor. Yani mesela bir Gürcü düğünüyse, gelen ağırlıkla Gürcü olduğu için oyunda ona göre şekilleniyor. Şu an hiç farkı yok. Çok eskiden babamlar zamanlarında, dedemler zamanında biraz daha farklıymış. Biraz daha uzun sürüyormuş onlar. Şimdi biz asimile olduk diyoruz ya, hemen hemen hiçbir farkı yok. Herkes düğünü nasıl yapıyorsa biz de öyle yapıyoruz (sözlü görüşme, 11 Nisan 2024).

Bu ifadeler, gelenek ve göreneklerin zaman içinde nasıl evrildiğini ve yerel bağlamda kültürel birleşimlere nasıl alan açtığını ortaya koymaktadır. Özellikle düğün gibi sosyal etkinliklerde kültürel mirasın dönüşerek aktarılması, kültürel sürekliliğin yanı sıra değişim olgusunu da yansıtmaktadır.

Geleneksel Gürcü düğünlerinde danslar, halk müziği ve ortak yemekler Gürcü toplumunun birlikteliğini vurgulayan temel unsurlardır. Sinop Gürcüleri hem geleneklerini yaşatmakta hem de çevredeki topluluklardan bazı öğeleri benimsemektedir. Sinop’taki bazı bireyler nasıl Gürcü müziğini benimsiyor ise, Sinop’taki Gürcü

düğünlerinde bazı Türk halk oyunlarının da yer alması, bu etkileşimin bir parçasıdır (Günay, 2021, s. 167).

Sinop'ta yaşayan Gürcü topluluğunda geleneksel pratikler, geçmişteki canlılığını büyük ölçüde yitirmiş olsa da bazı aileler ve bireyler aracılığıyla sınırlı ölçüde yaşatılmaya devam etmektedir. Görüşme kişilerinden O.Ç., geçmişte düğünlerde uygulanan eğlenceli ama kurallı bazı gelenekleri şöyle aktarmıştır:

Gelenek aslında çoğu şöyle eskiden... Yüzük böyle 9 tane ceviz kabuğu koyarlardı şeyin içine, bir tanesi saklanırdı... Bir akşam onun, kim yenerse tavuğu alır, kim yenilirse tavuk getirir... Hatta o Demirel dedenin tavuğunu amcam çalmış... Yüzük oynamışlar yenilmişler... Ev sahibinin kümesine inmişler, horozla bir tavuğu çalmışlar... Ertesi gün cuma... Hocam abdest alıyor, amcamı görmüş... Tabanca da kümeşte düşmüş... O zaman çaldığımız belli oldu... Her şeyde onu yaparlar, çok eğlencelidir... (sözlü görüşme, 24 Nisan 2024).

Bu anlatıda, geleneksel eğlencelerle birlikte kolektif hafızada yer eden mizahi unsurların da kültürel mirasın bir parçası haline geldiği görülmektedir. Aynı şekilde, düğün sonrasında gerçekleştirilen özel bir ritüeli aktaran M.K., *makar* adı verilen bu uygulamayı şu sözlerle dile getirmiştir:

Mesela düğünün sonunda... '*bakar makar*' dediğimiz bir olay... Kızın ailesinden 20-30 kişi damadın evine gider... Masaya '*makarbaşı*' seçilir. Taleplerini yerine getirmek için damadın görevlendirdiği biri hizmet eder... Tatlı, bal, fındık istenir, silah istenir, saat istenir... Bunlar masaya konur... Sonra damada saat taktırılır, 'Eşine zamanında git, sözünü tut' derler. Silah verilir, 'Namusumuza sahip çık' diye... Baklava yedirilir, 'Tatlı dilli ol' denir... Şimdi Borçka'da düğün salonlarında yapılıyor ama Sinop'ta da hâlâ yazın yapılır diye düşünüyorum (sözlü görüşme, 21 Mayıs 2024).

Bu sözlü anlatılar, Gürcü geleneklerinin sadece ritüel düzeyde değil, aynı zamanda sembolik ve işlevsel düzeyde de kimliği şekillendiren unsurlar olduğunu ortaya koymaktadır. Aynı zamanda, kültürel sürekliliğin bireyler arası aktarımla nasıl canlı tutulduğuna dair güçlü örnekler sunmaktadır.

Düğünler, gelin çıkarma merasimleri ve köy etkinlikleri gibi sosyal birlikteliklerde müzik, kültürel aktarımın temel unsurlarından biri olarak kabul edilir. Gürcü düğünleri, topluluğun bir araya geldiği, müziğin ve dansın merkezi olduğu önemli ritüellerden biridir. Dernek başkanı C.A. bu geleneği şöyle ifade etmiştir: "Valla düğünlerimiz var. Bizim Gürcü düğünlerimiz olur. O düğünlerde horonlarımız olur" (sözlü görüşme, 20 Mart 2024).

M.K., düğünlerde horonun nasıl icra edildiğini ve tulum ile akordiyonun bu ritüellerdeki önemini şu sözlerle dile getirmiştir: “Düğünlerde, kültürümüzün dediğim gibi akordiyon ve tulum öncelikli. Her düğünde fırsatı olan bir tulumcuyu, bir akordiyonu getirir. Çünkü yöresel oyunları en güzel onlarla oynar, canlı oynamanın tadı başkadır” (sözlü görüşme, 21 Mayıs 2024). Bu ifade, horonun sadece bir dans değil, aynı zamanda bir kültürel paylaşım ve canlı müzik deneyimi olduğunu ortaya koyar.

Horon, Sinop Gürcülerinin düğünlerde vazgeçilmez dansı olurken, müzik de bu ritüelin ayrılmaz bir parçasıdır. Görüşme kişilerinden İ.B., müziğin eşlik ettiği köy düğünlerinde bazen enstrümanlı dahi geleneklerin sürdüğünü anlatmıştır: “Mesela horon var. Mızıka, tulum yani bazen hiç onlar olmasa bile sözle söylenen bazı Gürcü kelimelerle bazı etkinliklerimiz var. Köy düğünlerinde o da” (sözlü görüşme, 27 Mart 2024). Bu ifadeler, müziğin fiziksel enstrümanlar kadar sözlü kültürle de yaşatıldığını gösterir. Sinop Gürcülerinin müziğinde öne çıkan enstrümanlar tulum ve akordiyondur. Görüşme kişilerinden O.Ç., eski düğünlerde tulumun önemini vurgulayarak şunları aktarmıştır:

Eskiden, düğünlerde şey olurdu; tulumla enstrüman mesela bayanların... Tulumla oyunu oynarlardı. Kendi arasında şarkı söylerlerdi. Yani öyle davul zurna yok zaten Gürcülerin geleneğinde, tulum var. Tulum sonra davul zurna... Senede bir Hamidiye’de yapılıyordu yani bu. Senede bir yapılıyordu (sözlü görüşme, 24 Nisan 2024).

Tulum, geleneksel Gürcü düğünlerinin ve sosyal etkinliklerin vazgeçilmez bir parçasıdır. Aynı şekilde, gelin çıkarma merasimlerinde de müzik, duyguları aktaran bir araç haline gelir. Görüşme kişilerinden M.K., gelin çıkarma ritüelinde söylenen türkülerin önemine değinmiştir:

Gelin çıkarırken tulum eşliğinde ya da akordiyon eşliğinde bizim enstrümanlarımız tulum ve akordiyondur... ‘Gelino’ türkümüz vardır. Türkünün devamında da gelin gelin annesi annen gibi babası da baban gibi diye sözleriyle devam eder bunu al şeklinde hani gelin çıkarırken onunla çıkarırlar bizim Gürcü geleneğimizde işte düğünlerimizde de zaten bol bol Kafkas oyunları yöresel horonlarımız çok zengin o konuda Artvin özellikle yöresel ama tabii bunlar işte Gürcülükten gelen zenginliklerimiz öyle düğünlerimizde geleneklerimiz devam ettiriliyor (sözlü görüşme, 21 Mayıs 2024).

Gelino türküsü hem sözleriyle hem de melodisiyle gelinin ailesine ve yeni yuvasına duyulan saygıyı ifade eder. Gürcüce sözleri ve Türkçe çevirisi, topluluğun duygu dünyasını ve kültürel derinliğini gözler önüne serer. Aşağıda Gelino Türküsünün Gürcüce sözleri ve parantez içinde Türkçe anlamı bulunmaktadır:

Gelino

Shramta pehit moviyare şenz sadzebnada (Dokuz dağı yayan yürüdüm seni bulmak için)
kokas tskali şevagrove tsvet tsvet helada (Testimdeki suyu damla damla çoğalttım)
ğamem mtvares moukvebi zğapars şenada (Gece ayışığında dolunayın masallarını
anlattım sana)
dilas dğesats davumğereb lekssa grdzelasa (Sabah günün şarkısını söylerim uzun
şiiirlerle)

Aşağıda Gürcü halk şarkısı olan *Gelino* türküsünün notasyonundan küçük bir motif notaya alınmıştır (Şekil 3.9).

Şekil 3. 9 Gürcü Halk şarkısı Gelino motifi

Gelino'nun sözleri, yalnızca bir gelin uğurlamasını değil, aynı zamanda geçmişten geleceğe taşınan kültürel değerleri ve ritüellerin anlamını da yansıtır.

3.7. Müzik Yoluyla Kimlik ve Aidiyetin İnşası

Sinop'ta yaşayan Gürcüler, müziği yalnızca bir eğlence ya da sanatsal faaliyet olarak görmekten öte, kimliklerini ifade etmenin ve kültürel bağlarını güçlendirmenin vazgeçilmez bir aracı olarak kullanmaktadır. Bu durum, alan çalışmaları ve katılımcı gözlemler yoluyla ortaya çıkan deneyimler ışığında değerlendirildiğinde, müziğin geçmişle, mücadelelerle ve toplulukla kurulan derin bağın canlı bir yansıması olduğu görülmektedir.

Örneğin, C.K., ailesindeki müzikal geleneği anlatırken “Annem kanun çalıyor, bütün kardeşleri bir enstrüman çalıyorlar. Kendi aralarında yörenin şarkıları ve oyunları ile eğlenmeyi bilen insanlar” (sözlü görüşme, 1 Kasım 2024) ifadelerinde, müziğin aile içinde paylaşılan, kuşaktan kuşağa aktarılan bir değer olduğunu ortaya koyar. Bu ifade, bireysel yeteneklerin ötesinde, toplumsal hafızanın ve kültürel mirasın nesiller boyunca korunmasında müziğin oynadığı rolü gözler önüne serer.

Görüşme kişilerinden N.K. müziğe olan ilgisini şu sözlerle ifade etmiştir: “Müziğe olan ilgin tabi yani şimdi dediğim gibi kültürümüzle ilgili şeyleri sevdiğim için haliyle o zaman radyolar vardı işte dediğim gibi bi köylerdeki şeylerde mızıka çalınırdı ben bu şeylerden esinlenerek müziğe bu kadar adapte oldum” (sözlü görüşme, 24 Şubat 2022). Çocukluğunda köy düğünlerinde ve radyolardan dinlediği müziklerin etkisinden söz etmesi, müziğin bireylerde kültürel aidiyet hissi oluşturduğunu ve genç nesillerin geçmişle bağ kurarak kimliklerini inşa etmelerine katkıda bulunduğunu göstermektedir. Bu durum, katılımcı gözlemlerin ve sözlü tarih çalışmalarının da desteklediği bir gerçektir; zira müzik, yerel hafızanın ve ortak deneyimlerin canlı bir sembolüdür.

Görüşme kişilerinden M.K., Gürcistan’daki müzik, kültürel etkinlikler ve yöresel oyunlar üzerinden anlatması, müziğin kültürel kimliğin korunması ve aktarılmasındaki kritik rolünü vurgular. Bu bağlamda, müzik yoluyla hem bireysel hem de toplumsal kimliklerin inşa edildiği, aidiyetin, ortak değerler ve deneyimler üzerinden yeniden üretildiği anlaşılmaktadır.

Görüşmeler ve gözlemler ışığında değerlendirildiğinde, bu ifadeler müzik uygulamalarının yalnızca bireysel ya da estetik deneyimler olmadığını, aynı zamanda kültürel mirasın yaşatılması, sosyal dayanışmanın güçlendirilmesi ve kimlik inşasının temel araçlarından biri olduğunu göstermektedir. Sinop’ta yaşayan Gürcü topluluğu, aileden, çocukluk anılarından ve toplumsal mücadelelerden beslenen bu müzikal pratiklerle, kimliklerini hem bireysel düzeyde hem de kolektif düzeyde ifade etmektedir.

Gürcü müziği, Sinop’ta yaşayan Gürcü topluluklarında hem bireysel hem de toplumsal düzeyde nesiller arasında aktarılan önemli bir kültürel mirastır. Görüşme kişilerinin ifadeleri, bu aktarım sürecinde müziğin eğitsel, sosyal ve ailevi bağları pekiştiren bir araç olduğunu ortaya koymaktadır.

Sinop’ta yaşayan Gürcü kökenli bireylerin çoğu, kültürlerini yaşatma çabasını kimlikten bağımsız bir şekilde yorumlanmıştır. Özellikle C.A. gibi bu kültüre gönül vermiş kişiler, müziğin ve folklorun, insanı insan yapan evrensel bir dili olduğuna inanmaktadır. Görüşmemiz sırasında, geleneklerin önemine vurgu yaparken kimlik meselesine dair düşüncesini şöyle dile getirir: “Gürcü kimliğini yaşatmak değil aslında Gürcü folklorunu ve müziğini, geleneklerini yaşatmak, kimliğini yaşatamaz insan, insan insandır bana göre” (sözlü görüşme, 20 Mart 2024). Bu sözler kültürel unsurların insanlık ortak paydasında nasıl birleştirici bir rol oynadığını göstermektedir. Sinop’ta yaşayan Gürcü müzisyenler, geleneksel Gürcü müziğini yaşatırken, kişisel hikâyeleriyle bu müziğe nasıl

başlayıp devam ettiklerini aktarmaktadır. Bu müzisyenlerin ifadeleri, müzikle kurdukları bağın sadece bireysel bir ilgi değil, aynı zamanda kültürel kimliklerinin bir parçası olduğunu ortaya koyar.

Dernek üyesi ve müzikle ilgilenen M.K., Gürcü müziğiyle olan ilgisinin nasıl başladığını şu sözlerle dile getirmiştir: “Bahsettiğim Bayar abi, Gürcü müziğiyle ilgili kaset çıkardıkça tüm müziklerinin sözlerini yazdım, akorlarını öğrendim. Sonrasında gitarla birkaç programda da ona eşlik ettim. Kendi grubumuzu kurunca Gürcü müziğini ön plana çıkardık. Grubumuzun adı ‘Çveneburi’, yani ‘Bizden’ demek” (sözlü görüşme, 21 Mayıs 2024) açıklamalarında bulunmuştur. M.K., müziğe olan ilgisinin üniversite yıllarında geliştiğini ve bu süreçte Barış Akarsu’yla yaşadığı deneyimlerin etkili olduğunu belirtmiştir: “Üniversite yıllarında rahmetli Barış Akarsu ile 2 yıl aynı evde kaldım. Vefatından 3 ay önce Artvin’e getirdim, Artvin’i yaşattım. Müziğe ilgim işte o yıllardan geliyor” (sözlü görüşme, 21 Mayıs 2024).

M.K.’nın arkadaşlarıyla müzik grubuna “Çveneburi” adını vermeleri, Gürcü kimliğini ve kültürel aidiyeti görünür kılma yönünde sembolik bir tercih olarak değerlendirilebilir. Gürcüce’de “Çveneburi”, “bizden olan” anlamına gelir ve bu ifade, diaspora bağlamında Gürcü olanı Gürcü olmayanlardan ayıran güçlü bir kimlik göstergesi işlevi görmektedir. M.K.’nın grubu gibi, Türkiye ve Gürcistan’da birçok müzik topluluğu da bu ismi kullanmakta ve aynı zamanda “Çveneburi” adı, Gürcü kültürünü yaşatma misyonu taşıyan çeşitli kültürel dergilere de isim olmaktadır. Bu kullanım örnekleri, “Çveneburi”nin Gürcü toplulukları için aidiyetin ve etnik sınırların belirleyicisi olan sembolik bir terime dönüştüğünü göstermektedir. Bu durum, müziğin kimlik, hafıza ve topluluk bağlarının ifadesi olarak da işlev gördüğünü ortaya koyar.

Şekil 3.10’da sol görselde Gürcü diasporasının kültürel belleğini yansıtan, ancak günümüzde yayımlanmayan *Çveneburi* dergisinin 1998 sayısının kapağı yer almaktadır. Türkiye’deki Gürcü topluluklarının tarihsel, kültürel ve toplumsal deneyimlerini belgeleyen bu yayın, özellikle 1990’lı ve 2000’li yıllarda diaspora içinde önemli bir iletişim ve temsil aracı olmuştur. Dergi, kimlik arayışları ve kültürel süreklilik bağlamında değerli bir hafıza arşivi niteliğindedir. Görselin sağ tarafındaki fotoğraf ise M.K.’nin *Çveneburi* müzik grubuyla sahne aldığı bir performans sırasında çekilmiştir.

Şekil 3. 10 Çveneburi kültürel dergi 1998 kapak fotoğrafı (sol; URL-3, 2025) ve Çveneburi müzik grubunda sahne alan M.K. (sağ; Fotoğraf: M.K., 2024)

Görselde sahne alan M.K.'nin üzerinde Gürcü kültürüne özgü geleneksel kıyafetler yer almaktadır. Bu kıyafet seçimi, yalnızca görsel bir tercih değil, aynı zamanda kültürel kimliğin temsili açısından anlamlı bir göstergedir. M.K.'nin sahnede geleneksel kıyafetlerle yer alması, izleyiciye kimliğini açıkça ifade etme ve aidiyetini görünür kılama biçimi olarak değerlendirilir. Gitar ise bu temsilin modern boyutunu ortaya koymaktadır. Geleneksel Gürcü müziği çoğunlukla akordiyon, tulum gibi çalgılarla icra edilirken, M.K. bu repertuarı gitarla seslendirerek hem bireysel müzikal yaklaşımını hem de kültürel formların güncel yorumlarla sürdürülebilirliğini göstermektedir. Bu durum, müziğin ve sahne performansının, kültürel kimliğin hem korunması hem de yeniden biçimlendirilmesi açısından nasıl işlevsel hale getirildiğine dair somut bir örnek sunmaktadır.

Eski dernek başkanı S.A., halk oyunları ve müzik eğitimine yönelik girişimleri şu sözlerle aktarmıştır. “Gürcü Kafkas hocası bulduk, kurs da olabilir tabi. Haftada iki gün iki akşam onlara ders veriliyordu. Hiç bilmeyenlere bile folklor öğretiliyordu. Hoca müziğiyle birlikte geliyordu, biz izleyici olarak katıldık. Hareketliydi baya. Bu tarz çalışmalar yaptık” (sözlü görüşme, 22 Ekim 2021). Bu ifadeler, kültürel mirasın yeniden canlandırılması ve topluluk içinde yaygınlaştırılmasının sistematik çabalarla gerçekleştiğini gösterir. “Tulumundan akordiyonuna varana kadar hem birbirimizle tanıştık. Evlerimizde yaptığımız Gürcü yemeklerini masaya koyduk, güldük, oynadık,

eğlendik” (sözlü görüşme, 22 Ekim 2021) sözleriyle aynı zamanda, bu etkinliklerin topluluk üyeleri arasında sosyal bağları güçlendirdiği de belirtilir.

N.K., müzikle bireysel düzeyde kurduğu bağın nesiller boyu sürdüğünü şu sözlerle ifade etmiştir: “Müzikle hiçbir eğitimim yok ancak ben müziğe çok meraklıydım ve bu müzikle bugüne kadar geldim. Çocuklarıma da bunu aşılayabildim. İki evladım var, ikisi de müzikle uğraşıyor” (sözlü görüşme, 24 Şubat 2022). Müziğin nesilden nesile aktarım boyutuna vurgu yapmıştır.

N.K., müziğin kendisi için sadece bir hobi olmadığını, aynı zamanda bir aile mirası olduğunu ifade etmiştir: Örneğin, Gürcü müzik enstrümanlarına olan ilgisini ve bunları çocuklarına aktarma çabasını şu şekilde açıklar: “Bundan 5-6 sene önce Batum’a gittiğimde oğluma ‘Ben tulum alacağım’ dedim. Oğlum da ‘Tamam baba alalım’ dedi. Şimdi burada bende tulum var, keman var, mızıkta var, akordiyon var, saz var, hepsi var. Severecek çocuklarıma da aşılayabildim”. Ancak, bu aktarımın her zaman sorunsuz olmadığını da dile getirir. “Bir tek Yılmaz’ıma tulumu aşılayamadım” (sözlü görüşme, 24 Şubat 2022) sözleriyle ifade etmiştir.

N.K.’nin bu aktarım çabasının kısmen de olsa karşılık bulduğu, oğlunun müzikle olan ilişkisiyle anlaşılmaktadır. N.K.’nin oğlu Y.K.’nin akordiyon ile eşlik edeceği *Sinope Çok Sesli Yetişkinler Korosu*, gerçekleştireceği dinletide, Gürcüce koro eserlerinden *Mohevis Kalo*²’yu repertuarlarına eklemiştir. Koristlerin yanında bir Gürcünün akordiyon ile sahne alacak olması hem müzikal hem de kültürel açıdan önemli bir temsiliyet sunmaktadır.

M.K., müziğin dil ile birlikte kültürel aktarımda nasıl bir rol oynadığını şu sözlerle ifade etmiştir: “Müziği yaşatılması gerektiğini düşündüğüm için kullanıyorum. Aynı zamanda müzikle ilgileniyorum, çünkü müzikte de dili kullanıyorum” (sözlü görüşme, 21 Mayıs 2024). Bu ifade, Gürcü dilinin ve müziğinin birlikte aktarılmasının, kültürel kimliğin korunması açısından önemli olduğunu vurgular.

Görüşmelerden anlaşıldığı üzere, müzik Sinop Gürcüleri arasında kültürel kimlik, aidiyet ve nesiller arası bağların inşasında önemli bir rol oynar. Gerek eğitimsel girişimler gerek bireysel çabalar gerekse topluluk içindeki sosyal etkinlikler, bu aktarım sürecinin temel taşlarını oluşturur.

² Mohevis Kalo, Gürcü çok sesli halk şarkısı.

SONUÇ

Bu çalışma, Sinop'ta yaşayan Gürcü kökenli bireylerin kültürel kimliklerini nasıl sürdürdüklerini ve bu kimliği müzik aracılığıyla nasıl temsil ettiklerini anlamayı amaçlamıştır. Nitel araştırma yöntemiyle yürütülen çalışmada, yarı yapılandırılmış görüşmeler ve katılımcı gözlem teknikleri kullanılmıştır. Sinop il merkezinde ve çevre ilçelerde yaşayan Gürcü bireylerle yapılan görüşmelerden ve katılım sağlanan kültürel etkinliklerden elde edilen veriler doğrultusunda, müziğin bireysel ve toplumsal kimlik inşasında önemli bir rol üstlendiği görülmüştür. Gürcü müziği, hem kültürel belleğin kuşaktan kuşağa aktarılmasında hem de aidiyet duygusunun güçlenmesinde etkili bir araç olarak öne çıkmaktadır. Sinop'un hâkim kültürel yapısı içinde kendi değerlerini korumaya çalışan Gürcü topluluğu, müzik yoluyla kimliğini yaşatmakta ve yeniden üretmektedir. Elde edilen bulgular, literatürle karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiş ve alana özgün katkılar sunmuştur.

Bulgulara göre, Gürcü kadınlar erkeklere oranla daha arka planda kalmakta; toplumsal temsilde ve kültürel etkinliklerde erkeklerin daha aktif rol üstlendikleri görülmektedir. Bu durum görüşme grubuna da yansımış, görüşme kişilerinin 12'si erkek, yalnızca 3'ü kadın olmuştur. Görüşme kişilerinin eğitim düzeyine bakıldığında ise genel olarak yüksek eğitim oranı bulunmaktadır. Kişilerin büyük çoğunluğu Sinop doğumlu olup, yaş profili ağırlıklı olarak orta ve ileri yaş grubundaki bireylerden oluşmaktadır. Genç kuşağın temsili ise oldukça sınırlı kalmıştır. Yaş dağılımı, elde edilen verilerin değerlendirilmesinde belirleyici bir faktör olmuştur. Görüşülen kişilerin 7'si 70 yaş ve üzerindeyken, 6'sı 40 yaşın üzerindedir. Yalnızca 1 katılımcı 30 yaş altındadır. Görüşme yapılan kişilerden biri ise, görüşmenin yapıldığı 2022 yılının ardından vefat etmiştir. Bu kişiyle yapılan görüşme hayattayken gerçekleştirilmiş olup, çalışmada yer verilen müziksel temsiller açısından önemli anlatılar sunmuştur. Yaş dağılımı göz önüne alındığında, kültürel ve müziksel bilgilerin özellikle ileri yaş grubu bireyler tarafından temsil edildiği ve aktarıldığı anlaşılmaktadır. Buna karşılık, genç kuşakların sınırlı katılımı, kültürel süreklilik ve gelecek nesillere aktarım açısından dikkat çekici bir durumdur. Bu eksiklik, özellikle gençlerin kültürel kimliğe yönelik bakış açıları ve pratiklere katılım düzeyi konusunda daha geniş bir değerlendirme yapılmasını sınırlandırmıştır.

Sinop'ta yaşayan Gürcü topluluğu, kültürlerini gelecek nesillere aktarmak amacıyla kurumsallaşmayı tercih etmiş ve Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği'ni kurmuştur. Derneğin güncel üye sayısı 335'tir; bu üyelerin 71'i kadın, 266'sı erkektir. Bu sayısal dağılım, dernek içinde de kadın temsiliyetinin düşük olduğunu göstermektedir. Görüşme kişilerinden biri, bu durumu "Gürcü kadınlarının geçmişten günümüze daha arka planda kalmasıyla" açıklamıştır. Dernek yapısı incelendiğinde, genç kuşağın temsiliyetinin burada da oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Üyelerin büyük çoğunluğu orta ve ileri yaş grubundandır. Görüşmelerde, gençlerin kültürel değerlere karşı mesafeli olduklarını ve dernek faaliyetlerine katılmamalarını bir sitemle dile getirmişlerdir. Derneğin en aktif iletişim araçlarından biri WhatsApp grubudur. Bu dijital mecrada 230 kişi yer almakta ve üyeler günlük iletişimlerini, duyurularını ve kültürel içeriklerini bu platform üzerinden sürdürmektedir. Katılımcı profili yine ağırlıklı olarak orta ve ileri yaş grubundan oluşsa da, bu durum dijital teknolojilerin bu yaş grubu içinde yaygınlaştığını göstermektedir. WhatsApp grubunda yalnızca günlük sohbetler değil, aynı zamanda müzik ve dil konularına ilişkin paylaşımlar da yapılmakta, böylece kültürel süreklilik dijital ortamda da desteklenmektedir.

Bu araştırmada elde edilen bulgular, literatürde müzik, kimlik ve kültürel bellek üzerine yapılan çalışmalarla büyük ölçüde örtüşmekle birlikte, alan bağlamına özgü bazı farklar da ortaya koymaktadır. D'Allesio (2003)'nun verilerine göre, Gürcülerin Osmanlı coğrafyasının birçok bölgesine başarılı şekilde yerleştirildikleri belirtilmektedir. Bu yerleşimin nedenlerinden biri, Osmanlı topraklarında iskâna uygun geniş ve boş arazilerin bulunması gösterilmektedir. Ancak bu genel değerlendirme, Sinop özelinde yapılan saha çalışmasının bulgularıyla tam olarak örtüşmemektedir. Görüşmelerden elde edilen veriler, Sinop'a yerleştirilen Gürcü grupların başlangıçta iyi koşullara sahip bölgelere yerleştirilmediklerini ve yerleştirildikleri bazı bölgelerden zamanla tekrar yer değiştirmek zorunda kaldıklarını ortaya koymuştur. Bu durum, Osmanlı'nın iskân politikalarının her bölgede eşit şekilde işlemediğini göstermektedir.

Kasap (2018)'a göre, göçün gerçekleştiği dönemde Sinop'taki en büyük sorunlardan biri iskândır. Bu durumu somutlaştıran önemli gelişmelerden biri, 27 Kasım 1880 tarihinde Batum muhacirleri için 85 haneye ait ev temellerinin atılmış olmasıdır. Göç sonrasında Sinop kırsalındaki yerleşim desenine bakıldığında, Gürcülerin çoğunlukla 23 farklı köyde yerleştikleri görülmektedir. Elde edilen verilere göre, Sinop'a ilk yerleştirilen Gürcü muhacirlerin başlangıçta denize yakın bölgelere iskân edildikleri, ancak bu bölgelerde

kendilerini güvende hissetmemeleri nedeniyle zamanla daha iç kesimlere, özellikle yüksek ve dağlık alanlara yöneldikleri ifade edilmiştir. Bu yerleşim tercihi, coğrafi güvenlik kaygısıyla ilişkilendirilmektedir. Günümüzde ise bu yerleşim yapısında önemli değişiklikler yaşanmış; Gürcü kökenli bireylerin büyük bir kısmı Sinop şehir merkezine taşınmıştır. Ancak bir bölümü hâlen köylerde yaşamını sürdürmektedir. Bu değişim, kırsal-kentsel yerleşim farkının kültürel pratikler üzerindeki etkisini ve kimlik deneyimlerinin mekânsal olarak farklılaştığını göstermektedir. Bu farklılaşma, sadece yaşam alanları düzeyinde değil, dinî kimlik ve ibadet mekânları üzerinden de izlenebilmektedir. Sinop'un Türkeli ilçesine bağlı Hacı Köyü'ndeki Köseretaşı Cami, bu anlamda önemli bir örnektir. 1874 yılında bölgeye yerleşen Gürcü göçmenler tarafından inşa edilen bu cami hem inanç pratiklerinin sürdürülmesini sağlamış hem de göç sonrası aidiyetin mekânda somutlaşmasına olanak tanımıştır. Hacı Köyü'nde yapılan görüşmelerde, köye ilk geldiklerinde cami bulunmadığı, köyde yaşayan Türklerin başlangıçta Gürcülerin yerleşimini kabullenmekte zorlandığı ifade edilmiştir. Bu anlatılar, dinî aidiyetin yanı sıra, göçle şekillenen kültürel uyum ve toplumsal kabulleniş süreçlerinin çok katmanlı yapısını ortaya koymaktadır.

Çolakoğlu (2000)'na göre hem yerli hem de göçle gelen Gürcülerin tamamı Müslümandır. Iberieli (2014) ise, Türkiye'deki Gürcülerin büyük çoğunluğunun Sünni Müslüman olduğunu, yalnızca çok küçük bir kesimin Ortodoks Hristiyan olarak kaldığını ifade etmektedir. Alan verileri de İberelieli'nin bulgularıyla örtüşmektedir. Sinop'ta yaşayan Gürcülerin büyük bir bölümü Müslümandır.

İberelieli (2014), Gürcü adının “toprak” ya da “toprağı işleyen halk” anlamına gelen *Georgia* kelimesinden türediğini belirtmektedir. Bu yorum, tarihsel olarak Doğu Karadeniz'de yaşayan Gürcü topluluklarının tarımsal üretimde gösterdikleri başarıyla ilişkilendirilmiştir. Bu tarihsel bağlam, Sinop'taki Gürcü topluluğu özelinde de kısmen geçerliliğini sürdürmektedir. Görüşme yapılan bireylerden bazıları köylerde yaşamakta ve hâlen tarımsal faaliyetlerde bulunmakta, bu da geleneksel üretim biçimlerinin ve doğayla kurulan ilişkinin sürdüğünü göstermektedir. Ancak topluluğun büyük bir kısmı kent merkezinde yaşamaktadır ve bu bireyler tarımsal üretimle doğrudan ilgilenmemektedir.

İsmetzaade (2002)'nin Gürcü köylerine dair aktardığı değerlendirmelerde, topluluğun geleneksel olarak akraba evliliği yaptığı ve Gürcü olmayanlara kız verilmediği, nadiren

dışardan kız alındığı ifade edilmektedir. Sinop Gürcüleri özelinde ise bu durumun geçmişte geçerli olduğu, ancak günümüzde tamamen değiştiği anlaşılmıştır. Günümüzde Gürcü olmayan kişilerle evliliklerin yaygınlaşması, kimliğin sınırlarının zamanla değiştiğini ve topluluğun kültürel adaptasyon sürecine girdiğini göstermektedir.

İsmetzaade (2002)'nin Gürcü köylerine dair aktardığı bazı değerlendirmelerde, bu topluluğun geleneksel olarak alkol kullanımına mesafeli olduğu ifade edilmektedir. Ancak çalışmanın alan bulguları, Sinop Gürcüleri özelinde bunun karşılık bulmadığını göstermektedir. Gerek düğün ve bayram gibi toplu etkinliklerde, gerekse özel buluşmalarda alkolün sosyal yaşamın doğal bir parçası olarak kabul edildiği gözlemlenmiştir. Bu durum, yazılı kaynaklardaki kültürel temsillerle, günlük yaşam pratikleri arasında zamanla oluşan farkı ortaya koymaktadır. Kültürel kimliğin sabit ve değişmez değil, zaman, mekân ve toplumsal bağlam içerisinde dönüşebilen bir yapı taşıdığı gözlemlenmiştir.

Topluluk üyelerinin kendilerini hem Türk hem de Gürcü kimliği üzerinden tanımlamaları, iki kimlik arasında aidiyet sergilediklerini göstermektedir. Bu durum, yalnızca etnik kökenlerine bağlı kalmadıklarını, aynı zamanda içinde bulundukları ulusal kimliği de benimsediklerini ve Türkiye toplumuna yönelik bir aidiyet geliştirdikleri görülmektedir. Beyaz (2017)'a göre, göçün en belirgin sosyolojik etkilerinden biri, kültürel süreçlerin dönüşümüdür. Göç, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde kültürel yapılar üzerinde derin izler bırakır. Bireylerin yeni kültürel ortamlara adapte olmaları sürecinde yaşadıkları uyum mekanizmaları ve ortaya çıkan kültürel sentezler, göç sosyolojisinin temel araştırma konuları arasında yer almaktadır. Sinop'ta yaşayan Gürcü topluluğu da yaşadıkları çevreye büyük ölçüde uyum sağlamış, hatta bu uyum süreci zamanla kültürel bir senteze dönüşmüştür. Özellikle düğün pratiklerinde bu değişim açıkça gözlemlenmiştir. Geleneksel Gürcü çalgılarının yerini büyük ölçüde davul ve zurna almış, düğünlerde kullanılan müzik türleri ve oyun biçimleri yerel halkla benzeşmiştir. Ancak bu dönüşüm yalnızca tek yönlü değildir. Sinop yerel halkının da Gürcü kültürünü benimsediği ve düğünlerinde mutlaka Gürcü Horonlarına yer verdikleri alan araştırması bulgularıyla ortaya konmuştur. Bu durum, çift yönlü bir kültürel etkileşimin gerçekleştiğini göstermektedir.

Sinop'a ilk yerleşen Gürcü göçmenlerin, anavatanla bağlarını canlı tutmak amacıyla dil, müzik ve geleneksel pratikleri gündelik yaşamlarına entegre ettikleri, ancak bu bağlılığın sonraki kuşaklarda giderek zayıfladığı anlaşılmaktadır. Göçle birlikte taşınan kimlik

unsurlarının kuşaklar boyunca korunmasında sosyal yapının, bireysel tercihler ve günlük yaşam pratiklerinin de belirleyici rol oynadığı görülmektedir. Bu bağlamda, kültürel kimlik pratiklerinin mekânsal farklılıklara göre çeşitlilik gösterdiği de gözlemlenmiştir. Sinop'ta yaşayan Gürcülerin göç sonrası süreçte kimliklerini koruyabilmek adına çeşitli kültürel pratiklere yönelseler de kentleşme, ekonomi, eğitim, medya etkisi ve gündelik yaşam alışkanlıklarının dönüşmesi asimilasyonun yaşandığı bulgularını çıkartmıştır.

Sinop'ta yaşayan Gürcüler, Gürcü Kültür ve Dostluk derneği sayesinde kültürel kimliklerini devam ettirmekte ve ayrıca unutulmamasını sağlamaktadır. Akın (2018)'ın belirttiği gibi, kimliğin korunması ancak kültürel öğelerin kuşaklar arası aktarımıyla mümkündür. Sinop Gürcüleri tarafından aktarılan kültürel pratikler büyük ölçüde sabit kalmış, yeni bağlamlara uyarlanamamıştır. Bu durum kültürel yenilenmeyi sınırlamakta ve geleneksel müziği bir süreklilik alanı olmaktan çıkararak daha çok hatırlama ve sahip çıkma temelli bir hale dönüştürmektedir. Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği, kültürel kimliği pekiştirmek ve topluluk içi bağları güçlendirmek amacıyla yalnızca anavatanları Gürcistan'a değil, Türkiye içerisindeki çeşitli bölgelere de kültürel geziler düzenlemektedir. Dernek tarafından düzenlenen geziler sırasında, özellikle otobüs yolculuklarında dahi müzik yapıldığı, bu anlarda akordiyon ve gitar gibi çalgıların kullanıldığı gözlemlenmiştir. Günlük yaşam pratiklerinin içerisinde müziğe yer verildiği bulgularına varılmıştır.

Kültürel kimlik ve dil kullanımı açısından yapılan değerlendirmelerde, dilin kültürel kimliğin taşıyıcısı olduğu yönündeki literatürle alan bulguları genel olarak örtüşmektedir. Sinop Gürcüleri'nin ileri yaştaki bireylerinde Gürcücenin aktif biçimde konuşulduğu, ancak genç kuşakta dil kullanımında Gürcüceyi anlayamadığı veya konuşamadığı tespit edilmiştir. Topluluk, bu dil kaybını telafi etmek amacıyla çeşitli girişimlerde bulunmuş, Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği bünyesinde Gürcüce kursları açılmış, dijital platformlarda (özellikle WhatsApp gruplarında) Gürcüce içerikler paylaşmaya başlanmıştır. Ayrıca dernek üyeleri, Gürcü alfabesini kullanmaya yönelik çabalar da göstermektedir. D'Allesio (2014)'ya göre, Türkiye'deki Gürcülerin Gürcü yazı sisteminden haberdar oldukları, ancak yazı pratiğine hâkim olmadıkları belirtilmiştir. Sinop örneğinde de bu durum büyük oranda geçerlidir. Görüşme kişilerinin büyük çoğunluğu Gürcüceyi konuşabilmekte ancak yazı diline hâkimiyet sınırlı kalmaktadır. Yine de bu yöndeki çabalar, yazılı kültürün tamamen kaybolmadığını ve az da olsa yaşatılmaya çalışıldığını göstermektedir.

Dil aktarımının yanında, Sinop Gürcüleri kültürel kimliklerini müzik, dans ve geleneksel ritüeller aracılığıyla yaşatmaya devam etmektedir. Bu bağlamda müzik, yalnızca bireysel aidiyetin bir dışavurumu değil; aynı zamanda kolektif hafızanın canlı tutulması, topluluk içi dayanışmanın güçlendirilmesi ve kimlik anlatılarının yeniden üretilmesi açısından işlevsel bir araç hâline gelmiştir. Alandan elde edilen veriler, kimliğin müzik yoluyla yaşatılmaya çalışıldığını gösterir.

Bilgin (2007), kimliği “birey ve grupları diğer birey ve gruplardan ayıran özelliklerin toplamı” olarak tanımlar. Bu tanım, kimliğin hem bireysel hem de toplumsal düzeyde çok katmanlı bir yapı sergilediğine işaret eder. Doğuş Varlı (2021), kimliğin sürekli bir oluşum ve dönüşüm içinde olmasının, onun sabit bir tanımının yapılmasını güçleştirdiğini dile getirir. Bu yaklaşım, kimliğin durağan değil, toplumsal ilişkiler, tarihsel süreçler ve kültürel etkileşimler yoluyla yeniden inşa edilen dinamik bir yapı olduğunu ortaya koyar. Sinop Gürcüleri özelinde elde edilen bulgular, bu kuramsal çerçeve ile doğrudan örtüşmektedir. Örneğin, geleneksel düğün müziklerinde kullanılan çalgıların dönüşmesi akordiyon yerine bağlama, org gibi enstrümanların tercih edilmesi ya da geçmişte tabu sayılan akraba dışı evliliklerin bugün sıradanlaşması, kültürel kimliğin sabit değil; dönüşen, uyum sağlayan ve yeniden kurulan bir yapı olduğunu göstermektedir. Müzik, burada yalnızca bir temsil aracı değil; kimliğin değişen bağlamlara göre nasıl yeniden üretildiğini ortaya koyan dinamik bir pratik alanıdır. Dolayısıyla, Beyaz Özbey’in kolektif belleğe ve sembollere dayalı kimlik anlayışı, Bilgin ile Doğuş Varlı’nın kimliği dinamik, çok katmanlı ve dönüşen bir yapı olarak ele alan görüşleri; Sinop Gürcüleri özelinde birbirini tamamlayan kuramsal çerçeveler sunmaktadır.

A. Baygal (2010)’ın müziği kültürel kimliğin inşasında ve kuşaklar arası aktarımında önemli bir araç olarak değerlendirmesi, Sinop Gürcüleri özelinde düğünler, dernek faaliyetleri ve sosyal buluşmalar gibi alanlarda müziğin etkin biçimde kullanılmasıyla desteklenmektedir.

Doğuş Varlı (2021)’nın kuşaklar arası kimliksel sürekliliğe dair vurgusu, genç kuşakların bazı Gürcü ezgilerine yalnızca pasif dinleyici olarak aşına olmasıyla kısmen desteklenmiş; ancak bu aktarımın her zaman etkin işlemediği gözlemlenmiştir. Akın (2018)’ın kültürel belleğin kolektif müzikal pratiklerle canlı tutulduğu yönündeki tespiti, Sinop Gürcü Derneği’nin gerçekleştirdiği etkinliklerdeki Gürcü ezgileri ve danslarıyla örtüşmektedir.

Gabisonia (2018)'nın Gürcü müziğinde çok seslilik ve geleneksel çalgıların (panduri, chonguri, salamuri) önemi üzerine görüşleri, sahada bu çalgılara rastlanmaması nedeniyle birebir doğrulanamamış; bunun yerine akordiyon ve tulum gibi çalgıların baskınlığı dikkat çekmiştir. Bu durum, literatürle kısmi bir farklılığa işaret etmektedir.

Güvenç (2021), kimliği “grubu birbirine benzeyen ve aynı yerde bulunan bireylerin adlandırılması” olarak tanımlar. Ancak bu benzerliğin yalnızca fiziksel ya da bireysel niteliklere değil, aynı zamanda ortak anlam dünyalarına ve paylaşılan kültürel unsurlara da dayandığını vurgular. Bu bakış açısıyla değerlendirildiğinde, Sinop'ta yaşayan Gürcüler, yaşam biçimleri, sosyoekonomik durumları ya da bireysel tercihler bakımından çeşitlilik gösterebilirler de müzik aracılığıyla ortak bir kimlik anlatısında buluşmakta ve “kimsiniz, kimlersiniz?” sorusuna müziksel semboller ve kültürel pratikler üzerinden yanıt üretmektedirler. Beyaz Özbey (2020), Gürcü kimliğinin kolektif bellek, tarih ve sembollerle biçimlendiğini; bu unsurların grup bilinci ve farkındalığını beslediğini ifade eder. Sinop Gürcüleri örneğinde müzik, bu kolektif belleği canlı tutan başlıca kültürel araçlardan biri olarak öne çıkmaktadır. Özellikle akordiyon eşliğinde söylenen ezgiler, geçmişe, köklere ve etnik aidiyete dair bir hatırlama ve sahiplenme işlevi görmektedir. Görüşme kişilerinden M.K.'nin müzik grubuna “Çveneburi” (Bizden olan) adını vermesi, bu kimliksel aidiyetin müzik aracılığıyla yeniden üretildiğini ortaya koymaktadır. Gürcüce’de “çveneburi” sözcüğü, yalnızca “bizden biri” anlamına gelmemekte, aynı zamanda etnik sınırları belirleyen, hemşehrilik duygusunu pekiştiren ve aidiyet hissini güçlendiren bir sembol işlevi görmektedir. Birçok Gürcü bireyin gerek sosyal ilişkilerinde gerekse kültürel etkinliklerde bu kavramı sıklıkla kullanması, “çveneburi”nin sadece bir kelime değil, kimlik göstergesi olduğunu ortaya koymaktadır.

Müziksel temsil boyutunda alan çalışmada elde edilen bulgular, müziğin topluluk içi dayanışmayı güçlendiren ve kültürel kimliği görünür kılan temel bir araç olduğunu ortaya koymuştur. Sinop Gürcüleri özelinde müzik, çoğunlukla sosyal etkinlikler ve kutlamalar sırasında yer bulmaktadır. Düğünlerde ve dernek gecelerinde Gürcü Horonunun oynanması, müziğin toplumsal birliktelik işlevini sürdürdüğünü gösterse de, sadece horonla temsil edilmesi kültürel kimliğin ifadesini sınırlandırmaktadır. Ayrıca Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği üyeleri bünyesinde yalnızca birkaç müzisyenin bulunması, akordiyon gibi geleneksel enstrümanların sınırlı kullanımı dikkat çekmektedir. Sinop'ta sahne alan Gürcü müzisyenler genellikle derneğin düzenlediği etkinliklerde ve düğünlerde yer almaktadırlar. Gürcü müzisyenlerin repertuvarlarında

Gürcü şarkılarına yaygın biçimde yer verdikleri tespit edilmiştir. Sahne performansları sırasında müzisyenlerin, izleyicilere sözlü komutlar vererek horon oynamalarını teşvik ettikleri gözlemlenmiştir. Bazı etkinliklerde Gürcü popüler müziğine de yer verilse de, genel olarak geleneksel ezgilere ağırlık verilmektedir.

Geçmişte, düğün öncesi gerçekleştirilen ritüellerin yerini günümüzde davul, zurnanın aldığı gözlemlenmiştir. Geleneklerinin müzik yönünde değişimi görülmüştür. Bununla birlikte, literatürde Gürcü müziğinin çok seslilik yapısına büyük önem atfedilirken, Sinop Gürcüleri bağlamında bu çok seslilik unsurunun yaşatılmadığı gözlemlenmiştir. Müzikal pratiklerde daha çok ritmik horon ezgilerine ve mânilere yer verilmekte, çok sesli vokal performanslara ise rastlanmamaktadır. Gürcü müzisyenlerin Gürcü Horonunu doğaçlama olarak çaldığı bulgusuna rastlanmıştır. Tek bir Gürcü Horonu bulunmamakla beraber farklı ezgilerde Gürcü Horonları bulunmaktadır. Akordiyon enstrümanının topluluk içinde “mızıkâ” olarak adlandırıldığı belirtilmiştir. Neden mızıkâ denildiği sorulduğunda ise akordiyonun küçüğü olduğu cevabına ulaşılmıştır. Görüşmelerde tulumun Gürcüler için önemli olduğu belirtilse de, müzisyenler arasında tulum çalan bulunmamaktadır. Geleneksel enstrümanlarının yanı sıra gitar, org ve kaval gibi enstrümanlarda kullanılmaktadır. Bu enstrümanlar ile Gürcü müziği icra ettikleri görülmüştür. Gözlemlere göre, müzik üretimi çoğunlukla erkek bireyler tarafından sürdürülmekte, kadın müzisyenlere ise rastlanmamaktadır. Bu durum, toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili geleneksel kalıpların müzik pratiğine de yansıdığını göstermektedir. Müzik pratiklerinin aktarıldığı zemin ise daha çok aile içi gözlem ve usta-çırak ilişkisine dayanmaktadır. Akademik ya da kurumsal bir müzik eğitimi yerine, gündelik yaşam içinde deneyimlenerek öğrenilen bir yapı söz konusudur.

Gürcü halk şarkılarında öne çıkan başlıca temalar arasında vatanseverlik ve aşk dikkat çekmektedir. Gabisonia (2019)’ya göre bu iki tema, halk müziğinin yalnızca estetik yönünü değil, aynı zamanda toplumsal ve kültürel işlevini de pekiştirmekte; bireysel duygularla kolektif belleği bir arada taşımaktadır. Alan araştırması kapsamında görüşme kişilerinin büyük bölümü, halk şarkılarında özellikle bu iki temanın öne çıktığını belirtmiştir. Bununla birlikte, Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği Başkanı C.A., Gürcü müziğinde sadece aşk ve vatanseverlik değil, aynı zamanda bıçak oyunları üzerinden savaş temalarının da işlendiğini ifade etmiştir. Görüşme kişilerden Z.Ç. ise, her iki görüşü de desteklemiş; halk şarkılarının hem duygusal hem de kahramanlık içeren tarihsel boyutlar taşıdığını vurgulamıştır. Bu bulgular, Gürcü müziğinin tek yönlü tematik

bir çerçeveye sıkışmadığını aksine, kimliğin farklı yönlerini temsil eden çok katmanlı bir anlatı yapısına sahip olduğunu göstermektedir.

Genel değerlendirmede, Sinop Gürcüleri'nin göç, kültürel kimlik ve müzik bağlamında sergilediği pratiklerin, hem kültürel sürekliliği hem de kültürel dönüşümü aynı anda barındırdığı görülmektedir. Topluluk bir yandan geçmişten getirdiği bazı kültürel değerleri yaşatmaya çalışmakta, diğer yandan bulunduğu sosyal çevrenin etkisiyle bu değerleri dönüştürmektedir. Bu çalışma, Sinop Gürcüleri'nin kültürel mirasının günümüz koşullarında nasıl bir değişim gösterdiğini ayrıca müzikal temsil çalışmalarına katkılar sunmayı amaçlamıştır. Kültürel kimliğin korunması açısından müzik gibi pratiklerin taşıyıcı rolü üzerinde durularak, toplulukların kimlik inşa süreçlerinde ve devamlılığında müziğin yeri sorgulanmıştır. Ayrıca çalışma, müziksel temsil üzerinde yoğunlaşmış, diğer kültürel alanlar kapsam dışı bırakılmıştır. Bu da kültürel kimliğin tüm boyutlarının ele alınmasını sınırlamıştır. Yine de elde edilen bulgular mevcut bağlam içinde önemli ipuçları sunmakta ve kültürel kimlik çalışmalarına katkıda bulunmaktadır. Elde edilen bulgulara Sinop'ta yaşayan Gürcüler'in günlük yaşamlarında Gürcü müziğini kullandıkları ancak bu müzik türünün kapsamında sınırlı kaldıkları tespit edilmiştir.

Bu çalışmadan hareketle gelecek araştırmalar için birkaç öneri geliştirilmiştir. Öncelikle, Sinop dışında yaşayan Gürcü diasporası üzerine karşılaştırmalı çalışmalar yapılarak bölgesel farklılıklar analiz edilebilir. Ayrıca genç kuşağın kültürel kimlik ve müzik algısını derinlemesine inceleyen araştırmalar yürütülmesi, kültürel sürekliliğin geleceğini anlamak açısından önemli olacaktır. Bunun yanı sıra, Gürcü müziğinin çok sesli yapısının yeniden canlandırılması ve genç kuşaklara aktarılması amacıyla yerel müzik eğitim projeleri geliştirilmesi önem arz etmektedir. Sosyal medya ve dijital platformlar aracılığıyla kültürel mirasın genç nesillere daha etkili biçimde tanıtılması da değerlendirilebilecek bir başka yaklaşımdır. Sonuç olarak bu çalışmada göç, kültürel kimlik ve müziksel temsil arasındaki dinamik ilişki Sinop Gürcüleri özelinde ele alınmıştır. Müziğin, kültürel belleği ve kimlik özelliklerini yansıtan bir araç olduğu, bu araştırmanın temel bulguları arasında yer almaktadır.

KAYNAKÇA

- Akın, B. (2018). Kültürel bellek ve müzik. *Eurasian Journal of Music and Dance*, (13), 101–117. Erişim Tarihi: 6 Mart 2023, <https://doi.org/10.31722/konservatuvardergisi.496835>
- Aksamaz, A. İ. (1995). Lazlar. *Birikim Dergisi*, (71-72). Erişim Tarihi: 6 Mart 2023, <https://www.birikimdergisi.com/dergiler/birikim/1/sayi-71-72-aralik-1994-ocak-1995/2264>
- Aksoy, B. (2015). Müzik ve kültürel kimlik: Toplumsal değişimde müzikal kimlikler. *Bağlam Yayınları*. Erişim Tarihi: 6 Mart 2023, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kafkassosbil/issue/41603/503637>
- Aksu, E. (13 Ağustos 2023). *Sinop düğünlerinin ve Gürcü Horonun güçlü sesi Magari Kemal'dan canlı performans* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=N9ko62LFGgE>
- Alkar, E., ve Atasoy, E. (2018). Türkçe literatürde göç çalışmalarının bibliyografyası. *Anadolu Üniversitesi E-Arşiv*. Erişim Tarihi: 10 Temmuz 2025, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/919001>
- Altun, S. ve Khvedeliani, T. (2018). Gürcü diline genel bir bakış ve Gürcüce'nin ana dil olarak ilan edilmesi. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 1–8. Erişim Tarihi: 6 Mart 2023, <https://www.academia.edu/37333672/>
- Arslan, M. (2018). Dil-kültür etkileşim açısından Türk-Gürcü ilişkileri. *Türkkök Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilim Araştırmaları Dergisi*, 1(12), 118–129. Erişim Tarihi: 6 Mart 2023, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/turuk/issue/42737/517542>
- Baygal, A. (2010). *Kültürel kimlik bağlamında müzik: Yıldız olgusu* [Yayınlanmış yüksek lisans tezi]. Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Baygal, T. (2010). *Etnisite ve kimlik kuramları üzerine*. Toplumsal Araştırmalar Enstitüsü Yayınları.
- Beyaz, D. (2017). Samsun'dan Kocaeli'ye göç eden ailelerin doğum ve doğum sonrası inanışları. O. Köse (Ed.), *Geçmişten günümüze göç* içinde (ss. 833–838). Yayın No: 55-17-01.
- Beyaz Özbey, İ. (2020). Gürcülerde kimlik, mekân ve gündelik yaşam: Artvin örneği. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(39), 915–955. Erişim Tarihi: 10 Şubat 2023, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sosbilder/issue/57983/819289>
- Bilgin, N. (2007). *Kimlik inşası*. İzmir: Aşina Kitaplar.
- Bohlman, P. V. (1988). *The study of folk music in the modern world*. Indiana University Press. Erişim Tarihi: 10 Şubat 2023, <https://archive.org/details/studyoffolkmusic0000bohl>
- Bostashvili, G. (2020). *Gürcü tarih kitaplarında Türk imajı*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Brubaker, R. (2005). The “diaspora” diaspora. *Ethnic and Racial Studies*, 28(1), 1-19. Erişim Tarihi: 10 Şubat 2023, <https://doi.org/10.1080/0141987042000289997>
- Can, S. (2017). Etnomüzikoloji ve kimlik: Kültürel mirasın sesi. *Ankara: Müzik Akademisi Yayınları*.
- Çağırkan, B. (2016). Göç, hibrit kimlik ve aidiyet: Yeni toplumlar, yeni kimlikler. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(8), 2613–2623. <https://doi.org/10.15869/itobiad.281840>
- Çolakoglu, S. (2000). Türkiye-Gürcistan ilişkileri. *Tasam. Stratejik Öngörü*.

- D'Allesio, E. D. (2003). *İstanbul Gürcüleri [Kartvelebi Konstantinopolşi]* (F. Çiloğlu, Çev.). İstanbul: Sinatle Yayınları. (Orijinal eser 1921 yılında yayımlanmıştır.)
- Dağaşan, E. ve Aydın, S. (2017). Göçün sosyal hayata yansımaları: 93 Harbi döneminde Oltu'dan Tokat'a bir göç hikâyesi. O. Köse (Ed.), *Geçmişten günümüze göç içinde* (ss. 737–744). Samsun. Yayın No: 55-17-01.
- Dağdeviren, M. (2022). Müziksel öğelerin kültürel kimlik oluşturmada rolünün etnomüzikolojik yansımaları. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (48), 229–240.
- Demir, S. (2020). *Türk halk müziği derleme çalışmalarında göç olgusunun yöre belirlemeye etkisi ve Temir Ağa isimli türkünün bu bağlamda değerlendirilmesi*. Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi, 4(7), 158–171. Erişim Tarihi: 10 Şubat 2023, <https://doi.org/10.29228/sbe.43595>
- Demirağ, Y. (2005). Bağımsızlıktan Kadife Devrime Türkiye-Gürcistan ilişkileri. *Uluslararası İlişkiler*, 2(7), 125–155. Erişim Tarihi: 14 Şubat 2023, <https://doi.org/10.33458/uidergisi.539549>
- Demirtaş, H. (2019). *Kimlik, kültür ve müzik: Türkiye'de geleneksel müzik pratikleri üzerine bir inceleme*. Ege Üniversitesi Yayınları.
- Doğuş Varlı, Ö. (2021). Kimlik temsili ve temsilin kimlik unsuru: Kuşaklararası müzik. Ö. Doğuş Varlı (Ed.), *Müziğin kimlikli halleri: İdeoloji, etnografi, popüler kültür içinde* (ss. 7–17). İstanbul: Doğu Kitabevi.
- Ekici, S. ve Tuncel, G. (2015). Göç ve insan. *Birey ve Toplum*, 5(9). Erişim Tarihi: 10 Şubat 2023, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/bireytoplum/issue/27665/291394>
- Erdoğan, M. (2014). *Alevi-Bektaşî müziği ve kimlik inşası*. Kırmızı Yayınları.
- Erkan, S. (2016). *Kültürel miras ve müzik: Türkiye'de müzik arşivi sorunsalı ve dünyada müzikal miras yönelimleri*. Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, (24), 91–110
- Erol, A. (2017). *Popüler müziği anlamak; Kültürel kimlik bağlamında popüler müzikte anlam*. Bağlam Yayıncılık.
- Eskicioğlu, Y. C. (2022). *Türk diasporasında toplumsal hafıza ve diasporik kimlik* (Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi). Sakarya Üniversitesi Akademik Arşiv. Erişim Tarihi: 15 Şubat 2023, <https://acikerisim.sakarya.edu.tr/bitstream/handle/20.500.12619/98643/T10010.pdf?sequence=1>
- Gabisonia, T. (2013). The impact of the individual on Georgian musical tradition. *Multipart Music* (pp. 435–464). Budapest: Institute of Musicology RCH HAS.
- Gabisonia, T. (2018). *The phenomenon of “Georgian polyphony” in axiologic aspect of ethnic music*. Georgia.
- Gabisonia, T. (2019). Georgian songwriter's folk song of Soviet epoch as a victim of “authenticism”. *Musicologist*, 3(2), 192–203. <https://musicologist.org.tr/index.php/musicologist/article/view/61>
- Gül, M. (2009). Türk-Gürcü ilişkileri ve Türkiye Gürcüleri. *SAÜ Fen Edebiyat Dergisi*. 2009-1 <https://acikerisim.sakarya.edu.tr/bitstream/handle/20.500.12619/98378/Muhittin%20G%C3%9CL.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Erişim Tarihi: 15 Şubat 2023:
- Günay, E. (2021). *Müzik sosyolojisi: Sosyolojiden müzik kültürüne bir bakış*. Bağlam Yayıncılık.
- Güngör, Z. (2018). *Kürt müziği ve politik kimlik: Müzikal direnişin toplumsal dinamikleri*. Mezopotamya Kültür Yayınları.
- Güvenç, B. (2013). *İnsan ve kültür*. İstanbul: Boyut Yayıncılık ve Ticaret.
- Güvenç, B. (2021). *Kültürün ABC'si*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

- Iberieli, S. (2014). Gürcü halkının tarihi: Osmanlı-Gürcü ilişkileri üzerine kapsamlı bir araştırma (Z. Aytekin, Haz.). Cinius Yayınları.
- İsmetzaade, D. M. A. (2002). *Gürcü köyleri* (F. Çiloğlu, Haz.). Sinatle Yayınları.
- Kaplan, A. (2019). *Kültürel müzikoloji*. Bağlam Yayınları.
- Kaptan, M. N. (2023). Kültürel bellek aktarıcısı olarak semah. *Eurasian Journal of Music and Dance*, (15), 766-780. Erişim Tarihi: 4 Şubat 2023, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ejmd/issue/80498/1348991>
- Karahasanoğlu, M. (2020). Türkiye’de müzik ve toplumsal kimlik: Kültürel kimlik bağlamında müzikal gelenekler. İletişim Yayınları. Erişim: 10 Nisan 2023
- Karakul, Ö. ve Yıldız, T. (2020). Müzik kültürünün somut olmayan kültürel miras açısından değerlendirilmesi. *Mediterranean Journal of Humanities*, 10(1), 67–82. <https://doi.org/10.13114/MJH.2020.484>
- Kasap, M. (2018). *Osmanlı arşiv kayıtlarında 93 Harbi Batum muhacirleri*. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı: Gürcistan Dostluk Derneği Yayınları.
- Kaya, Ö. (2022). Müzikte kimlik ve aidiyet: Etnik müzik türlerinin müzik sosyolojisi odaklı analizi. *ASA Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 217–230. <https://www.academia.edu/127334638>
- Kuzmich, A. (2010). Not a revival, a tradition of revivals: Reinterpreting Georgian traditional polyphonic practices through the ensemble. *MUSICultures*, 37. Erişim Tarihi: 5 Nisan 2023, <https://journals.lib.unb.ca/index.php/MC/article/view/20232>
- Öğüt, E. H. (2019). Göç, kültürel bellek ve müzik: Geçici ve yeni gelen göçmen topluluklar örneği. *X. Uluslararası Hisarlı Ahmet Sempozyumu*, 136–141.
- Pirosmani, 6. (2008). *Livane Matbaacılık Yayınları*. Erişim Tarihi: 10 Nisan 2023, <https://www.peramuseum.org/images/pdf/digital-publications/pirosmani-.pdf>
- Poyraz, T. ve Arık, G. (2013). Boşnak Göçmenlerde Göç ve Kültürel Kimlik İlişkisi: Fevziye köyü örneği. *Electronic Turkish Studies*, 7(1). Erişim Tarihi: 10 Temmuz 2025, <https://www.ajindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423933858.pdf>
- Safran, W. (1991). *Diasporas in Modern Societies: Myths of Homeland and Return*. Diaspora: A Journal of Transnational Studies, 1(1), 83-99. Erişim Tarihi: 5 Mayıs 2023, https://cbpbu.ac.in/userfiles/file/2020/STUDY_MAT/ENGLISH/SSK/Myths%20of%20Homeland%20and%20Return1.pdf
- Sağır, A., ve Öztürk, B. (2015). Müziğin sosyolojik görünüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 121–135. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/202546>
- Şahin, V. (2019). *Türkiye Gürcülerinin dünü-bugünü: Sinop ilinde Gürcü kültürünün sosyokültürel incelemesi*. İdeal Kültür Yayıncılık.
- Şan, M. K., ve Akyiğit, H. (2021). Göç kimlik ve aidiyet: Amerika’da yaşayan Türkler örneği. *Bilig* (97), 137–175. <https://doi.org/10.12995/bilig.9706>
- Şen, Ü. S. ve Delice, F. (2014). Ahıska Türklerinin Müzik Kültürlerine Yönelik Bir Araştırma. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/5 Spring 2014*, 1849-1865, Erişim Tarihi: 10 Mayıs 2023, https://turkishstudies.net/turkishstudies?mod=makale_tr_ozet&makale_id=17452
- Tanrıku, R. (2021). *Müzik ve kimlik: Topluluklar arası müzikal etkileşimler*. Derin Yayınları.
- Titon, J. T. (2009). Music and sustainability: An ecological view of music culture. *The World of Music*, 51(1), 119–137. Erişim: 2 Haziran 2025, <https://agoradernegi.org/wp-content/uploads/2023/07/MUZIK-VE-SURDURULEBİLİRLİK.pdf>

- Topal, F. (2023). Türk halk müziği ve kimlik bağlamı. *Anadolu Üniversitesi Sanat & Tasarım Dergisi*, 17(1), 83–93. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/4162825>
- Türkan Özcan, A. ve Paşaoğlu Yöndem, S. (2020). Çerkes Kültüründe Düğün. S. Paşaoğlu Yöndem ve G. Yılma Şakalar (Eds.), *Müzik kimlik içinde* (ss. 93–104). Gece Kitaplığı.
- URL-1 (2024), Sinop'ta Türk Gürcü İlişkilerinin Tarihi Gelişimi Paneli - Haber 57
<https://www.haber57.com.tr/sinopta-turk-gurcu-iliskilerinin-tarihi-gelisimi-paneli>
Erişim: 21 Şubat 2024
- URL-2 (2023), Gürcistan'da yayın yapan Ajaratv'nin Sinop Gürcülerini ziyareti, <https://www.instagram.com/p/CnWGj2kItuR/?igsh=MXZ2a2JhcGJ2OGV6dg> ==
Erişim: 13 Ocak 2023
- URL-3 (2025), Pirosmeni, Mamuli, Çveneburi dergi kapağı gurcu.org - Türkiye'de Yayınlanmış Gürcü Kültürel Dergileri Erişim: 4 Haziran 2025
- URL-4 (2023), Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği, dernek açılışı, <https://www.instagram.com/reel/Croa-adOMsm/?igsh=MTdndzRxNWFma2Zvaw==>
Erişim: 28 Nisan 2023
- URL-5 (2025), Çveneburi dergi kapağı, <https://ortakfikir.com/webstore/images/%C3%87veneburi%20Dergisi-1.jpg>
Erişim: 4 Haziran 2025
- Ünver, C. (2011). “Türk Tasavvuf (Tekke) Mûsikîsi'nde İcra Edilen Türlerle Örnek Eserler ve Bu Eserlerin Mûsikî Açısından İncelenmesi”, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi. Erişim Tarihi: 5 Mayıs 2023, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=Oity2iOGyTHrQHxDFUbscQ&no=eh1k9I2abVfmHunESTC0Kw>
- Üstünyer, İ. (2010). *Kaf Dağı'nın güney yüzü: Gürcistan*. Kaknüs Yayınları.
- Yaldız, F. (2013). Diaspora Kavramı: Tarihçe, Gelişme ve Tartışmalar. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 289, 318. Erişim Tarihi: 5 Mayıs 2023, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/621817>

GÖRÜŞME KİŞİLERİ

- C.A. (2024, 20 Mart-2025, 10 Şubat, Sözlü Görüşme). Göç, kültürel kimlik ve müziksel temsilde Sinop Gürcüleri üzerine görüşme.
- S.A. (2021, 22 Ekim-2025, 8 Şubat, Sözlü Görüşme). Göç, kültürel kimlik ve müziksel temsilde Sinop Gürcüleri üzerine görüşme.
- A.A. (2025, 24 Mart, Sözlü Görüşme). Göç, kültürel kimlik ve müziksel temsilde Sinop Gürcüleri üzerine görüşme.
- C.A. (2025, 24 Mart, Sözlü Görüşme). Göç, kültürel kimlik ve müziksel temsilde Sinop Gürcüleri üzerine görüşme.
- K.B. (2024, 3 Nisan, Sözlü Görüşme). Göç, kültürel kimlik ve müziksel temsilde Sinop Gürcüleri üzerine görüşme.
- İ.B. (2024, 27 Mart, Sözlü Görüşme). Göç, Kültürel kimlik ve müziksel temsilde Sinop Gürcüleri üzerine görüşme.

- R.B. (2021, 22 Ekim, Sözlü Görüşme). Göç, kültürel kimlik ve müziksel temsilde Sinop Gürcüleri üzerine görüşme.
- O.Ç. (2024, 24 Nisan, Sözlü Görüşme). Göç, kültürel kimlik ve müziksel temsilde Sinop Gürcüleri üzerine görüşme.
- Z.Ç. (2024, 24 Nisan, Sözlü Görüşme). Göç, kültürel kimlik ve müziksel temsilde Sinop Gürcüleri üzerine görüşme.
- C.G. (2025, 24 Mart, Sözlü Görüşme). Göç, kültürel kimlik ve müziksel temsilde Sinop Gürcüleri üzerine görüşme.
- C.K. (2024, 1 Kasım, Sözlü Görüşme). Göç, kültürel kimlik ve müziksel temsilde Sinop Gürcüleri üzerine görüşme.
- M.K. (2024, 21 Mayıs-2025, 9 Mart, Sözlü Görüşme). Göç, kültürel kimlik ve müziksel temsilde Sinop Gürcüleri üzerine görüşme.
- N.K. (2022, 24 Şubat, Sözlü Görüşme). Göç, kültürel kimlik ve müziksel temsilde Sinop Gürcüleri üzerine görüşme.
- H.Ö. (2024, 27 Mart, Sözlü Görüşme). Göç, kültürel kimlik ve müziksel temsilde Sinop Gürcüleri üzerine görüşme.
- E.Y. (2024, 24 Nisan, Sözlü Görüşme). Göç, kültürel kimlik ve müziksel temsilde Sinop Gürcüleri üzerine görüşme.

EKLER

EK-1 İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Karar Belgesi

Evrak Tarih ve Sayısı: 11.01.2024-230032

T.C.
SİNOP ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
İnsan Araştırmaları Etik Kurulu
Karar Belgesi

Oturum Tarihi	Oturum Sayısı	Oturum Karar Sayıları
29.12.2023	12	247-278

Sinop Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Prof. Dr. Erkal ARSLANOĞLU başkanlığında 29.12.2023 tarihinde 09:30-12:00 saatleri arasında toplanarak aşağıdaki kararı almıştır.

Karar Sayısı: 2023/257

Yüksek Lisans Öğrencisi Kardelen KABA ve Dr. Öğr. Üyesi Aslı GALİOĞLU'nun 15 Aralık 2023 tarihli "Göç, Kültürel Kimlik ve Müziksel Temsil Bağlamında Sinop Gürcüleri" başlıklı araştırmalarına ait ekte sunulan belgeler, Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurulunca değerlendirilmiştir.

Araştırmanın fikri, hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğu araştırmacılara ait olmak üzere ve "Kişisel Verilerin Korunması Kanununa" dikkat edilmesi şartıyla Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Yönergesine "**Uygun**" olduğunun kabulüne, sonucun sorumlu araştırmacı Yüksek Lisans Öğrencisi Kardelen KABA'ya bildirilmesine oybirliği ile karar verildi.

Ek:

- 1- Etik Kurul Başvuru Formu (5 Sayfa)
- 2- Bilgilendirilmiş Onam Formu (1 Sayfa)
- 3- Veri Toplama Araçları (3 Sayfa)
- 4- Veri Toplama Kurum İzin Yazısı (1 Sayfa)

Prof. Dr. Erkal ARSLANOĞLU
İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Başkanı

Doç. Dr. Ahmet MOR
Kurul Üyesi

Doç. Dr. İbrahim DEMİRCİ
Kurul Üyesi

Doç. Dr. Aydın ÜNAL
Kurul Üyesi

Doç. Dr. Pınar KARAMAN
Kurul Üyesi

Doç. Dr. Bilge BAL ÖZKAPTAN
Kurul Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Figen ÇAM TOSUN
Kurul Üyesi

Toplantıya Katılmayanlar

Katılmadı
Doç. Dr. Songül ÇEK
Başkan Yardımcısı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BS4K4DEVJE Pin Kodu :17182

Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5743&eD=BS4K4DEVJE&eS=230032>

Adres:Korucuk Mah. Üniversite Cad. 15 Temmuz Yerleşkesi Rektörlük Binası No:21B 57010 Merkez/SİNOP
Telefon:(0 368) 271 57 68 Faks:(0 368) 271 57 70
e-Posta:inarek@sinop.edu.tr İnternet Adresi:www.inarek.sinop.edu.tr
Kep Adresi:sinopuniversitesi@hs01.kep.tr

Raportör: Seval ÖZYER
Unvanı: Bilgisayar İşletmeni
Tel No: 6689

EK-2 Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği Kurum Onam Formu

SİNOP GÜRCÜ KÜLTÜR VE DOSTLUK DERNEĞİ
Kurum Onam Formu

Araştırma Başlığı: Göç, Kültürel Kimlik ve Müziksel Temsil Bağlamında Sinop Gürcüleri
Araştırma Amaçları ve Süreci:
Bu araştırma, "Göç, Kültürel Kimlik ve Müziksel Temsil Bağlamında Sinop Gürcüleri" başlığı ile öğrencisi olduğum Sinop Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Disiplinlerarası Bileşik Sanatlar yüksek lisans tez araştırmasıdır. Sinop Gürcülerinin müziğini, kültürel kimliğini ve göç ile olan ilişkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Kültürel kimliklerinin devamlılığında müziklerine, Gürcü dilinin kullanım koşullarına, manilerine, danslarına ve diğer günlük yaşantıları içerisindeki faaliyetlerinin müzikle olan ilişkisine odaklanmaktadır. Araştırma, görüşme - gözlem yöntemi ve ses - video kayıtları ile beraber arşivlerini, faaliyet raporlarını içeren veri toplama araçlarıyla gerçekleştirilecektir. Araştırma sürecinde, topluluğun içinde uzun süreli gözlem yapılacak ve yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilecektir. Bu form, Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği tarafından düzenlenen etkinlikler, projeler veya araştırmalar sürecinde dernek içerisindeki verilerinizin toplanması ve kullanılması için sizden onam almak amacıyla hazırlanmıştır. Lütfen bu formu dikkatlice okuyunuz.

Dernek Başkanı
Ad Soyadı: _____
Telefon Num: _____
E-posta Adre: _____
Adres: _____

Gizlilik ve Bilgi Güvenesi:
Araştırmacı, toplanan bilgilerin gizliliğini korumayı taahhüt eder. Veriler, yalnızca bilimsel araştırma amaçları için kullanılacaktır.

Onam ve Rıza:
Yukarıdaki bilgilere dayanarak, Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği tarafından toplanmasına, kullanılmasına ve saklanmasına izin veriyorum.

☒ Onam Veriyorum
☐ Onam Vermiyorum

Tarih ve İmza:
Tarih: 04.12.2023
İmza: _____

KVKK kuralları gereği dernek başkanının isim, telefon, mail ve imza bilgilerinin üzeri kapatılmıştır.

EK-3 Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM FORMU

Araştırma Başlığı: Göç, Kültürel Kimlik ve Müziksel Temsil Bağlamında Sinop Gürcüleri
Bu onam formu, araştırmaya katılma kararınızı gönüllü olarak vermeniz için ve tarafınızdan alınacak bilgilerin gizliliğinin taahhüdü ve bu araştırmaya katılım haklarınız hakkında sizi bilgilendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Lütfen bu belgeyi dikkatlice okuyunuz ve katılımınızı onaylamak için aşağıdaki bölümü imzalayınız.

Araştırma Amaçları ve Süreci:

Bu araştırma, "Göç, Kültürel Kimlik ve Müziksel Temsil Bağlamında Sinop Gürcüleri" başlığı ile öğrencisi olduğum Sinop Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Disiplinerarası Bileşik Sanatlar yüksek lisans tez araştırmasıdır. Sinop Gürcüleri'nin müziğini, kültürel kimliğini ve göç ile olan ilişkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Kültürel kimliklerinin devamlılığında müziklerine, Gürcü dilinin kullanım koşullarına, manilerine, danslarına ve diğer günlük yaşantıları içerisindeki faaliyetlerinin müzikle olan ilişkisine odaklanmaktadır. Araştırma, görüşme ve gözlem yöntemi ile ses ve video kayıtlarını içeren veri toplama araçlarıyla gerçekleştirilecektir. Araştırma sürecinde, topluluğun içinde uzun süreli gözlem yapılacak ve yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilecektir.

Katılım Haklarınız

Katılmak tamamen gönüllüdür. İstedığınız zaman katılımı sonlandırma hakkına sahipsiniz. Katılımınızı sonradan da sonlandırabilirsiniz. Sizden elde edilen görüşme kayıtları, fotoğraflar, müzik olaylarında gerçekleşen ses ve görüntü videoları bilimsel yöntemle analiz edilecek; elde edilen bulgular literatürle karşılaştırılıp yalnızca bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Araştırmaya katılmayı kabul ettiğinizde bu bilgilere onay vermiş olacaksınız.

Gizlilik ve Bilgi Güvencesi:

Araştırmacı, toplanan bilgilerin gizliliğini korumayı taahhüt eder. İsminiz deşifre edilmeden kodlanacak ve kimlik bilgileriniz, araştırmanın sonuçlarına dahil edilmeyecektir. Veriler, yalnızca araştırma amaçları için kullanılacaktır.

Soru ve İletişim:

Bu onam formu veya araştırmayla ilgili herhangi bir sorunuz varsa, lütfen araştırmacıyla iletişime geçmekten çekinmeyin. [K

Katılımcı Adı (Büyük Harfle): _____

Katılımcı İmzası: _____

Tarih: _____

Katılımınızı için teşekkür ederiz. Bu onam formunu imzalayarak araştırmaya katılımınızı onaylıyorsunuz. Araştırmaya katılımınıza istediğiniz zaman son verebilirsiniz.

EK-4 Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Görüşme No		
Katılımcı adı-soyadı		
Görüşme tarihi ve saati		
Görüşme yeri		
Değerlendirmeler		
Notlar		

1. Çalıştığım konuyu nasıl buldunuz? (Isınma sohbeti)
2. Kendinizi tanıtır mısınız? (isim, yaş, meslek..)
3. Nerelisiniz?
4. Ne kadar süredir Sinop'ta yaşıyorsunuz? (Göç unsuru varsa aşağıdaki sorular sorulacaktır)
 - Ailenizde göçle gelen var mı?
 - Sinop'a göç edilmesinin nedenleri hakkında bilginiz var mı? Var ise anlatabilir misiniz?
5. Kendinizi Gürcü olarak tanımlıyor musunuz? (Gürcü müsünüz?)
6. Gürcüler kimlerdir? Gürcü olmayı nasıl tanımlarsınız?
7. Gürcü olmak size ne hissettiriyor?
8. Gürcü dilini aktif kullanıyor musunuz? (İzin alındıktan sonra örnek ses ve görüntü verisi toplanacak)
 - Nerelerde ve nasıl kullanıyorsunuz? (Dili kullanma tercihi üzerinde durulacak)
 - Gürcü dilini nasıl öğrendiniz?
9. Gürcü kimliğinizi yaşatmak için neler yapıyorsunuz?
10. Kimliğin korunması ve sürekliliği için ne yapıyorsunuz?

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu (devamı-2)

11. Gürcülere ait etkinlikler var mı? Varsa neler? (Soruların amacı yaşam pratiklerinde Gürcü kimliğinin yansımalarına ulaşma amaçlıdır)

- Gürcü etkinlikleri nerelerde (mekan ve coğrafi konum) gerçekleşiyor?
- Etkinlikleri ne zamanlar gerçekleştiriyorsunuz?
- Düğünlerinizden (evlilik / sünnet / kına / nişan vs.) bahseder misiniz?
- Düzenlenen geziler hakkında bilgi verir misiniz?
- Gürcülere ait özel günleriniz var mı? (Bayram / asker uğurlama / bahar / geçiş..)
- Özel eğlenceleriniz var mı?
- Gürcü yemekleri ya da Gürcü kıyafetlerinden vs. bahsedebilir misiniz?
- Derneğe üye misiniz? Üyeyseniz eğer dernekten bahseder misiniz?
- Birbirinizle nasıl iletişim kuruyorsunuz? (Kimlik ve iletişim bağlantısı irdelenecektir)
- Sosyal medyayı kullanıyor musunuz? (Facebook, instagram, whatsApp vs.) Hangi sıklıkla ve hangi amaçla kullanıldığı gibi sorular yöneltilecektir.

12. Manileriniz hakkında bilgi verir misiniz? (Biliyorsa alttaki sorulardan devam edilecek)

- Maniler size neyi ifade ediyor?
- Kültürünüz ile bağlantısı nedir?
- Bildiğiniz manilerden örnekler verebilir misiniz? (Örnek ses ve görüntü kaydı için izin istenecektir)

13. Müziği günlük yaşantınızda nasıl kullanıyorsunuz?

14. Etkinliklerde kullandığınız müzik örnekleri nelerdir? (Örnek ses ve görüntü kaydı için izin istenecektir)

15. Gürcü müziğini nerelerde ve nasıl kullanıyorsunuz?

16. Gürcü müziği hakkında ne düşünüyorsunuz ve size ne hissettiriyor?

17. Gürcü müziğini nasıl öğrendiniz? İlk nerede duydunuz hatırlıyor musunuz?

18. Bir enstrüman çalıyor musunuz? (Müzişyen ise alttaki sorular ile devam edilecek)

- Çalgınızı nasıl öğrendiniz?
- Ne kadar süredir çalıyorsunuz?
- Çaldığınız enstrüman nasıl öğrendiniz?
- Müziğe ilginiz nereden geliyor?

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu (devamı-3)

- Çalgınızın Gürcülük ile bağlantısı var mı?
- Gürcü müziğine ait çalgılardan bahseder misiniz?
- Etkinliklerde çalgınızı çalıyor musunuz?
- Etkinliklerde tüm müzisyenler bir araya gelebiliyor musunuz?
(Düğünlerde veya özel günlerde müzisyenin konumu üzerinden sorularla devam edilecektir.)

19. Gürcü hikayelerinden bahseder misiniz? (Manilerle bağlantısı sorulacaktır)

20. Gürcülere ait gelenekler var mı?

21. Günümüzde değişen gelenekler olduğunu düşünüyor musunuz?

22. Sinop'taki Gürcülerin birbirleriyle olan ilişkisinden bahseder misiniz?

23. Sinop Gürcüleri hakkında ne düşünüyorsunuz?

24. Başka şehirlerde yaşayan Gürcüler ile aranızda sizi farklı kılacak bir durum var mı?

- Var ise onlarla aranızda sizi farklı kılacak bir durum var mı?

25. Konuyla ilgili eklemek istediğiniz bir şey var mı?

26. Sizce bu konu hakkında başka kimler bana bilgi verebilir?

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Kardelen Kaba

Yabancı Dili : İngilizce

Eğitim Durumu

Lise : Sinop Güzel Sanatlar Lisesi, 2018

Lisans : Sinop Güzel Sanatlar Fakültesi, 2022

Mesleki Deneyim

İş Yeri: Ritim Müzik Merkezi, 2019-2021

İş Yeri: Antre Sanat Merkezi, 2023-2024

Yayın Listesi:

Kaba, K. (2023, Mayıs 6). *Kültürel kimlikte temsil kodları: Sinop Gürcü Kültür ve Dostluk Derneği* [Özet metin bildirisi]. Bursa Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu.

Bursa, Türkiye, 2023. <https://www.youtube.com/watch?v=Y8FINvyCavA>

Kaba, K., ve Galioğlu, A. (2024). Kültürel kimlik ve müzik temsilinde Sinop Gürcüleri [sözlü sunum-tam metin bildirisi]. Muhammet Özcan (Editör). *II. Uluslararası Selanik Sanat ve Tasarım Sempozyumu, Tam Metin Bildiriler Kitabı* (s. 184–195). II'th International Thessaloniki Art and Design Symposium Thessaloniki, Greece, 2024. Ankara Bilim Üniversitesi ve Made by Artist. ISBN 978-625-6671-05-8.